

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YEREL VE BÖLGESEL KALKINMADA TİCARET ODALARININ
ROLÜ: KONYA TİCARET ODASI ÖRNEĞİ

Tuğçe Merve BARİP

104228001009

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Hacer Tuğba EROĞLU

KONYA - 2019

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı:

Tuğçe Merve Barip

(İmza)

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tuğçe Merve BARIP
	Numarası	104228001009
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. H. Tuğba EROĞLU
	Tezin Adı	Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Ticaret Odalarının Rolü: Konya Ticaret Odası Örneği

Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Ticaret Odalarının Rolü: Konya Ticaret Odası Örneği

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan ... başlıklı bu çalışma .21.../.06.../2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman/Üye	İmza
Prof. Dr. H. Tuğba EROĞLU	Danışman	
Dr. Öğr. Üyesi Hayriye SAĞIR	Üye	
Dr. Öğr. Belgin UÇAR KOCAOĞLU	Üye	

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışmamda beni destekleyen, kıymetli öneri ve görüşlerini benimle paylaşarak yön veren bu çalışmanın gerçekleşmesine olanak sağlayan değerli Danışman Hocam Prof. Dr. Hacer Tuğba EROĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca bana en büyük manevi ve maddi destek veren aileme de teşekkür ederim

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZET

Kamu niteliğindeki meslek kuruluşları olarak Ticaret odalarının yerel ve Bölgesel kalkınmada rolünü belirlemek amacı ile yapılan çalışmada Kalkınma, kalkınma türleri, sürdürülebilir kalkınma ve bölgesel kalkınma kavramlarından bahsedilmiştir. Bölgesel kalkınmayı, bölge, bölge planlaması ve kalkınma kavramları oluşturmaktadır.

Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Ticaret Odalarının Rolünün belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmamız neticesinde Konya Ticaret odası örneklem olarak belirlenerek Konya Ticaret odasının yerel ve bölgesel kalkınma üzerindeki etkisi incelenmek üzere Konya Ticaret Odasının geçmişten günümüze kadar yapmış olduğu çalışmalar değerlendirilerek Konya Ticaret odası Yönetimi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; Konya ticaret odasının yerel ve bölgesel kalkınma açısından dolaylı olarak ülke ve bölge ekonomisinin kalkınma ve gelişmesine çok büyük katkılar sağladığı ve Konya Ticaret Odasının diğer ticaret odaları ile rekabet ederek Konya ekonomisinin rekabet gücünün artırması için çalışmalarına devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler; Yerel ve Bölgesel Kalkınma, Ticaret Odaları, Konya Ticaret Odası

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

ABSTRACT

The methodology of our study, which aims to determine the role of chambers of commerce as professional organizations with public qualification in local and regional development, consists of the concepts of development, types of development, sustainable development and regional development. Regional development has consist of the notions of region, regional planning and development.

In order to determine the Role of Chambers of Commerce in Local and Regional Development, in a result of our study Konya Chamber of Commerce was chosen as a sample and to examine the impacts of the Konya Chamber of Commerce on local and regional development, the studies conducted by the Konya Chamber of Commerce from the past to the present were evaluated and semi-structured interviews were conducted with the Konya Chamber of Commerce administration.

According to the findings obtained from the research,; It has been concluded that Konya Chamber of Commerce contributed greatly to the development and evolvment of the country and regional economy indirectly in terms of local and regional development, and Konya Chamber of Commerce continues its efforts to increase competitiveness of Konya economy by competing with other chambers of commerce.

Keywords: Local and Regional Development, Chamber of Commerce, Konya Chamber of Commerce

KISALTMA VE SİMGELER LİSTESİ

AB Avrupa Birliği

ABD Amerika Birleşik Devletleri

Ar-Ge Araştırma Geliştirme

BPD Bölge Planlama Dairesi

DAP Doğu Anadolu Projesi

DOKAP Doğu Karadeniz Projesi

DPT Devlet Planlama Teşkilatı

EURADA Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği

GAP Güneydoğu Anadolu Projesi

İŞKUR Türkiye İş Kurumu

JICA Japon Uluslararası İş Birliği Teşkilatı

KOSGEB Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi

KÖY Kalkınmada Öncelikli Yöreler

KTO Konya Ticaret Odası

ÖKYAF Ön Katılım İçin Yapısal Araç Fonu

SGK Sosyal Güvenlik Kurumu

TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

YHGP Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi

ZBK Zonguldak Bartın Karabük Bölgesel Gelişme Projesi

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	i
YÜKSEL LİSANS TEZİ KABUL FORMU	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMA VE SİMGELER LİSTESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KALKINMA TÜRLERİ VE YEREL KALKINMA

1.1. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA	3
1.2. BÖLGESEL KALKINMA	5
1.2.1. Bölge Kavramı	7
1.2.2. Bölge Planlama	9
1.2.3. Kalkınma Kavramı	11
1.3. TOPLUMSAL KALKINMA.....	12
1.4. BÖLGESEL KALKINMADA YERELLİĞİN ÖNEMİ.....	13
1.4.1. Bölgesel Kalkınmanın Yerel Faktörleri	15
1.4.2. Bölgesel Kalkınma Yönetişim Çerçevesinde Kurumlaşması	15
1.4.3. Kentlerin Küresel Rekabeti ve Yerel Kalkınma Anlayışı	17
1.5. YEREL ÖLÇEKTE KALKINMA İÇİN POLİTİKA VE ÖNCELİKLER ..	18
1.5.1. Yerel Yönetimler, Yerel Kalkınma ve Katılım.....	19
1.5.2. Yerel Kalkınmada Belediyenin Etkinliği	22

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL VE BÖLGESEL KALKINMANIN AKTÖRLERİ

2.1. KALKINMA AJANSLARI	25
2.1.1. Kalkınma Ajanslarının Genel Özellikleri	29
2.1.2. Kalkınma Ajanslarının Türleri ve Yasal Statüleri.....	31
2.1.3. Kalkınma Ajanslarının İdari Yapısı	33
2.1.4. Kalkınma Ajansları ve Türkiye	35
2.2.KENT KONSEYLERİ.....	39
2.2.1. Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Uygulanmasında Kent Konseyleri	41
2.2.2. Türkiye’de Binyıl Kalkınma Hedefleri ve Yerel Kalkınma	42
2.3. TİCARET ODALARI	43
2.3.1. Ticaret Odalarının Tarihsel Gelişimi	43
2.3.2. Ticaret Odalarının Fonksiyonları	46
2.3.3. Ticaret Odalarının Amaç ve Görevleri	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMADA TİCARET ODALARININ ROLÜ: KONYA TİCARET ODASI ÖRNEĞİ

3.1. KONYA EKONOMİSİNE GENEL BİR BAKIŞ	49
3.2. KONYA TİCARET ODASININ YEREL VE BÖLGESEL KALKINMADAKİ ROLÜ.....	51
3.3. BİR SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK KONYA TİCARET ODASI..	51
3.3.1. Konya Ticaret Odasının Tarihçesi	53
3.3.2. Konya Ticaret Odasının İştirakleri	55
3.4. KONYA EKONOMİSİNE KATMA DEĞER SAĞLAYAN PROJELER.....	55
3.4.1. KTO Karatay Üniversitesi	56
3.4.2. KTO Uluslararası Fuar Merkezi	57
3.4.3. KTO Mesleki Eğitim Merkezi	58

3.4.4. KTO Dış Ticaret Merkezi	59
3.4.5. KTO Stratejik Araştırma Merkezi	59
3.5. KONYA TİCARET ODASININ ORTAK DÜZENLEDİĞİ PROJELER.....	60
3.5.1. Konya İnnopark	60
3.5.2. Konya Bilim Merkezi	61
3.5.3. Konya Teknokent.....	61
3.6. KONYA TİCARET ODASI ÖRNEĞİ.....	62
3.6.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	63
3.6.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	63
3.6.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı.....	64
3.6.4. Bulguların Yorumlanması.....	64
3.6.4.1. Ticaret Odalarının Görevleri.....	64
3.6.4.2. Türkiye’de Ticaret Odalarının Yerel ve Bölgesel Kalkınmadaki Rolleri	67
3.6.4.3. Türkiye’de Ticaret Odalarının Ekonomiye Katkıları.....	70
3.6.4.4. Dünya’da Bulunan Benzeri Kuruluşlarla Türkiye’deki Ticaret Odalarının Kıyaslanması.....	73
3.6.4.5. Konya Ticaret Odasının Diğer Odalardan Farklı Kılan Yönleri.....	78
3.6.4.6. Gerçekleştirmeyi Planladıkları Hedef ve Projeler	80
3.6.4.7. Gerçekleştirilen Projeler	82
3.6.4.8. Konya Ticaret Odasının Projeleri Sayesinde Konya’ya Katkıları	85
3.6.4.9. Kalkınma Ajanslarıyla İş Birliğinin Boyutları ve Gerçekleştirilen Ortak Projeler.....	89
SONUÇ	91
KAYNAKÇA.....	96
ÖZGEÇMİŞ	103

GİRİŞ

Bir ülkenin ulusal anlamda gelişimini tamamlaması bölgesel anlamda gelişimiyle bağlantılıdır. Ülkenin ulusal gelişiminin gerçekleşebilmesi ancak bölgesel gelişmişliğin sağlanmasıyla söz konusu olduğu artık bilinen bir gerçek haline gelmiştir. Sadece gelişmekte olan ülkeler tarafından değil gelişmiş ülkelerin de önem verdiği bölgesel ve yerel kalkınma ülkemiz açısından da önemini korumaktadır. Yerel ve bölgesel kalkınma kavramlarının asıl çıkış sebebinin özeti ekonomik coğrafyanın adil dağılım problemi olmuştur. Bu problemler ülke yönetiminde yerel ve bölgesel kurumların önemini arttırmıştır.

Kamu sektörüne destek olarak, özel sektör ile ulusal ve yerel sivil toplum örgütlerinin yönetimdeki rollerinin, söz haklarının artırılması hedeflenen kalkınmanın gelişmesi adına oldukça önemlidir. Kalkınma; gelir, tüketim, tasarruf gücü gibi ekonomik kavramların yanı sıra siyasal, sosyal ve kültürel kavramları da içerisinde barındıran bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülke genelinin hem toplumsal hem de ekonomik olarak kalkınabilmesi bölgeler arasındaki dengesizliklerin ortadan kalkması veya en aza indirilebilmesine bağlıdır ki bu durum yerel ve bölgesel kalkınma ile gerçekleşebilir. Yerel ve bölgesel kalkınma toplumu oluşturan bölgelerin kalkınma kavramını tam olarak uygulayabildiği noktada mümkün olmaktadır.

Yerel ve bölgesel kalkınmayı topluma daha yakın olan kurumlarda gerçekleştirmek gerekmektedir. Bu noktada yerel yönetimlere ve sivil toplum kuruluşlarına ağırlık verilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimler verdikleri hizmetlerle günlük hayatımızı etkilemektedir. Çünkü halka dayalı kurumlar olan yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları halkın katılımı konusunda güçlü kurumlardır. Yönetime yakın olan toplum aynı zamanda denetleme işlevini de yakında takip edebilmektedir. Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasında ki sıkı iletişim ve işbirliği sağlandığı sürece toplumda bölgeler arasında ki fark aza indirgenmiş olacak bu sayede kendini toplumun bir parçası hisseden halk yerel ve bölgesel kalkınmada destek rolünde olmaya başlayacaktır. İşte bu noktada toplumla bir arada olması gereken yerel kurum ve kuruluşlara büyük görevler düşmektedir.

Kalkınma ajansları ve mesleki kuruluşlar olarak nitelendirilen ticaret odalarının ülke ekonomisinin kalkınması ve gelişmesinin, yanı sıra ülke ekonomisi içerisinde bölgeler arası dengesizliğin ortadan kaldırması ve bölge ekonomisinin kalkınması

açısından lokomotif görevi üstlenmektedir. Ticaret odaları, bulunduğu ilde bölge ekonomisine yön veren kuruluşlar olarak bölge ekonomisinin kalkınmasında etkin rol oynamaktadır. Ticaret odaları meslek komiteleri ile sektörlerin gelişmesini, yerel ve bölgesel düzeyde firmaların ihracat kapasitelerinin artmasına yönelik etkin faaliyetler yürütülmesi, iş dünyasının yaşadığı sorunların çözüme kavuşturulması, bölgesel ve uluslararası düzeyde kurum ve kuruluşlarda iş birliği ve lobi faaliyetinde bulunarak yerel ve bölgesel kalkınmayı katkı sağlamaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde kalkınma türleri ve yerel kalkınmanın kuramsal çerçevesi ele alınarak, sürdürülebilir kalkınma, bölgesel kalkınma, toplumsal kalkınma, bölgesel kalkınmada yerelliği önemi ele alınmıştır. Bölgesel kalkınmada yerelliğin önemi vurgulanarak yerel ölçekte kalkınma için politika ve öncelikler incelenmiştir. Çalışmamızın ikinci bölümünde yerel ve bölgesel kalkınmanın aktörleri olan kalkınma ajansları, kent konseyleri ve Ticaret odaları geniş bir şekilde incelenmiştir.

Çalışmanın en geniş bölümü olarak nitelendirilen son bölümde ise yerel ve bölgesel kalkınmada ticaret odalarının rolünün belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmamızda Konya Ticaret Odası örnek olarak belirlenmiş ve Konya ticaret odasının yapmış olduğu faaliyetler detaylı bir şekilde incelenerek Konya Ticaret Odası yönetimi ile yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler ve literatür kısmında yapılan çalışmalar değerlendirilerek Konya Ticaret Odasının yerel ve bölgesel kalkınmadaki rolü belirlenmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KALKINMA TÜRLERİ VE YEREL KALKINMA

Kalkınma türleri, sürdürülebilir kalkınma, bölgesel kalkınma ve toplumsal kalkınmadan oluşmaktadır. Bununla beraber bölgesel kalkınmada yerelliğin öneminden ve yerel ölçekte politikalardan bahsedilmiştir.

1.1. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sürdürülebilir kalkınmanın temelinde insan vardır. İnsanın varlığını sürdürülebilmesi için sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmaya ihtiyaçları vardır. Sürdürülebilir kalkınmada amaç, topluma hizmet etmek, refah düzeyini yükseltmek ve ekonomik fayda sağlamaktır. Sürdürülebilir kalkınmanın geleneksel yaklaşımlar tarafından genel olarak incelenmesi ve bölgesel kalkınmaya uygun öznel bir yapı geliştirilememesi sonucu bölgesel sürdürülebilir kalkınma kavramına 1990'ların ortalarından itibaren ilgi duyulmaya başlanmıştır. Smutko'ya göre bölgesel sürdürülebilir kalkınma kavramının tanımlanması bu kavramın ölçülebilmesi ile ilgili sorunları peşinden sürüklemiştir. Bölgesel sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi, bölgenin sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel özelliklerinin dikkate alınmasını gerekli kılar. Ülkeler, ekonomik kalkınma hedeflerine yönelik olarak alternatifler içerisinde daha sürdürülebilir bir kalkınma yolunu tercih ederler. Alternatiflerin birbiriyle karşılaştırılabilmesi ve bunun sonucunda daha sürdürülebilir bir kalkınma yolunun belirlenebilmesi için karşılaştırma yapabilme olanağı sağlayan kalkınma modeline ihtiyaç vardır. Tercih edilen sürdürülebilir kalkınma modelinin etkili olabilmesi, bölgesel kaynak ve unsurların modeli destekleyerek ekonomik büyümeye yön verecek şekilde uygulanmasına bağlıdır (Smutko, 1996: 55, akt. Çetin, 2006a: 5-6). Sürdürülebilir kalkınmanın tabanı her birine ayrı ayrı görevler yüklenen kamu sektörü, özel sektör ve halkın katılımından oluşmaktadır. Bu taban içerisinde kamunun görevi sürdürülebilir kalkınma için gerekli altyapıyı oluşturmak üzere yatırım yapmak, özel sektörün görevi sanayi yatırımlarını gerçekleştirmeye ağırlık vermek ve halkın görevi ise planlamadan uygulamaya kadar gelişimin her alanında içinde olmaktır (Paksoy ve Aydoğdu, 2010: 124).

Brundtland Raporuna göre, “*sürdürülebilir kalkınma, bugünkü neslin ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini riske atmadan karşılayan kalkınma anlayışı şeklinde tanımlanmaktadır*”. Diğer bir ifadeyle sürdürülebilir kalkınma, doğal sermaye stokunda bir azalma meydana gelmeden bugünkü nesillerin sahip olduğu refah düzeyinin gelecek nesillerin de sahip olması anlamına gelir. Sonuç olarak Brundtland Raporu sürdürülebilir kalkınmayı bir değişim süreci olarak nitelendirmektedir. Bir başka açıdan bakıldığında sürdürülebilir kalkınma; ekonomik, sosyal ve çevresel sistemlerin esnekliği himaye edilerek, sürdürülebilir bir zaman boyunca bireyler ve toplumun ihtiyaçlarını oluşturmasını ve kendi potansiyellerini ortaya koymalarını sağlayacak bir dizi imkânın oluşması sürecidir. Ekonomik büyüme ve gelişmeyi yönlendirebilmek amacıyla ekonomik ve ekolojik prensipleri içine alan sürdürülebilir kalkınma kavramı, doğal kaynakların-sermayenin çok fazla tüketiminin sebebiyet verdiği çevresel bozulmalar üzerinde durulduğunda daha iyi fark edilmektedir (WCED, 2006: 1987: 43-44 akt. Çetin, 2006a: 2). Sürdürülebilir kalkınma politikaları, üç dinamikler yaklaşımı da denilen, ekonomik, sosyal ve çevresel politikaların birbirleriyle bütünleşmesini zorunlu kılar. Ekonomik, sosyal ve çevresel politikaların yakın ilişki içinde bulunması gerektiğinden, zamanla kalkınmanın nasıl daha sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulacağı yönündeki düşüncelere de zemin oluşturur. Medhurst (2003) aracılığıyla geliştirilen dört sermaye yaklaşımı ise, sosyal refah sağlayan hizmetlerde yoğunlaşma imkânı sağlar. Bu anlamda, kişi başına düşen servet veya sermaye stoku belirli bir zaman dilimi içerisinde değişmiyor ya da artıyorsa, kalkınmanın sürdürülebilirliğinden bahsedilebilir. İşlemsel tanımlamaya göre sürdürülebilir kalkınma, kişilerin sermaye stoğunda azalma meydana gelmeden refah artışına neden olan hizmet ve faydaların sağlanması esnasında kişi başına sermaye stoğunda, insan refahında bir azalma olmamasıdır. Bu noktada sermaye-varlık stoku, insan refahını destekleyecek olan mal ve hizmetlerin ilerleyişini sağlar (Medhurst, 2003: 2 akt. Çetin, 2006a: 8).

Sürdürülebilir kalkınmayla bir taraftan gelişmekte olan ülkelerin kalkınma gayretleri kısıtlanırken, diğer taraftan gelişmiş ülkelerin tüketim seviyelerinin de olduğu gibi kalması hedeflenmektedir. Bu bakış açısıyla bakıldığında sürdürülebilir kalkınma; doğal kaynakların tüketiminden başlayarak ekonomik gelişmenin sağlanmasına kadar birçok süreci içerisinde barındıran çok yönlü bir kavramdır (Deniz, 2013: 395).

Gelecekteki nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerini tehlikeye atmadan mevcut ihtiyaçlarının karşılanabilmesi şeklinde olabileceği gibi, doğal kaynakların yönetimi sosyo-ekonomik gelişimine dayalı olarak, üretimi ve korunabilmesidir. Sürdürülebilir kalkınmanın  önemli noktası olan sosyal ve ekonomik gelişim ile çevrenin birbirleriyle ilişkilendirilmeye ve dengelenmeye ihtiyaç vardır. Sürdürülebilir kalkınma gereklilikleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir (zmen ve zen, 2009: 5);

- a) Bütünleşmiş bir süreç kullanılmalı,
- b) Sorunlar ve engeller incelenmeli,
- c) ncelikli davranılmalı,
- d) Paydaşları sürece dâhil edilmeli ve eğitmeli,
- e) Fayda ve maliyet analizi gerçekleşmelidir.

1.2. BÖLGESEL KALKINMA

Bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesinde ve kalkınmasında devlete önemli görevler düşmektedir. Bölge refah seviyesini arttırmak için diğer bölgelerle ve dünya ile etkileşimi, vizyonu, katılımcılığı ve sürdürülebilirliği geliştirmelidir. Bölgesel kalkınma planlanırken bölgeye özgü ve bölge halkının katılımı ile ihtiyaçlarına yönelik yapılmalıdır. Bölgesel kalkınma bölgeler arası farklılıkları, eşitsizlikleri gidermeye yönelik olmalıdır. Sürdürülebilir kalkınma modelinde 1980’li yılların başından itibaren yerel ve bölgesel kurumların ehemmiyeti önem kazanmıştır (Yiğit, 2008: 73). Devlete bölgesel kalkınma ve büyüme teorilerinde, kalkınmanın oluşmasında ve farklılıklarının ortadan kaldırılması konularında atıf yapılmıştır. rnek olarak kuruluş yeri teorilerinden dışsal ekonomilerin bir türü olan ve dinamik dışsallıklar içerisinde olduğu ifade edilen Porter (1998) dışsallığında, alıcı- satıcı toplulaştırılmasında devletin veya diğer kamu kurumlarının alt yapı yatırımları ve eğitim programlarından faydalanmak suretiyle verimlilik artışlarının sağlayabileceği ifade edilmektedir. Öte yandan Porter (2000) bölgesel rekabet yapısının ve kümelenmenin ilerlemesinde kamusal kurumların, alt yapı yatırımlarının ve kamusal düzenlemelerin ehemmiyetini ifade etmektedir (Porter, 2000 akt. Taş vd., 2014: 1). Bölgesel kalkınma, ülke genelindeki bölgelerin evre bölgeler ve daha da önemlisi dünya ile etkileşim içerisinde oluşan bölge vizyonunu temel alan, katılımcılık ve sregelirliği vizyon edinen ve bölge refahının artmasının insani

kaynakların gelişimine bağlayan çalışmalar bütünüdür. Bir tek kurum tarafından yönetilmeyecek kadar büyük olan bölgesel kalkınma planları bütünleşmiş çalışmalardır. Planlama çalışmalarını tek tip uygulama yapmak yerine, katılım sağlayıcı bir şekilde yapmak, bununda öncesinde bu çalışmaları yapacak sistemi oluşturmak ve ülkemizin kalkınmasında temel adım olarak gerçekleştirilmesini ummaktır (Çağlar, 2008: 225).

Bölgesel kalkınma kavramı olarak tanımlanan ifade; bölgelere göre değişiklik göstermektedir. Bölgeler arası gelişme farklılıkları; kıtalar arası dünyada, ülkeler arası, aynı ülkenin bölge-yöreleri ve bir şehrin semtlerinde açıkça ortaya çıkabilir. Bölge tanımı geniş bir şekilde ele alınırsa kalkınma çabasının amacı kalkınma bölgeleri, dar tutulur ise büyüme noktalarından oluşacaktır. Sonuç olarak, bölge tanımlamasının nasıl olması gerektiği bir yörenin kalkınma gayretinde önem arz etmektedir (Arslan, 2005: 278).

Toplumsal olarak kalkınmanın olabilmesi için bölgeler arasındaki eşitsizliklerin asgari düzeye indirgenmesi gerekmektedir. Bölgeler arası eşitsizliğin asgari düzeye indirgenmesi ise kalkınmanın meydana geleceği toplumu meydana getiren bölgelerin kalkınması yani bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesi sonucunda oluşacaktır. Bölgesel kalkınma kavramı sanayileşmeyle önemini arttırmıştır. Sanayi yatırımlarının tek başına piyasaya bırakılmasıyla bireysel fayda ile toplum faydası çelişeceğinden, kamu otoritelerinin sanayi yatırımlarını yönlendirmesi yatırımların optimal düzeyde gerçekleşmesini sağlayacaktır. Bölgesel kalkınmanın sağlanmasında yerel kurumlar önemli bir rol üstlenirler. Bu kurumlar içerisinde en fonksiyonel görevi olan yerel yönetimler, yerel kaynakların artırılması ve rasyonel olarak kullanılmasında üstleneceği rollerle bölgesindeki sanayileşme ve kalkınmaya katkıda bulunacaklardır. Model olarak konu edinilen Makroekonomik büyüme ve kalkınma süreçlerinin, pratik ekonomi politikaları üretiminde eksik kalması, zamanla bölgesel kalkınma kavramının önemini arttırmıştır. Bu öneminin artmasıyla, ekonomik mekânda oluşan somut potansiyellerin dikkate alınması sonucunda, değer olarak daha da pratikleşen analizler oluşturulmuştur. Böylece bölgesel ekonomi politikaları, ekonomik faaliyeti daha somut bir düzeyde yönlendirebilme şansına ulaşmaktadır. Bölgesel kalkınma politikaları gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerde farklılık göstermesine rağmen; uygun sanayi dağılımının sağlanması, bölgelerin sağlıklı büyümesinin teşviki, kalkınmanın ülkenin bütününe doğru gelişmesi, bölgesel ekonomilerin birbirleriyle uyumu ve bununla birlikte kalkınma sonucunda ortaya çıkan gelirin gelişim açısında geri kalmış yörelere aktarılması şeklinde amaçları

vardır. Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi sonucunda bölgeler arasında farklar en aza inerek ulusal kalkınma gerçekleştirilmiş olacaktır (Çağlar, 2008: 227).

Bölgesel kalkınma, dünyada gelişim açısından geri kalmış yörelerin ekonomik, toplumsal ve fiziksel olarak birleşmesinde faydalanan bir araçtır. Yani bölgesel kalkınmanın özü bölgelerarası eşitsizliklerin ortadan kalkmasıdır. Bölgesel kalkınma stratejileri, yerel ölçekteki gereksinimlere karşılayacak şekilde, yereldeki fiziksel ifadesini somutlaştıran önemli bir araçtır. Bu aracın uygulamaya konmasıyla, yerel kaynaklar ve ihtiyaçlar daha iyi tespit edilerek bölgesel kalkınma amacına daha çabuk ulaşılabilecektir (Bilgin, 2002: 313-316).

1.2.1. Bölge Kavramı

Bölge, mekan parçası şeklinde tarif edilse de sınırları, toprak, iklim ve bitki özelliklerinin benzer olması gibi faktörleri de içinde barındırmaktadır. Bölgeleri daha iyi anlamak için coğrafi açıdan, yönetsel açıdan, ekonomik açıdan, kültürel açıdan incelenmesi bölgesel planlama ve bölgesel kalkınma için önem teşkil etmektedir. Bölge kavramı devletlere, yönetim birimlerine göre farklılık göstermektedir. Türkiye’deki bölgeler coğrafi konumlarına göre isimlendirilmiştir. Bölge kavramı esas olarak 19. yüzyılda, sosyo-ekonomik olarak birbiri ile ilgili mekanların tespit edilmesi ve çerçevesinin çizilmesini hedefleyen bölge planlaması ve alan düzenlemesiyle ortaya çıkmıştır (Özel, 2004: 100).

Yapılan inceleme neticesiyle Avrupa Topluluğu’nun Kurucu Antlaşmalarında bölgelerin veya eyaletlerin isimlerinin ifade edilmediği görülmektedir. Bölgeler Avrupa Topluluğu içinde fakat 1988’de Bölgesel ve Yerel Yönetimler Komisyonu ile temsil edilmeye başlandı. Mevcut önemliliklerini kazanmalarının nedeni ise, Maastricht Antlaşması olmuştur. Etimolojik kökleri incelendiğinde Latince “regio: çevre ve alan” anlamına gelen “bölge”, çok anlamlı, çok yönlü ve sınırları zor çizilebilen bir kavram olarak ifade edilmektedir. Örnek olarak bölge, kıtayı ya da çok sayıda devleti kapsayabilir veya devleti alt düzey olarak da ifade edebilir. Bölge, belirlenen kriterlere göre homojen alan parçası olarak tanımlanabilir (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 80-82).

Bölgenin önemli özellikleri şunlardır; coğrafi alanı kapsaması, ekonomik ve sosyal yapının benzer olması, ortak tarihi, ortak etnik, kültürel ve dini özellikleri olan ve ortak dili kullanan insanlardan meydana gelir. Tanım olarak bölgeden bahsetmek

gerekirse, coğrafi etnik, kültürel, endüstriyel, kentsel veya yönetsel kavramlar devreye girer. Yönetsel açıyla aktarılan yetkiler bakımından coğrafi bölgeler, planlama bölgeleri, ekonomik bölgeler ve kültür bölgeleridir. Bölge bu anlamda; şehirden daha geniş, devlet den daha küçük, yönetsel sınırları ulus yönetsel birim sınırları ile çakışan, fakat etkileşim açısından o sınırları geçebilen, yerinden yönetilen, katılımcı olan demokratik bir yönetime bununla beraber bütçesi olan planlama ve yönetim birimi olarak adlandırılır. Yönetim bölgeleri özerklik boyutu açısından devletin bir parçası olan il olabilir, ya da otonom bölgeler veya örneğin Benelux devletleri gibi bölge devletleri olabilir (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 82). Günümüzde bölge kavramı, farklı ülkelerde değişik anlamlarda kullanılmaktadır. Örnek olarak bölge, Belçika’da, “federe devlet”, İspanya’da “özerk toplulukları”, Fransa’da ise, bir “yerel yönetim kuruluşu” anlamlarına gelmektedir.

Bölge, ulus-devletin temel fonksiyonunu ve yetkilerinin bölüştürüleceği yeni bir yönetsel, siyasal ve kültürel bir ifade olarak kullanılmıştır (Özgür, 2010: 7). Ülkemizde ise, taşra örgütlenmesi çerçevesinde ele alınan “bölge”; birkaç ilin sınıflandırılması ile oluşturulan, İl’e göre daha büyük ölçekli bir coğrafi alanı anlamına gelmektedir. Fakat Türkiye’de bölgeler de, şehirler ile merkez yönetim arasındaki mülki yönetim derecesinin olması durumu, istisnai ve geçicidir. Buna örnek olarak Olağanüstü Hal Bölgesi yönetimini verebiliriz. Yaygın olarak şehirlerden daha geniş coğrafi-yönetsel bir birim uygulaması vardır. Bu tür yönetsel örgütlenmeye taşra örgütlenmesini örnek vermek gerekirse, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü verilebilir (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 82).

Bugün genel anlamda yaygın olarak kullanılan Bölge (region) kavramı, belirsiz bir şekilde tanımlanan bir kavram olmuştur. Sosyal bilimlere göre bölge, türdeş bir bütünlük taşıyan ve bu türdeş bütünlüğe göre çevresindeki diğer alanlardan ayırt edilebilen bir 'alan' olarak veya belli bir sorunla ilişkili özelliklerin seçilmesi, ilişkisiz sayılan özelliklerin ise seçilememesi ile elde edilen 'düşünsel bir ürün' olarak ifade edilir (Özel, 2004: 98). Yönetsel anlamda Bölge kavramı, bir yönetim kademesi ve bir yerel yönetim birimi olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanıma göre ise bölge, ya fiziksel, ya işlevsel ya da siyasal temele dayanan bir birimi anlatır (Özyücel, 2008: 3).

Bölge bir yandan küresel/uluslararası sistemle doğrudan ilişkiler kurabilmekte ve rekabet gücünün sağladığı üstünlükler ile piyasaya ilişkilendirebilecek işletmeleri

bünyesinde bulundurmaktadır. Bölgedeki yönetim devletin uluslararası rejim ile ulusal piyasalar arasındaki rolüne bir seçenek oluşturmaktadır. Devlet denetimi dışında bölgeler doğrudan uluslararası ekonomik sistem ile üretim ve hizmet birimlerinin ilişkilerinin gerçekleşmesini sağlarken aynı zamanda bölgelerin rekabet gücü bölgedeki birimlerin piyasa içindeki alacağı rolleri de açıklamaktadır. Merkezi yönetim ve bölge düzeyindeki yönetim arasındaki bağlantı ise eskiye göre az olup, bu bağlantı daha az alt-üst ilişkisi biçimindedir (Eraydın, 2010: 38).

1.2.2. Bölge Planlama

Planlama, belli bir amaca ulaşmada izlenecek süreci ifade etmektedir. Bölge planlaması ise, kullanılan kaynakları kullanma amaçlarına hizmet etmesi ve bölge planlamasının odak noktası olmalıdır. Bölge planlaması, bölgesel kalkınmanın sağlanması için önemli yapı taşıdır.

Belli amaçlara ulaşabilmek için kıt kaynaklarla ihtiyaçlarının karşılanması arasında rasyonel öncelikler göz önünde bulundurularak bir denge sağlanması eylemine planlama denmektedir (Kayıkçı, 2003: 1). Bir bölgenin ekonomik, sosyal ve fiziki açıdan koordine edilmesine ve bir alanın en ölçülü biçimde düzenlenmesi ve bu düzenin gerektiği şekilde donatılmasına bölgesel planlama denmektedir. Bu nedenle devletin elinde bulunan sulama ve enerji kaynakları, ulaşım, krediler, konut yatırımları, organize sanayi teşvikleri gibi tüm araçlardan yararlanma olanaklarını en doğru şekilde yararlanmayı amaçlar (Arslan, 2005: 278). Bölge planlamasının da asıl amaç bölgeler arası eşitsizliklerin giderilmesidir. Dünyada kaynakların eşit dağıtılmaması, toplumdaki tarihsel, yapısal, fiziksel, örgütsel farklılıkların ülke sorunlarına ve sorunlu alanların oluşmasına sebep olur. Bir araç olarak kullanılan bölgesel plânlama, dünyada var olan bu tür alanların diğer alanlarla ekonomik, toplumsal ve fiziksel entegre olmasını sağlar (Özgür, 2010: 59).

Bölge planlama tarihi incelendiğinde, 1956 yılında kurulan Bayındırlık Bakanlığı kurumu altındaki Bölge Planlama Dairesi'nin (BPD), Türkiye'de bölge planlaması üzerine ilk çalışmaları başlattığı, fakat 1961 senesinde Devlet Planlama Teşkilatı'nın kurulmasından sonra, BPD'nin etkisini yitirdiği, sektörel öncelikler ile mekansal önceliklerin bir arada olmadığı kalkınma kavramının uzun seneler Türkiye'de etkisini sürdürmüştür. DPT'nin kurulmasından sonra, bölge planlama kavramı zamanla kalkınma planlarında önemini kaybetmiş ve DPT'nin eleştirileri neticesinde, İmar ve

İskân Bakanlığı çalışmalarını fiziksel boyuta indirgemiş ve yeni görevini gelişme merkezleri alt bölge için gelişme şemaları üretmek, metropoliten merkezler için nazım plan hazırlamak olarak düzenlemiştir (Beyhan, 2008: 140).

1962 yılından 1980'lere kadar olan kalkınma planlarının amaçları arasında yer alan bölge planlama hususu her dönemde farklı biçimde ifade edilmiştir. 1962-70 döneminde büyümenin karışıklığı üzerinde durulurken, 1967-72 yılları arasında bölge ve il planlaması, 1977-82 yılları arasında kalkınma olarak geride kalan illerin açığı kapatması, sektörel ve bölgesel bağımlılık, 1985-89 yılları arasında sosyal eşitlik, 1990-1994 yılları arasında dengeli kalkınma gibi amaçlar var olmuştur. Türkiye'nin bölge planlama deneyimlerine göz atacak olursak ilk deneyimler arasında olup uygulama aşamasına geçilmemiş ancak kalkınma sürecine olumlu katkısı olan Antalya, Marmara, Zonguldak, Çukurova, Keban Projeleri göze çarpmaktadır. GAP ise başladığı dönemdeki hedeflerle beraber bu süreç boyunca sosyal kalkınma boyutlarının da eklenmesi ile gelişmeye devam etmiştir. Dünyadaki gelişmelere paralel olarak 1980'li yılların sonlarından itibaren ulus-üstü ve yerel boyutu önem kazanmış, sivil toplum kuruluşları da düzenlemenin temel aktörleri olarak yerini (Beyhan, 2008: 141).

Yerel ve bölgesel kaynakların kullanılmasına yönelik politikalar ile uğraşılırken, ağlar, girişimcilik, yenilik sistemleri, kurumsal yenilik gibi kavramlar giderek önem kazanmıştır. Kalkınma planlarında yeniden önem kazanan bölge planlaması 1990'lı yılların ortalarından itibaren, temel söylemler çerçevesinde yeniden vurgulanmıştır. 1996 – 2000 yılları arasındaki dönemde kalkınma planında amaçlanan yerel kaynakların harekete geçirilmesi için hedef olarak bölgesel kalkınma planı seçilirken; 2001 – 2005 yılları arasındaki dönemde hedef olarak Avrupa Birliğine uyum, girişimcilik rekabette eşitlik hedef olarak seçilmiş, 2007 – 2013 yılları arasındaki dönemde ise inovasyon, AB'ye uyum, rekabette üstünlük hedef olarak seçilmiştir. Plan hedeflere ulaşabilmek adına bu hedeflere uygun olarak 1990'ların sonu 2000'lerin başlarında dört yeni bölge planı çalışması, Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi (ZBK), Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı (DOKAP), Doğu Anadolu Projesi Ana Planı (DAP), Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi (YHGP) gerçekleştirilmiştir. Bu planların seçiminde dikkat çeken nokta ise planların kapsadığı bölgelerin hemen her dönemde gelişmişlik seviyesi bakımından Türkiye'deki en düşük gelişmişlik düzeyine sahip olduğu illerin yer aldığı bölgeler olmasıdır. 2000'li yılların bölge planlaması politikalarının diğer önemli ayağını ise AB'ye uyum süreci çerçevesinde geliştirilen

bölgesel kalkınma programları oluşturmaktadır. 2007-2013 dönemi kalkınma planı çerçevesinde devam eden süreçte ise bölge planlama politikaları büyük oranda AB uyum süreci ağırlıklı olarak belirlenmektedir (Varol ve Özelçi Ecerel 2008: 257-258).

Bölge planlamanın, güncel eğilimleri dikkate alarak planlamanın yapıldığı bölgenin rekabet edebilme düzeyini arttıracak araçlar geliştirmenin yanında; ulusal olarak da kalkınmanın dengeli olarak sağlanmasında ve alt – üst ölçekleri arasında bağlantı kurulabilmesi adına önemli roller üstlenmesi gerekmektedir (Kılıç, 2004: 71).

1.2.3. Kalkınma Kavramı

Kalkınma gelişmekte olan toplumların iktisadi-sosyal-kültürel yapılarının değiştirilmesi ve yenilenmesidir. Kalkınmanın temel öğeleri arasında üretim etkinliğinin değişmesi sonucunda miktar olarak artması, kişi başına düşen milli gelirin artması, sanayinin ihracat ve milli gelirden aldığı payın artması gibi değişiklikler yer almaktadır. Kalkınma sayesinde toplumun ihtiyaçları giderilir ve yaşam seviyesi yükseltilir.

Kalkınma, gelişmeye yönelik değişimleri gösteren bir kavramdır. Bunun sonucunda gerçek kalkınma, ekonomik kalkınma gibi olması gerekeni içerisinde barındıran normatif bir olgu olduğundan tanımlamanın neyi içerdiği tartışmalı bir konudur. Kalkınma kavramı içerisindeki değişim net bir değişimi içerir (Sinemillioğlu, 2009: 249).

Kalkınma konusunda tüm dünyanın hemfikir olduğu bir kavram yenilikçilik (inovasyon) dir. İçeriğinde ise; ürün geliştirme, süreç geliştirme, organizasyon ve yönetim kavramlarını da içerir. Bir ülkenin geleceğini, sahip olduğu tüm varlıklarını başarılı inovasyonlara, hizmet ve üretime dönüştürebilme adına kullanma kabiliyeti belirlemektedir (Özmen ve Özen, 2009: 7-8).

Kalkınma kavramı yıllardan beridir başta ekonomistler olmak üzere diğer sosyal bilimlerin de sürekli olarak üzerinde durduğu bir kavram olmuştur. Önceleri genellikle iktisadi büyüme ile aynı anlamda kendisine tanım bulmuş, sanayi devriminin gerçekleşmesiyle beraber verimlilik artışı sonucunda üretim artışı, kalkınma ve sermaye birikimi olarak değerlendirilmiştir. Büyüme ve kalkınma kavramlarını birebir örtüşüren bu yaklaşım, büyümeyi ekonomik gelişme olarak değerlendiren ancak kalkınmayı ekonomik gelişme yanında kültürel- sosyal çerçeve içerisinde değerlendiren modern iktisatçılar ve yaklaşımları ile ayırmaya başlamıştır (Zengin vd., 2014: 97).

Kalkınma kavramı, kişi başına düşen gelirin reel olarak dengeli ve devamlı bir biçimde artmasını ifade eder. Diğer taraftan kalkınma, gelişmenin sağladığı gereksinimlerden halkın bir bütün olarak faydalanabileceği bir ortam hazırlayan değişmeyi de içerisinde barındırmaktadır. Üretimin ve bunun sonucunda kişi başına düşen gelirin reel olarak arttırılması, ekonomik ve sosyo kültürel yapının yenileştirilmesi de kalkınmanın bir başka şekilde ifade edilmesidir (Pehlivan, 2013: 414).

Kalkınma ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yönlü, çok boyutlu ve insan odaklı bir süreci ifade etmektedir. Kalkınma; gelir, tüketim, tasarruf gücü gibi ekonomik kavramların yanı sıra siyasal, sosyal ve kültürel kavramları da içerisinde barındıran bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülke genelinin hem toplumsal hem de ekonomik olarak kalkınabilmesi bölgeler arasındaki dengesizliklerin ortadan kalkması veya en aza indirilebilmesine bağlıdır ki bu durum yerel ve bölgesel kalkınma ile gerçekleşebilir (Genç ve Erdoğan, 2000: 171).

Kalkınmanın amacı, yaşamın sürekliliği için gerekli olan malların elde edilme sıklığının arttırılması ve dağıtımının daha yaygın hale getirilmesi, ekonomik ve sosyal seçeneklerin alt ve üst sınırlarının genişlemesi, yaşam seviyesinin kaliteli olarak yükseltilmesi şeklinde ifade edilebilmektedir (Sinemillioğlu, 2009: 249).

1.3. TOPLUMSAL KALKINMA

Toplumsal kalkınma ile ifade edilmek istenen “toplum” kavramı toplumun parçasını oluşturan yerel bir topluluktur. Kalkınma kavramı ile toplumdaki değişme ve gelişmeler ifade edilmektedir. Toplumsal kalkınması kavramı, “Kırsal ve kentsel yerel toplulukların toplumsal, ekonomik, ekinsel sorunlarını çözmek amacıyla girişkenliği ele alarak yerel güçlerini birleştirmesi, öz güçlerini ortaya koyması, olanaklarının elvermemesi durumunda giriştiği bu gönüllü çabaların devletçe desteklenmesi ilkesi çerçevesinde bir dayanışma, özüne yardım ve karşılıklı yardımlaşma sürecidir (Zengin vd. 2014: 103).

Toplumsal Kalkınma, *“Sorun çözmeye ve duyulan gereksinmeye dayalı planları, programları, demokratik uygulama yöntemlerini içeren eğitsel ve örgütsel bir süreç”* olarak tanımlanmaktadır. Ekonomistler, toplumbilimciler gibi farklı görüşlere sahip olan sosyal bilimciler tarafından ülkeler niteliklerine göre, gelişmiş – gelişmekte olan;

kalkınmış – kalkınmakta olan; zengin – fakir gibi ayrıma tabi tutulmaktadır. Bu kavramlarla ilişkilendirilen ve bunlara ek olarak kalkınma, plan, demokrasi kavramları da sık sık kullanılmaktadır. İkinci Dünya savaşıyla beraber bu kavramlar gündeme daha çok gelmeye başlamıştır. Dünyadaki pek çok ülke ekonomisinin istikrarlı bir biçimde büyümesini asıl amaç olarak edinmişlerdir. Gelişmiş ülkeler için ekonominin istikrarlı büyümesi sosyal refahtaki artış ile birlikte işsizliğin gerilemesini ifade ederken; gelişmekte olan ülkelerde ise bu duruma ek olarak yaşam standartlarında artış ve yoksulluğun azaltılması şeklinde hedeflere yönelik çabaları ifade eder (Büyükaslan, 1995: 1).

Ulusal gereksinimlerle topluluk gereksinimlerinin, ulusal-bölgesel kalkınma girişimleri ile yerel girişimlerin örtüşmesine yol açan; topluluk kalkınma ve dolayısıyla yaparak-yaşayarak öğrenmeye yol açan toplumsal kalkınma, ulusal kalkınmaya ve kalkınmanın topluluklara ulaşmasına önemli katkısı olabilecektir. Ancak toplumsal kalkınmanın, toplulukların ve kamunun içinde bulunduğu koşullardan olumlu ve olumsuz yönden etkilenebilen bir yöntem olduğu ve ondan beklentilerin bu koşullara göre oluşturulması gerektiği unutulmamalıdır. Ayrıca toplumsal kalkınmanın katkısının olabilmesi için, öncelikle ulusal hükümetlerin toplumsal kalkınmaya destek vermesi gerekmektedir (Miser, 1999: 110).

Toplumsal kalkınmanın en büyük katkısı, mahalli seviyede ekonomik ve sosyal gelişme yaratmaktadır. Basit becerilerin uygulanması ve mevcut kaynakların daha akıllıca kullanılması suretiyle, daha kuvvetli güven duygusu ve amaç birliğiyle kısa sürede önemli ilerlemeler sağlanabilir. Halk bu projelerin uygulanmasında, kollektif çalışılmasında güven duygusunu ve yerelde ekonomik sosyal hayata katılmak için gerekli olan tecrübeyi kazanmaktadır (Geray, 1964: 48).

1.4. BÖLGESEL KALKINMADA YERELLİĞİN ÖNEMİ

Bölgesel kalkınmada yerel yönetimler önemli bir yer teşkil etmektedir. Yerel yönetimler bölgede yer alan ve ulusal gelişim sürecinde büyüme ve kalkınmayı sağlayan temel birimlerden biridir. Bölgesel kalkınmada yerel yönetimlerin etkinlikleri harekete geçirilerek sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun olarak gelişimi sürdürülmektedir. Merkezi yönetim bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesinde tek başına karar mercii değildir ve bu yüzden karar alma sorumluluğunu üzerine alarak yetkilerin paylaştırılabilmesi için yeni aktörlere ihtiyaç vardır. Bu aktörler arasında ise

başrol hem devletin bir parçası olup hem de fiziksel ve psikolojik olarak yerel topluluklara yatkınlığı sebebiyle yerel yöntemleridir. Yerel yönetimlerin, yerel katılım ve girişimim gerçekleşmesindeki etkinliği göz önüne alındığında bölgesel kalkınma ile olan ilişkisi daha da bir önem kazanacaktır (Bilgin, 2002: 316).

Yerel-bölgesel yönetimler, ellerinde bulundurdıkları çeşitli argümanlar vasıtasıyla kendi bölgelerindeki fiziksel çevrenin şekillenmesini ve nüfusun dağılışını etkileyebilmektedirler. Bu argümanların etkin bir biçimde kullanılabilmesi için uygulanılacak bölgeye uygun olarak hazırlanan bölgesel plan dahilinde bütünleştirilmesi gerekmektedir. Merkezi hükümet ve yerel yönetimler, ancak bir bölge planı disiplini içinde ve temel ilkeler ışığında bir araya geldiği zaman bölgesel sorun alanlarına hem makro düzeyde uyumlu politikalarla yaklaşmış, hem de bölgesel-yerel ölçekte katılım olanağı sağlanmış olacaktır. Bunun sonucunda hükümetler ile yerel yönetimler arasındaki ilişkinin, hükümet lehine vesayetçi ve katı bir merkeziyetçilik anlayışını devam ettirebilme isteğini haklı nedenlere dayandırması zorlaşacaktır (Arslan, 2005: 280-281).

Bölgesel kalkınma stratejisi, bölgede âtil durumda olan ekonomik, kültürel, doğal ve teknolojik kaynaklardan azami olarak fayda elde etme amacı taşımaktadır. Bu amaca ulaşılabilmesi için değişik alanlarda faaliyet gösteren aktörler bir arada çalışmaktadır. Bunlar arasında; yerel yönetimler, istihdam büroları, politikacılar, ekonomi çevreleri, eğitim kurumları gibi aktörler gösterilebilir. Diğer taraftan bu aktörlerin birlikte çalışmaları bölgesel ve yerel geliştirme stratejileri için önemli yer teşkil eden kümeleşme olgusunun da temelini oluşturmaktadır (Tutar ve Demiral, 2007: 68).

Bölgesel politikalarda yaşanan değişimin yanında kurumsal değişim de meydana gelmiş ve bunun sonucunda merkezin elinde bulunun karar alma sorumluluğu, bölgesel veya yerel kurumlara devredilmiştir. Bu yaşanan yetki devrinin nedenleri arasında: Yerel ve bölgesel ajansların bilgi ve deneyimlerinden yararlanabilecek politikaların oluşturulabilmesi amacıyla yerel işletmeler arasından kar elde etmeyen kurumların bir araya getirilmesi. Her bölgede daha iyi sonuç elde edilebilecek politikaların üretilmesi ve sorunların farklı şekilde çözümlenmesi sonucunda yerel kalkınmaya daha rahat ulaşabilmek için devletin olanaklarını artırmak. Bölgesel ve yerel başarılarının karşılanabilirliğinin arttırabilmesi sonucunda politikaları daha işler hale getirmek gelmektedir (Akgül, vd., 2010: 653, 655-656).

1.4.1. Bölgesel Kalkınmanın Yerel Faktörleri

Yerel olarak başarıya ulaşabilmenin temelinde gelişmenin belirleyicisi olan alt bölümlerinden her birinin etkin bir şekilde toplanması yatar. Birden fazla yerel alt bölümlerin toparlanması sonucunda ortaya çıkan ve bölgesel boyut şeklinde gerçekleşen gelişme, yerel bölümler arasındaki tamamlayıcılık ve ikame ilişkisi içerisinde yeni bir boyuta taşınır. Bölgesel boyut; coğrafi, ekonomik, tarihsel ve toplumsal öğelerin çizdiği sınırlar içerisinde farklılık göstererek, bölge türlerinin şekillenmesinin neden olur. Fikri anlamda ve tanımlamayı tek bir ölçüte indirginmesi sonucunda oluşturulan homojen bölgeden söz etmekle beraber; iç yapılanma ile hem bölgesel hem de yerel birim kesinlikle heterojen bir bütün oluşturur. Bölge boyutu kapsamında gelişme süreci hem kendi içerisindeki çeşitliliği hem de birliktelik neticesinde yarattığı sinerjiyi gelişim dinamiği olarak devreye sokmaktadır (Erkan ve Erkan, 2010: 295).

Yerel ve bölgesel kalkınma muhtevasının belirli bir süreçte ve mekânda belirli topluluk ve çıkarlar tarafından daha detaylı ekonomik ve siyasal süreçlerle alakalı bir şekilde sosyal olarak belirlendiği ifade edilebilir. Yerel ve bölgesel kalkınma, içerik bakımından ülkeden ülkeye farklılık gösterebileceği her ülkenin kendi içerisinde de farklılık gösterebilir. Bu farklılıkların nedenleri arasında; tecrübe ve uygulamadan tartışma ve görüş bildirmeye; model farklılıklarından yenilikçi yaklaşımlara; iktidarın gündemi değiştirmesi gibi birçok farklı durumdan güç almaktadır (Ülker ve Şahin, 2010: 335).

Yerel etkenleri canlandırarak bölgesel kalkınmanın çabuklaşmasına katkı sağlaması beklenen bölgesel kalkınma ajansları, yeni bölgesel kalkınma örnek modeli etrafında yerinden yönetimi kurgulayan model örnek alınarak birçok ülkede faydalanılmaktadır (Özen ve Özmen, 2010: 224).

1.4.2. Bölgesel Kalkınmanın Yönetişim Çerçevesinde Kurumlaşması

Katılımcı demokrasinin gelişmiş bir aşaması olarak nitelendirilebilecek yönetim kavramı, birçok farklı biçimde tanımlanmakla birlikte, anlam bakımından “karşılıklı yönetim, “etkileşim içinde yönetim” çerçevesinde ele alınmakta ve bu açıdan, “sivil toplum” ve “özyönetim kavramlarının gelişimiyle yakından ilgilidir. Özyönetimin, 1970 yılların siyasi hayatına yön veren, sivil toplumun siyasi hayatta aktif bir biçimde rol aldığı temeli üzerine inşa edilmiş olma düşüncesinden beslenen yönetim kavramı,

liberal demokrasinin çoğulculuk düşüncesinden daha fazla katılımcı bir yönetim organizasyonu düşüncesiyle farklılık göstermektedir. Katılımcı politikalar geliştirerek toplumu birleştirmesi ve bunun sonucunda toplum merkezli yönetim anlayışına ulaşmayı hedef edinen “yönetişim” özyönetim kavramının yaklaşımının “demokrasinin etkinleştirilmesi” idealini bir üst basamağa çıkarmaktadır. Serbest ekonominin globalleşme sürecinde ulus-devlet krizinin sonucunda meydana gelen, devletin piyasa ekonomisinde daha az rol almasını öne çıkaran istek ve modeller yönetim kavramının gelişmesinde etkili olmuştur. Sonuç olarak yönetim kavramı, globalleşen ekonomi ile birlikte gelişimini devam ettirmiştir (Uçkan, 2002: 2).

Yönetişim, kavramı, bir otoritenin halkın çıkarlarını göz önünde bulunduran bir anlayışla katılımcılığı ve şeffaflığı kabul etmesi, mevcut kaynakların grupların kendi çıkarlarını öncelikli olarak tespit etmelerini sağlayarak paylaştırılması ve yönetiminin sağlanmasını ifade etmektedir. Bir yönetimin denetlenebilmesi, öngörülebilir, katılımcı ve açık olması iyi bir yönetim kavramını ifade eder (Akdoğan, 2008: 13-14). Yönetişim, farklı problemlere farklı çözümler üreterek bu sorunların çözülmesinde daha esnek davranabilecek resmi ve gayri resmi organları yönetme sürecidir. Bu süreç, tek bir organ üzerine inşa edilmemiş olup esneklik sağlamayı temel alan yaklaşımdır. Bunun sonucunda klasik bürokratik yaklaşım eksik kalmaktadır. Yönetişimde organizasyon arasında herhangi bir bağ yoktur. Bu yüzden yönetimde gayri resmi faktörler bulunmaktadır. Remi, özel ve gönüllü çalışma alanları arasında sınırların değişmesi sonucunda bu alanların birbirini etkilemesi farklılık göstermektedir. Toplumsal yönetişimin hedefleri arasında; ekonomik kalkınma, kentsel dönüşüm, suç ve suçla mücadele gibi toplumsal güvenlik, sağlık hizmetleri ve yoksullukla mücadele gösterilebilir (Esen, 2008: 89).

Yönetişim hem ekonomik, kültürel, yönetsel hem de yerel ve global boyutlu bir kavramdır. Özellikle globalleşmenin farklı alanlarda ortaya çıkmasından sonra yönetimin tek başına, profesyonelleşen yönetici ve politikacılara bırakılmasından ziyade toplumsal katılımcılarla beraber belirlenen bir süreçler bütününe dönüşmesi yönetim kavramını daha da önemli hale getirmektedir (Çukurçayır ve Sipahi, 2003: 45).

Yönetişim kavramı, kamu veya özel sektör fark etmeksizin problemlerin tek taraflı bir şekilde kapasite veya kaynak kullanımıyla çözülmesinde yola çıkarak, sektörlerin birbirlerini etkilemelerine sebep olarak çalıştırmaya dayanmaktadır.

Kalkınmış ve kalkınmakta olan ekonomilerde seçim ya da atama usulüyle gelen bürokrat ile akademisyenler yönetim kavramını siyasal düzlemde kullanırken, Dünya bankası ise, sorumluluk alan ve aktif çalışan devlet şeklinde ifade etmektedir. Özetle yönetim kavramının, otoritenin daha etkin bir şekilde idare edilmesi şeklinde tanımlanması yeni kamu işletmeciliği kavramına atıfta bulunmaktadır. Kavramın tanımlanması ve kullanılmasında öne çıkan iki unsur; yönetişimin siyasi boyutu yani kamu yararının bu şekilde sağlanması, teknik boyutu yani etkili olan yönetişimin bu süre zarfında beceri ya da yetenekle desteklenmesidir (Palabıyık, 2004: 3).

Yönetişim kavramıyla geliştirilen yeni sistem ile getirilen kurumsal düzenlemeler, bölgenin kendi rekabet güçlerini geliştirebilmesini merkezin kaynaklarına olan bağımlılığı azaltacak bir düzlem kurmayı hedeflemektedir (Eraydın, 2010: 42).

1.4.3. Kentlerin Küresel Rekabeti ve Yerel Kalkınma Anlayışı

Toplumsal gelişimin en dikkat çekici göstergelerinden birisi olan kentleşme, daha çok gelişmekte olan ülkeler tarafından şekillendirilen önemli bir kavramdır. Kentleşme sadece nüfusun göç etmesi ve merkez yerlerde toplanması sebebiyle kent nüfusunda ortaya çıkan artış olmamakla birlikte bunun yanında toplumsal hayattaki gelişimin neden ve sonucudur. Kentselleşme önceki yıllara kıyasla yavaşlaşsa da sağladığı yeni olanakların yanında neden olduğu sorunlarla da ülke yönetimlerinin gündeminde yer alan başrollerden biridir. Bu durumun en önemli göstergesi, şehir sayışı ve nüfusunda ekonomik sorunlara bağlı olarak ortaya çıkan artışlardır (Deniz, 2015: 393).

Yerel kalkınma bazında halkın isteklerinin belediyelerin rollerinin fazlalaştırması yönünde yükseldiği gözlemlenmektedir. Buna istinaden birçok belediye, istihdam olanaklarını arttırabilmek adına girişimcilerin dikkatini çekmek ve meslek edindirmek amacıyla plan ve program uygulamaya koymaktadır (Esen, 2008: 88).

Bu uygulamalar arasında Teknokent ve sanayi bölgelerinin kurulması, meslek edindirme kurslarının açılması örnek gösterilebilir. Türkiye’de kırdan kente doğru yoğun bir yer değiştirme yaşanması ve bu durumun ortaya çıkarttığı bölgesel dengesizlik nedeniyle istihdam beklentisi artış göstermektedir. Bazı kesimlere daha fazla kamu yatırımı yapılması ve özel teşvik uygulanması pozitif ayrımcılığı meydana getirirse de merkezi yönetimden beklentiler devam etmektedir (Esen, 2008: 89).

1.5. YEREL ÖLÇEKTE KALKINMA İÇİN POLİTİKA VE ÖNCELİKLER

Türkiye'nin yerel alt yapıyı geliştirecek çalışmalar yapması gerekmektedir. Yönetim ile birlikte mahalli ve merkezi idareler sürdürülebilir yerel kalkınmayla yönetim sürecine katılmaktadır. Yerel kalkınmada sürecin iyi işlemesi için; yerel aktörler ile iş birliği içinde olmak, girişimcilerin kapasite ve becerilerini geliştirmek, hizmet alanının ve hedef kitlenin doğru tespit edilmesidir. Bu kalkınma görüşü yerel kaynaklar kullanılarak mahalli topluluğun sosyo ekonomik, kültürel ve siyasi bazda sürdürülebilir kalkınma temellerine göre gelişim göstermesini hedefler. Ülke genelinde ki kalkınmanın sağlanabilmesi için ülkenin kalkınma gücü ile yerel kalkınma gücü birleştirilerek bir sinerji yaratması gerekir. Avrupa Birliği (AB) mevzuatı baz alındığında yerel kalkınma, bölgede var olan tabii, iktisadi, kültürel ve teknolojik kaynaklarını kullanarak yerel seviyede sunulan avantajları maksimum düzeye taşır. AB, yerel kalkınmanın yeni iş sahaları yaratılmasına sağladığı katkıya dikkat çekerek yerel kalkınmanın önemini kavramıştır. AB yerel kalkınmada ki önceliği yerel düzeyde sağlanan potansiyel avantajlardan yarar sağlamaktır (Kaya, 2008: 116).

Yerel yönetimlerin bu kalkınma sürecinde aktif rol üstlenmesi yerel kalkınmanın başarılı bir şekil devam ettirilebilmesine imkân sağlar. Nitekim yerel idareler kamu gücünden faydalanarak kendi faaliyet ve yetki alanında ekonomik-sosyal-kültürel-demokratik aktifliğe neden olabilmektedirler. Özetlersek, “yerel kalkınma”, toplumun yaşam standartlarının devam ettirilebilir şekilde geliştirilmesidir. Şöyle ki sosyo-ekonomik, siyasal ve kültürel alanlarda yaşanan sürdürülebilir gelişmeler yerel kalkınmayla sağlanmıştır. Türkiye’de yerel kalkınma üzerine ilk çalışma Pendik’te 2001 yılında yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışma Pendik Belediyesi’nin liderliğinde ve Sabancı Üniversitesi’nin desteği ile milletvekilleri, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları, KOSGEB, İŞKUR gibi merkezi yönetim kuruluşlarının bölge temsilciliklerinin katılımı ile Pendik Yerel Kalkınma Platformu kurulmuştur ve o günden bu yana da çalışmalarını devam ettirmektedir (Zengin vd., 2014:103-104).

Ülke genelinde yerel kalkınma çalışmalarını başlatan ise ARI Grubudur. 2004 mahalli idareler seçimlerinde iktidar partisinin “Türkiye karar verdi: Yerel kalkınma başlıyor” sloganıyla birlikte belediyeçilik anlayışına yeni bir bakış açısı getirerek yerel kalkınmayı eklemiş ve bu sayede yerel kalkınma alanında nitel ve nicel artışlar seyredilmiştir. Yerel kalkınmada esas hedef halkın yaşam standartlarını devam

ettirilebilir şekilde geliştirmektir Ayrıca şehrin fiziki gelişme seviyesini yükseltme suretiyle yaşam standardının artırılması ve kentin ekonomik-sosyal-kültürel etkinlikler için gerekli altyapı ve donanımına sahip olmasını sağlamaktır (Kaya, 2008: 117).

Sahip olunan yerel kültürel kıymetlerin korunması ve sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın güçlendirilmesiyle huzurun sağlanması ve yerel ekonominin varlığı henüz ortaya çıkmamış olan insan ve doğal kaynak gücü ile kentin sahip olduğu kazançlardan en üst seviyede faydalanmasını sağlamak yoluyla ekonomik bolluk ve rahatlık düzeyinin ve yerel yatırımcıların rekabet üstünlüğünün artırılması da bu amaçlar arasında sayılmaktadır. Diğer yandan şehirlerin kendisine has, o bölgede üretimi yapılan ürün ve kaynakların daha etkin şekilde pazarlanmasına vesile olarak yeni fırsatlar yakalamak ve yerli müteşebbislerin özendirilmesi ve yeni yatırımcıların şehre gelmesinin sağlanması da bu amaçlar arasında sayılabilir. Bilginin üretilmesi, dağıtılması ve bölüştürülmesi düzeneğinin geliştirilmesi ile ekonomik tekâmülün nimetlerinin adaletli biçimde dağıtılması ve bu kapsamda ekonomik kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlamak da bu amaçlar arasında yer almaktadır (Kaya, 2008: 116-117).

1.5.1. Yerel Yönetimler, Yerel Kalkınma ve Katılım

Yerel yönetimler verdikleri hizmetler ile günlük hayatımızı yakından etkilemektedir. Yerel yönetimler, halka dayalı kurumlar olmak zorundadır. Yerel yönetimlerde halkın katılımı önemlidir. Bu katılımlar çeşitli şekillerde gerçekleşebilir. Bunlar; halk oylaması (seçim), halk toplantıları, meclis toplantılarına katılım, kent konseyleri, kamuoyu yoklamaları şeklinde ifade edilebilir. Katılım aynı zamanda denetleme işlevine de dönmelidir. Bu şekilde yerel yöneticilerin hesap vermesini sağlayacak mekanizmalar oluşmuştur. Yerel kalkınmanın tarihsel süreci göz önüne alındığında, konunun başlangıcının Alfred Marshall'a kadar uzandığı görülür. Bu teorinin, uzun dönemli rekabetin kabiliyet ve tecrübenin gelişimine bağlı olması en önemli noktasıdır. Bu durumun sonucunda gizli kalması gereken endüstri ya da ticari sırlar açığa çıkar ve herkes tarafından bilinir. Sanayi bölgelerindeki iş veya işletme örgütleri tarafından yapılan yeni icat ve gelişmeler, öncelikle kendi değerlerini tartışır. Bu örgütlerden birisi yeni bir fikir ortaya attığında, diğer örgütler bu fikri kabul eder, eleştirir ya da bu fikre kendi düşüncelerini ekleyerek katkı sağlar, sonuç olarak bu durum ileriye yönelik yeni fikirlere kaynak sağlar. Bu sayede yenilik ve icatlar ivedi bir

şekilde yaygınlaşır. Kabiliyet ve bilginin gelişim göstermesi firmalar arası rekabetten beslendiği kadar bu firmaların yapmış olduğu iş birliklerine de bağlıdır. Genelde uzmanlaşma bir iş kolu içinde ya da çevresinde görüldüğü için iş birliği ve rekabet meydana gelebilir. Bölgenin yalnızca temel endüstri ile nitelendirilememesi bu durumun en dikkat çekici tarafıdır (Çetin, 2006b: 137).

Endüstrinin gelişim göstermesiyle beraber zaman içinde civar bölgelerde, hammadde ve yardımcı madde alışverişi doğar ticari etkileşim başlar. Söz konusu bu temel endüstriye destek sağlayan sosyal unsurlar ve kurumlar da vardır. Yerel sektörde faaliyette bulunan hizmet ve iş birliği örgütleri, faaliyette bulunan bölgenin ihtiyaçlarını ve mevcut kaynaklarını çok iyi bir şekilde analiz edebildikleri için açık bir üstünlük sağlamaktadır. En önemlisi toplumun her kesimi ile hiç birisini ayırt etmeksizin ilişki içinde olmaları hiçbir kesimi dışlamayan bir kalkınma anlayışının esas öğelerinin araştırılmasına yöneltmiştir (Çetin, 2006b: 137).

Çevre ve kalkınmaya yönelik problemlerin pozitif biçimde çözümlenebilmesi için yerel kalkınma, insanı temel alan, eşitlikçi ve kapsayıcı, kalkınmanın ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nitelikleri arasında tamamlayıcı bir rol üstlenmelidir. Yerel kalkınma programı, merkezi ve yerel idareler, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların katılımıyla beraber kamu kaynaklarından faydalananların yararına, yaşam standartlarını geliştirici ve fakirliğin azaltılması şeklinde politikaların belirlenmesinde önemli bir kavramdır (Eroğlu, 2010: 45-46).

Yerel yönetimlerde köy ve kent ayrımı yapılırken baz alınan kriterlerden bazıları, nüfus, nüfus yoğunluğu, planlama, bölgeye has sosyal yaşam ve ekonomik faaliyetlerdir(Deniz, 2013: 393). Anayasal bir kuruluş olan yerel yönetimlerin amacı; iktisadi ve mali özellikleri olan üretim, tüketim, bölüşüm, finansman gibi konularda, devlet içerisinde oluşmuş olan irili ufaklı insan topluluklarının yerel nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamaktır (Bilgin, 2002: 314).

Şehir idaresinde ve yerel yönetim ile ilgili işlerde o bölgede yaşayanların yönetime dahil olması ve bunun bir organizasyon etrafında şekil alması yerel siyasette katılım olgusu olarak tanımlanır. Seçilmiş olan mahalli idare organlarının faaliyetlerine halkın katılmasını ve denetimini sağlamak adına en alt basamaktaki yönetim biriminden(mahalle/köy) üst basamaklara doğru çıkarak çeşitli demokratik kitle

temsilcilerinin de katılımı sağlanarak oluşan meclisler Kent Konseyleri olarak ifade edilmektedir (Akdoğan, 2008: 14).

Katılım, mahalli idarelerde demokrasiyi sağlayabilmek adına küreselleşme ile devamlı gelişen yönetim ve yerel halkın katılımını anlatan bir kavramdır. Katılım, belirli sayıda ki insanın kendi güvenliğini, huzurunu ve refahını artırmak adına girişimde bulunması; kendisine ekonomik bir menfaat sağlama veya bu menfaati elde edebileceği mevkiye gelme; kimi zamanda yalnızca yerel yönetimlerce alınan kararlar ve yapılacak uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmak anlamlarına gelir. Katılımcılık bugün; “toplumdaki her kesimin örgütlü katılımıyla, ama bireye kadar giden, bireyin de, doğrudan doğruya katılımını, kendini görevli hissetmesine” dikkat çeken bir kavram olarak incelenmektedir (Bozkurt, 2014: 231).

Katılım, bireysel özgürlüğün güçlenmesini sağlayan temel araçtır ve bu araç, siyasal güç karşısında kişilerin güçlü ve etkili olduğu bilincini verir. Birey, bu bilinç sayesinde siyasal ve toplumsal sistemi etkileme gücünü kendisinde bulur(Çukurçayır, 2008: 18). Katılım, bugün bireylere sağlanmış olan bir nimetten ziyade zaten verilmesi gerekli olan yaşamsal bir hak olarak görülmektedir (Yiğit, 2008: 36).

Katılım, demokrasi kuramı bağlamında bir hedefken kent bazında esas amaçları gerçekleştirmek için de elzem bir araçtır. Bu düzlemde ulaşılmak istenen hedefler; yerel hizmetlerin olabildiğince etkili, hızlı ve ekonomik şekilde sağlanması, yerel bazda halkın demokrasi anlayışının kuvvetlendirilmesi ve nihayetinde yerel demokrasinin perçinleştirilmesi olarak nitelendirilmektedir (Çukurçayır, 2008: 29).

Yerel kalkınma altı temel alan üzerine kurulmaktadır, bu alanlar; fiziksel kalkınma, sosyal kalkınma, kültürel kalkınma, ekonomik kalkınma, siyasal kalkınma ve etkin yönetimidir. Merkezi yönetim, yerel yönetim, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasında sağlanan sağlıklı iş birliği kalkınma çalışmasının başarısı için gereklidir (Kaya, 2008: 117). Yerel yönetimlerde halk seçilmiş karar organlarının faaliyetlerinin denetimiyle, yönetimde etkin rol almalarını amaçlayan kent konseyleri, kent idaresindeki tüm faaliyetleri takip edebilen, halkı bilgilendirmek adına rapor hazırlayıp kamuoyu ile paylaşan, ve yerel problemleri çözüme kavuşturmak için çeşitli projelerin tartışmaya açıldığı demokratik bir düzlem olarak değerlendirilmektedir (Bozkurt, 2014: 229).

1.5.2. Yerel Kalkınmada Belediyenin Etkinliği

Yerel kalkınmada belediyelere büyük sorumluluklar düşmektedir. Yerel kalkınmada amaç; kentin yaşam kalitesini arttırmak, kentteki ekonomik-sosyal-kültürel donanımı sağlamak, değerlerin korunmasını ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesini sağlamak, yerli girişimcileri teşvik etmek, ekonomik kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Ülke nüfusunun büyük çoğunluğu belediye sınırları içinde ve ekonomik faaliyetler daha çok kent merkezlerinde yapılması nedeniyle belediyelerin önemi yerel yönetimler içerisinde daha ön plana çıkmaktadır. Buradan yola çıkıldığında yerel yönetimlere katılım önem arz etmektedir. Kent yönetiminden bahsedildiği zaman ilk akla gelen belediyeler olsa da bunun yanında merkezi devlet otoritesini temsilen valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar ve il özel idareleri de yer almaktadır (Esen, 2008: 87).

Yerel kalkınmanın en önemli aktörü, yerel yönetimler ve özellikle de belediyelerdir. Türkiye’de Belediye Kanunu, belediyelere “kent ekonomi ve ticaretini geliştirme” görevi vermektedir. Belediyeler, köy ve il özel idarelerine kıyasla daha geniş mali ve beşerî imkânları ellerinde bulunduran kamu kurumlarıdır. Elleriinde bulundurdıkları bu imkânların yanında planlama araçları, altyapı yatırımları ve özellikle de koordinasyon sağlayabilme imkânları ile kentleşmenin gerçekleşebilmesinde başrolde oynayabilecek kapasitededirler. Yerel yönetimlerin kalkınmanın gerçekleşmesinde üstlenecekleri görev direkt olarak ekonomik faaliyette bulunma şeklinde değil, şehrin ticareti ve ekonomisinin iyileştirilmesi adına uygun ortamın şekillendirilmesi şeklinde olmalıdır. Kamu kurumlarının ekonomide tek güç olarak ortaya çıkmaları, ağır aksak işleyen bir yapının ortaya çıkmasını kaçınılmaz hale getirmektedir. Kamu kurumlarının ekonomide tek güç olarak ortaya çıkması ise particilik, kaynakların verimli olmayan alanlarda kullanılması gibi durumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Günümüzde etkili kamu yönetiminin sağlanabilmesi, hareket kabiliyeti yüksek ama küçük bölümlere ayrılmış kurumlar oluşturulabilmesiyle mümkün olduğu kabul edilmektedir (Kaya, 2008: 121-122). Belediyenin üstlendiği yerel kalkınma programı için baz alınması gereken bazı yaklaşımlar söz konusudur. Bu yaklaşımlar ise: tek hedefi büyüme olarak belirleyen yaklaşımlar hedefe ulaşabilmeyi güçleştirebileceğinden kalkınma programının odak noktasının insan olması gerekmektedir. Belediyelerin toplumun birbirinden farklı kesimleri dikkate alması, pozitif ayrımcı prensipler uygulamasının sonuçlarından biridir. Çok yönlü düşünülmeli

ve bu çok yönlü düşünceler arasında tamamlayıcılık ilişkisi kurulmalıdır. Diğer taraftan belediyelerin yerel kalkınma ile ilgili üstlenmesi gereken birçok görev söz konusudur. Bunlar arasında; yerel kaynakların refah yükseltecek biçimde uygulamaya konulması, sosyal kesimlerin tümünü yerel kalkınma süreci içerisine katabilmek, temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçişte yerel uygulamaların etkili biçimde yapılması sonucunda kültürel çoğulculuğun yönetimde karar verme sürecine dahil edilmesini sağlamak gösterilebilir (Zengin vd., 2014: 108). Yerel kalkınma programlarında belediyelerin üstlenmesi gereken görevlerin dört önemli boyutu söz konusudur (Zengin vd., 2014: 116-117):

-Ekonomik gelişme: Bir yörenin; doğal kaynaklar, insan, sermaye, teknoloji gibi sahip olduğu tüm kaynaklarının yöre halkının refahını yükseltecek ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek biçimde programa dahil edilmesidir.

-Sosyal paylaşım ve kapsayıcılık: Topluma eşitlik, paylaşımda bulunma, dayanışma içerisinde olma, gönüllülük, toplumsal hizmet, ortak gelecek, ortak sorumluluk gibi değerleri enjekte etmek, geliştirmek, sosyalizasyon sürecinin bir parçasına dahil etmek. Bunları gerçekleştirirken sosyal kesimlerin tümünü kapsamaktadır.

-Siyasal katılım: Yerel halkın tümünün, siyaset ve karar alma mekanizmaları konusunda bilgilendirilmelerinin sağlanması sonucunda ilgilerinin artırılması ve bunun sonucunda demokratik, katılımcı, şeffaf, hesap verebilir siyasal yapılar oluşturulması sağlanarak temsili demokrasiye geçişe zemin hazırlamaktır.

-Kültürel çoğulculuk: Yöredeki ırk, dil, din ve kültürel farklılıkların insanları ayırıcı değil; birleştirici, sosyal ilişkiler bakımından toplumu zenginleştirici olmasına katkıda bulunacak politikalar.

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL VE BÖLGESEL KALKINMANIN AKTÖRLERİ

Bölgesel kalkınma planları yalnızca bir kurum veya bir güç tarafından yönetilemeyecek kadar geniş ve planlı çalışmalardır. Uygulanan planlama çalışmalarını alışıl gelmiş uygulamalar olarak kullanmak yerine, yere göre ve katılımcı bir düzenle oluşturmak ve öncelikli olarak bu çalışmaları yapacak sistemin kendisini oluşturmak ülkenin kalkınmasında önemli bir adım olarak uygulanması gerekmektedir (Çağlar, 2008: 225).

Türkiye'nin yerel alt yapıyı geliştirecek çalışmalar yapması gerekmektedir. Yönetim ile birlikte mahalli ve merkezi idareler sürdürülebilir yerel kalkınmayla yönetim sürecine katılmaktadır. Yerel kalkınmada sürecin iyi işlenmesi için; yerel aktörler ile iş birliği içinde olmak, girişimcilerin kapasite ve becerilerini geliştirmek, hizmet alanının ve hedef kitlenin doğru tespit edilmesidir. Bu kalkınma görüşü yerel kaynaklar kullanılarak mahalli topluluğun sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasi bazda sürdürülebilir kalkınma temellerine göre gelişim göstermesini hedefler. Ülke genelinde ki kalkınmanın sağlanabilmesi için ülkenin kalkınma gücü ile yerel kalkınma gücü birleştirilerek bir sinerji yaratması gerekir. Avrupa Birliği (AB) mevzuatı baz alındığında yerel kalkınma, bölgede var olan tabii, iktisadi, kültürel ve teknolojik kaynaklarını kullanarak yerel seviyede sunulan avantajları maksimum düzeye taşır. AB, yerel kalkınmanın yeni iş sahaları yaratılmasına sağladığı katkıya dikkat çekerek yerel kalkınmanın önemini kavramıştır. AB yerel kalkınmada ki önceliği yerel düzeyde sağlanan potansiyel avantajlardan yarar sağlamaktır (Kaya, 2008: 116).

2.1. KALKINMA AJANSLARI

Kalkınma Ajanslarının kuruluşundaki amaç, kamu kesimi, özel kesim ve STK'lar arasında var olan iş birliğini olgunlaştırmak, kaynak kullanımını yerinde ve etkin biçimde uygulamak, bölgelerin gelişmişlik farklarını en aza indirmektir. Kalkınma Ajansları, amacı kar elde etmek olmayan kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarının bir araya gelerek faaliyette bulundukları kalkınma birimleridir. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının kuruluş nedenleri ve yerine getirdiği hizmetler ile ilgili birçok tanımlama yapılmaktadır. Bunlardan bir tanesi, Bölgesel Kalkınma Ajanslarının merkezden bağımsız bir idari yapısının, sınırları belirli olan bölgenin sosyoekonomik durumunu

geliştirebilmeyi amacı taşımak üzere kurulmuş birimler olmasıdır (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 85).

II. Dünya savaşının bütün dünya üzerinde yol açtığı yıkımdan sonra bölgesel kalkınma ve gelişme konuları önemini giderek arttırmıştır. Bölgesel gelişmenin sağlanabilmesi adına önemli bir araç olarak görülen Kalkınma Ajanslarının yaygınlaşması da II. Dünya savaşı sonrasında hız kazanmıştır. Bölgesel kalkınma ajansları uyguladıkları politika ve amaçları göz önüne alındığında birkaç değişik şekilde tanımlanmaktadır. DPT'nin tanımlamasına göre Kalkınma Ajansı; özerk idari yapıya sahip olan, sınırları belirlenmiş bir bölgenin girişimcilik potansiyelini geliştirmek suretiyle, faaliyetlerinin kamu ve özel sektör tarafından finanse edilen ve amacı ekonomik kalkınma hamlesine katkıda bulunmak olan kuruluştur. Diğer bir tanıma göre, operasyonel bir yapıya sahip olan bölgesel kalkınma ajansları, kalkınma ve sektörel problemleri tanımlayan, bunların çözümüne yönelik imkanları, fırsatları ortaya çıkaran, bunlara yönelik çözüm geliştiren projeleri destekleyen kuruluşlar olarak ifade edilmektedir (Engin, 2011: 67).

Kalkınma ajansları, bürokratik yapıdan uzak, özerk veya yarı özerk biçimde tanımlanmaktadır. Finansman kaynağını kamu veya özel sektör oluşturabilmektedir. Faaliyet alanı sadece belirli bir bölgeyle sınırlı olup, o bölgenin ekonomik kalkınması hedeflenirken, bu hedeflerin ülke düzeyde uygulanmakta olan kalkınma politikalarıyla uyumlu olmasının önemi üzerinde durulmuştur (Dura, 2007: 142).

Dünyada ilk olarak kalkınma ajansları “ekonomik kalkınma ajansı” olarak ortaya çıkmış olup daha sonra ise küreselleşme eğilimi sonucunda bölgesel kalkınma ajansları oluşturulmuştur. Bu kuruluşların ana hedefi ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmektir (Pehlivan, 2013: 416). Kalkınma ajansların temel görevi ekonomik anlamda rekabet edilebilirlik düzeyini arttırmaktır (Özer, 2007: 394).

Kalkınma ajansları bölgesel gelişmenin kurumsal araçlarından biri olmakla birlikte; kuruluş şeklinin, yasal statülerinin ve fonksiyonlarının birbirinden farklı dahi olsa, ortak amaçları temsil ettikleri bölgelerin potansiyellerini yerel aktörleri sürecin içerisine katmak suretiyle harekete geçirmek ve bu sürecin sonucunda ekonomiyi canlandırmak ve sosyal açıdan gelişime katkı sağlamaktır. Bölgelerin daha hızlı kalkınabilmeleri amacıyla ajanslar belli yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemler arasında bölgeye yabancı sermaye çekilmesi, bölgede faaliyette bulunan firmalara mali

ve teknik destek sağlanması, yeni işletmeler kurulmasının teşvik edilmesi ve belediyeler gibi kamu kurum ve kuruluşlarına teknik destek sağlanması gösterilmektedir (Şinik, 2010: 129).

Bu kurumlar, üst kurul olarak bilinen düzenleme ve denetleme kurumlarına benzeyen kamu kurumları gibi karar yetkisini organlarından almakta ve bu kararları özel sektör ve STK'lardan oluşan tüzel kişilere paylaştırarak ortaklaşa yönetim gösteren kuruluşlardır. Bölgesel Kalkınma Ajansların temel amaçları arasında, rekabetçi bir iş çevresinin oluşturulması, kalite bakımından dünya standardında bir işgücünün yetiştirilmesi, devlet teşvikinin verilmesi, çevre koşullarının ve sağlık koşullarının daha yaşanabilir hale getirilmesi, etkin olan kurumların oluşturulması gösterilebilir. Bu amaçları gerçekleştirmek için gereken faaliyetler şunlardır: İçsel kalkınmayı sağlamak, yabancı sermayeyi çekmek, yeni girişimleri sağlamak, eğitim hizmetlerini, uluslararası faaliyetleri ve yerel ve bölgesel yetkililere ihtiyaç duydukları hizmetleri verebilmektir. Bölgesel Kalkınma Ajansları faaliyetleri bakımından stratejik, operasyonel, sektörel ve dışa yatırım şeklinde sıralanmaktadır. Ölçek bakımından büyük ölçek yapısına sahip olan Bölgesel Kalkınma Ajansları sayılan dört faaliyeti de birlikte gerçekleştirmektedir (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 85).

Bölgesel kalkınma ajansının ilk uygulaması, 1933 yılında ABD'nin Tennessee Vadisi'nde 1933 yılında su rejiminin düzenlenmesi ve kalkınması için geliştirilen Tennessee Valley Authority'dir. Diğer bir girişim ise, 1950'lerde Güney İtalya'nın kalkınabilmesi amacıyla kurulan La Cassa per il Mezzogiorno'dur. Bu çerçevede 1950'sinin İtalya'sında gelişme bakımından geride kalmış olan bölgelerin kalkındırılabilmesi amacına uygun olarak yüzeysel kalkınma kutupları oluşturulmasına yönelik çalışmalar başlamıştır. İlk olarak Amerika Birleşik Devletlerinde ortaya çıkan bölgesel kalkınma ajansları, tüm dünyada yıkıcı etki meydana getiren II. Dünya savaşından sonra tekrar toparlanabilmeyi sağlamak ve ekonomik olarak kalkınmaya destek olmak amacıyla 1950'li yıllarda Avusturya, Fransa, İrlanda ve Belçika; 1960'lı yıllarda Almanya, İtalya, Hollanda, İskoçya ve Galler; 1980'li yıllarda Yunanistan, İspanya, Danimarka ve Finlandiya'da ortaya çıkmaya başlamıştır (Deviren ve Yıldız, 2014: 771).

Günümüzde farklı deneyimler edinilmesi sonucunda, geçiş ülkelerin hepsinde Kalkınma Ajansları kurulmuştur. Avrupa Birliği tarafından görevlendirilen uzmanlar

tarafından kurulmuş olan Bölgesel Kalkınma Ajanslarına ilk zamanlarda finansman desteği Avrupa Birliği'nce verilmiştir. 1990'lı yıllar ise Bölgesel Kalkınma Ajanslarının geçiş ülkelerinde de yer almaya başladığı ve bu ülkelerdeki faaliyetlerinin olumlu-olumsuz sonuçlar içerdiği dönemi oluşturmaktadır. Bölgesel Kalkınma Ajansları Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık gibi Anglo Sakson ülkelerinde ortak yönetim anlayışına örnek olacak şekilde yarı özerk ve özel sektörlerle birlikte uygulama alanları bulurken, Japonya ve Fransa gibi ülkelerde ise Güneydoğu Anadolu Projesi İdaresine benzer bürokrasinin ve kamu kuruluşlarının söz sahibi olduğu, sorunlu bölgelere yönelik sadece ekonomik kriterleri değil işsizlik gibi sosyal sorunları da dikkate alan kuruluşlardır. Birliğin oluşma ve globalleşme süreci sonucunda Dünya'da ve Avrupa'daki bahsedilen kuruluşlar Angolo-Sakson örneğini geliştirerek Avrupa Birliği içerisinde Ulusal Merkezi yönetime bağlı, bürokratik, ulus ekonomisinin gelişiminde bölgesel anlamda eşitliğe önem verilen yapıdan pazar ekonomisiyle iç içe olan ve globalleşmeyle uyumlu olarak çalışan ortak yönetimli bir yapıya dönüştürmektedir (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 87-88).

Avrupa'da bulunan 200'den fazla kalkınma ajanslarının büyük bir bölümünün Brüksel gibi merkezlerde dış temsilcilikleri bulunmaktadır. Avrupa'nın genelinde Bölgesel kalkınma ajansları Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği (EURADA) ismiyle üst kuruluş meydana getirmişlerdir (Gündüz, 2010: 70). Bölgesel Kalkınma Ajansları Türkiye gündemine 2000'li yıllardan girmiştir. Bölgesel kalkınma ajansları çerçevesindeki gelişmeler birçok Doğu Avrupa ülkesinde olduğu gibi, Türkiye'de de Avrupa Birliği (AB) eksenli olduğundan Kalkınma ajanslarının Türkiye'deki çalışmalarının daha iyi bir şekilde anlaşılabilmesi adına Avrupa Birliği'nde yaşanan gelişmelerin analiz edilmesi gerekmektedir(Şinik, 2010: 129). Türkiye için Bölgesel Kalkınma Ajansları meselesi, ilk defa gündeme gelerek Katılım Ortaklığı Belgeleriyle orta vadede yapılacak işler kapsamında ifade edilmiştir. Daha sonraki süreçte tekrar düzenlenen ve 14 Nisan 2003 tarihinde kabul edilmiş olan katılım ortaklığı belgesinde kısa vadeli hedefler arasında gösterilmiştir. Bu düzlemde bölgelerin sosyo-ekonomik çözümlemelerin yapılması, bölgesel politikaların belirlenmesi ve Avrupa Birliği Bölgesel İstatistik Sistemi ile mukayese edilebilir veri tabanı oluşturulması için 22 Eylül 2002 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla ülke genelinde üç düzeyde istatistiki bölge birimleri oluşturulmuştur. Bu proje NUTS projesi adıyla da anılmaktadır. Bu gruplandırmada 3. Düzey çerçevesinde ki istatistiki bölge birimleri il düzeyinde olup 81

adettir şöyle ki her bir il istatistiki bölge birimini tanımlamaktadır. 3.Düzye çerçevesinde ki birbirine komşu illerin sınıflandırılması neticesinde 2.Düzye istatistiki bölge birimi meydana gelmektedir ve 26 adettir. 12 adetden oluşan 1. Düzye istatistiki bölge birimi ise 2. Düzye istatistiki bölge biriminin sınıflandırılması neticesinde tanımlanarak oluşmuştur. Bu sınıflandırmaya göre Bölgesel kalkınma ajansları merkezleri gösterilmiş olan 2. Düzyede 26 bölgede kurulacak organizasyonlardır. Avrupa Birliğine uyum sürecinde yapılmış olan ‘emin’ hamlelerden biriside bölgesel istatistiki birimlerin meydana getirilmesidir (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 86).

Gerekli mevzuatın hazırlanması ile Ajanslar kurulması için 25 Ocak 2006 tarihinde 5449 Sayılı “Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun”, kabul edilmiş ve 8 Şubat 2006 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir(Şinik, 2010: 131). Bu tasarı ile ajanslar bölgesel gelişme çerçevesinde idari ve mali bağımsızlığı olan yerinden yönetim kuruluşu olarak ifade ederken, “özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve kamu kesiminin katılımı ile ulusal kalkınma planıyla uyumlu bölgesel gelişme stratejisi ve programları hazırlamak”, “bölgesel kalkınma için merkezi bütçeden ayrılmış olan fonları, AB fonlarını ve diğer uluslararası fonları Devlet Planlama Teşkilatı’nın uygun görüşü alınarak kullanmak” ve “bölgede yürütülen projeleri bölgesel gelişme stratejileri bakımından değerlendirmek ve raporlamak” gibi mühim görev ve yetkileri yüklemiştir (Gündoğdu, 2009: 290).

2.1.1. Kalkınma Ajanslarının Genel Özellikleri

Kalkınma Ajansları bulundukları bölgeye göre farklılık göstermektedir. Bulundukları bölgenin coğrafi konumundan, ekonomik koşullarından, sosyo-kültürel yapısından ve sahip oldukları kaynaklardan dolayı farklılık arz etmektedir. Kalkınma Ajansları, planlamayı kolaylaştırıcı, bürokratik işlemleri takip eden, bölgelere sağlayacağı olanaklar ve fırsatlardan dolayı çok önemlidir. Kalkınma Ajansları Türkiye’de yeni bir yapılanma olması nedeniyle desteklenmeli ve geliştirilmelidir. 1950’li ve 1960’lı yıllardan beri çoğu Avrupa ülkesinde bölgesel kalkınma ajansları, bölgesel ölçekteki ekonomiyi canlandırmak, bir örgüt biçiminde çalışmasını sağlamak ve geliştirmek üzere kurulmuşlardır (Berber ve Çelepci, 2012: 146).

Günümüzde bölgesel kalkınma ajansları genellikle tabandan tavana doğru örgütlenme modelini benimsemesine rağmen Bölgesel kalkınma ajanslarını kurma tecrübeleri ülkeden ülkeye farklılıklar göstermekte ve ayrıca da her kurum kendine özgü

nitelikte faaliyette bulunmaktadır Tabandan tavana yaklaşımı çeşitli avantajlar sağlamaktadır. Bunlar daha çok, bölgesel kalkınma ajanslarının nerede kurulabileceği konusunda bir kural olmamakla beraber, fonksiyonel olabilmeleri adına belli değişkenlerin varlığı aranmaktadır. Bu değişkenler: Nüfusun yeterli sayıya sahip olması, teşebbüs ve müteşebbis altyapısının uygun olması, nitelikli işgücünün varlığı, bölgesel gelişme stratejileri üzerinde hem fikir olunması, gelişmeye müsait işkollarının belli bir alanda toplanması, iş çevrelerinde rekabet yaratılması, devlet desteğinin ve altyapının iyileştirilmesi şeklinde sıralanmaktadır (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 89).

Kalkınma ajanslarının temel fonksiyonlarını açıklamak gerekirse, bölgeye yabancı yatırımı çekmek ve bundan daha önemlisi, kuruldukları bölgede var olan potansiyeli ortaya çıkarmak ve gelişmesini sağlamaktır. Bu sayede bölgede ekonomik ve sosyal yönden kalkınmayı sağlamak amaçlanmaktadır. Bölgesel kalkınma ajanslarının hedefleri bölgesel rekabetin geliştirilmesi, yerel KOBİ'lerin rekabet edilebilirliğini yükseltmek, dış yatırımcı için daha çekici bir bölge yaratılması gibi faktörleri barındırmakla beraber geniş kapsamlı olmalıdır (Arslan, 2005: 286).

Kalkınma ajanslarının görevleri şu şekilde sıralanabilir; dış yatırımcıya önderlik yapmak, özel kesimin çekimser olduğu iş alanlarında yeni endüstri bölgeleri geliştirmek ve bölgesel ekonomik stratejiler çerçevesinde bölgesel planlama çalışmalarını hazırlamaktır. Bunun yanında, kalkınma ajanslarının, yukarıda bahsedilen dönüşümü yahut değişimi hayata geçirmek adına, fiziksel, sosyal ve ekonomik yenileme faaliyetlerine yön verilmesine odaklandıkları için en uygun ortam olduğu söylenmektedir. Bu sebeple dönüşüm yahut değişimi gerçekleştirmesi için kalkınma ajanslarının da fiziksel, ekonomik ve sosyal yatırım önceliklerinin dengeli dağıtılmasını sağlamak maksadıyla gerekli olan öncülük, kabiliyet ve kaynakların kendinde var olduğunu temin etmesi gerektiği açıklamaktadır (Özer, 2007: 396).

Kalkınma ajanslarının temel özelliklerini incelediğimizde, özel bir bölgenin sosyo-kültürel ve ekonomik yaşamını esas alması, şöyle ki belirli bir coğrafi bölgede sahip olunan *içsel potansiyeli* geliştirmekle alakalıdır. Kalkınma ajansları bölge ile ilgili belli bir misyona ve vizyona sahip olan kurumlardır. Kalkınma ajansları yahut bu işi yapacak olan başka bölgesel kurumların, kendinden başka böyle bir idarenin olmaması halinde görevini daha iyi yapacağına dair görüşler ileri sürülmektedir (Uzay, 2010: 6).

Kalkınma ajansları, yerel idarelerin planlama çalışmalarına teknik yardım sağlamaktadır. Kalkınma ajanslarının amaçları bölgesel planlama ve projelerine destek olmak, bu sürecin takibini yapmak, Kalkınma Bakanlığına bildirmek, bölgesel hedeflerin hayata geçirilmesinde, kamu, özel ve sivil toplum örgütleri arasındaki entegrasyonu sağlamak. Kalkınma ajanslarının esas amacı ise, bölge halkının katkılarıyla bölge ekonomisini canlandırmak adına bölgelerin mevcut potansiyelini ve problemlerini dikkate alarak bu canlanmayı sağlayacak olan politikalar geliştirmek ve bu gelişimden de kendisine fayda sağlamaktır (Kaya, 2007: 118).

Bu amaçlar ekonomik, sosyal ve çevresel olarak sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırmaya göre uzun vadede bölgesel ekonomik kalkınma sağlanabilmesi için uygun şartların sağlanması açısından bakıldığında ekonomik, bölgenin cazibesini artırmak açısından çevresel, bölgenin sosyal ve kültürel değerlerinin korunması ve geliştirilmesini sağlamak gibi nedenler sosyal sınıflandırmaya örnek teşkil etmektedir (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 90).

Yerel aktörlerin tümünü bir araya getirerek ortak karar almak, alınan kararı gerçekleştirmek, denetimini yapmak ve yönetim süreçlerine ilave edilerek, bölgelere has sahip olunan kaynakları ve dinamikleri etkili şekilde üretim aşamasından dağıtım sonrası sağlanan hizmetlere bütün ekonomik süreçte kullanılmasına ve buna ek olarak da yabancı kaynakların olabildiğince en fazla bölgeye çekilebilmesi adına bölgelerin daha çekici hale getirilmesine, aracılık ve danışmanlık yapmak ve özendirmektir. Buna ek olarak, bölgelerarası rekabet gücünü artırarak en çabuk ve sürdürülebilir bölgesel ve buna bağlı olarak ulusal kalkınmayı gerçekleştirmektir (Köse ve Konur, 2011: 98).

Sosyal ve fiziki reformların yapılması; işletmelere destek sağlanması; yatırımların ve rekabet edilebilirliğin artırılması; yetenek ve bilgi altyapısının oluşturulması; istihdamın özendirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması İktisadi kalkınmadır (Uzay, 2010: 9). Bölgesel kalkınma ajanslarının amaçları bölge ekonomisini canlandırmak adına hizmetler sağlamak, bölgede ki girişimci varlığını artırmak, yerel ve bölgesel girişimciliğe destek olmak, bölge halkının kalkınma için katkıda bulunmasına yol göstermek ve kalkınmadan faydalanmasını sağlamak, istihdamı arttırmak, Sürdürülebilir kalkınmayı geliştirmek ve buna katkı sağlamak, özel kesimin gelecekteki durumu için yerel ve bölgesel çözümler üretmek ve bölgesel istekleri karşılamak için yeni ürün ve hizmet üretimi adına gerekli olan finansı sağlamak ve çözümler üretmek, yatırımları

özendirmek adına esnek ve rekabet gücünü artırıcı stratejiler geliştirmek, yenilikçiliği, teknolojik değişimi ve kalkınma araştırması sürecini desteklemek, bilgi bankaları oluşturup bu sayede bölgeyi takip etmek, bilginin sağlanması, idare, finansal kaynak, altyapı ve üstyapı gibi tüm hizmetleri sağlamak, yeni icat ve teknolojilerin reklamını yapmak şeklinde sıralanmaktadır (Aykan, 2010: 561).

2.1.2. Kalkınma Ajanslarının Türleri ve Yasal Statüleri

Özel hukuka bağlı kamu kuruluşları olarak teşkilatlanan Bölgesel kalkınma ajanslarının hukuki konumları birçok ülkede farklılık göstermektedir. Bölgesel Kalkınma Ajansları, "...yarı özerk kamu şirketleri, özel hukuka tabi kamu kuruluşları, belediyeler arası ajanslar, vakıflar, kamu-özel sektör şirketleri, limited şirketler, özerk örgütler, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar vb. olarak kurulabilirler (Dura, 2007: 147). Bölgesel kalkınma ajansları bürokratik yapılarına, özerkliklerine, kuruluş amaçlarına ve eylemlerine göre sınıflandırılabilir. Bölgesel kalkınma ajanslarının arasındaki temel ayırım, geniş politik hükümetin çekirdek idari yapısının içinde veya dışında yer alması ile belirlenebilir. Avrupa'daki birçok bölgesel kalkınma ajansları bağımsız birer kuruluş niteliğindedir ve politik destekleyicilerine belirli bir mesafede çalışırlar. Bu kuruluşların varlığı ekonomik ve politik desteğe bağlıdır (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 91).

Kalkınma ajansları temel olarak kaynağına, faaliyetlerine, işlevlerine ve geleneksel ya da yenilikçi özelliklerine göre olmak üzere dört farklı şekilde sınıflandırılabilir. Kaynağına göre; merkezi hükümetler tarafından kurulan ajanslar: Merkezi hükümet tarafından kurulan ajanslar amaçları için mali kaynak avantajına sahip olacaklardır. Özellikle kısa dönemli sonuçların elde edilmesi için kurulduklarından ve süreçlerden çok üretimle ilgilendiklerinde, bu durum önem kazanacaktır. Yerel ve bölgesel otoritelerin içinde mevcut ajanslar: Bu ajanslar yerel gerçeklere daha yakındırlar, ancak bürokratik kanallara olan bağımlılıkları bu ajansları daha az işlevsel örgütlere dönüştürmektedir. Yerel ve bölgesel otoritelerin kurduğu ajanslar: Yerel ya da bölgesel otoritelerce kendi yapılarından bağımsız olarak kurulduğunda, karar alma süreci hızlanabilecek, politik davranışlara daha az bağımlı olacaktır. Kamu ve özel işbirliği tarafından kurulan ajanslar: Birçok durumda kamu ve özel bakış açısını birleştirme şansına sahip olacaklardır (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 91).

Ekonomik, politik ve sosyal eğilimler açısından bakıldığında gelecekte artacak yapılar olarak görülmektedirler. Kamu sektörünün kurumsal kapasitesi özel sektörün

tecrübesi ile birleştğinde yerel ve bölgesel iktisadi kalkınma politikalarını teşvik etmek ve uygulamak için iyi bir alternatif olacaktır. Faaliyetlerine göre; stratejik ajanslar, global çalışan ajanslar, sektörel çalışan ajanslar, dış yatırımları teşvik etmek üzere kurulan ajanslar olarak sınıflandırılabilir. İşlevlerine göre; işlevlerine göre tek işlevli ve çok işlevli olmak üzere iki alt bölümde incelenebilir. Dış yatırımları çekmek üzere, yani bölgeyi pazarlama amacına sahip olan bölgesel kalkınma ajanslarının tek işlevli ajanslar olarak adlandırılabilir. Küçük ajanslar, bölgedeki ve bölge dışındaki firmaların bilgilendirilmesi amacıyla yurtiçi ve yurtdışında tanıtım amaçlı hizmet birimleri kurmak, yatırım yapacak yabancı firmalara çeşitli kolaylıklar sağlamak ve bunların yerli firmalarla stratejik ortaklıklar oluşturmalarını sağlamak gibi fonksiyonlara da sahiptirler (Köse ve Konur, 2011: 100).

Avrupa'daki ajansların çoğunluğu küçük ajans niteliğindedir. Çok işlevli kalkınma ajanslarının işlevleri daha geniş olup, bölgedeki altyapının geliştirilmesi, kentsel alanların yeniden yapılandırılması, tarıma dayalı sanayilerin geliştirilmesi ve kırsal kalkınmanın sağlanmasını teşvik edecek KOBİ'lere yardım edilmesidir. Bu ajanslar genellikle sanayinin gerilemekte olduğu ya da hiç gelişmemiş olduğu bölgelerdeki yapısal sorunları gidermek için kurulmakta ve bölgenin ekonomik açıdan kalkınabilmesi için tüm görevleri üstlenebilmektedirler (Uzay, 2010: 8).

2.1.3. Kalkınma Ajanslarının İdari Yapısı

Kalkınma ajanslarının yönetim teşkilat yapısı; kalkınma kurulu (genel kurul), yatırım kurulu, genel sekreterlik ve yatırım destek ofislerinden oluşmaktadır (4 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018: 190. Madde).

Bölgesel gelişme hedefine yönelik olarak bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları, özel kesim, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimler arasında işbirliğini geliştirmek ve ajansı yönlendirmek üzere oluşturulan kalkınma kurulu illerin dengeli şekilde temsilini sağlayacak yapıda, en fazla yüz üyeden oluşmaktadır Kalkınma kuruluna temsili gönderecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarının gönderecekleri temsilcilerin sayısı, görev süresi ve ilgili diğer hususlar Cumhurbaşkanı kararı ile belirlenmektedir. Kalkınma kurulu ilk toplantısından kendi üyeleri arasından iki yıllığına başkan ve başkan vekili seçmektedir Kalkınma Kurulu başkanının daveti üzerine yılda en az iki kez üye tam sayısının yarısından bir fazlası ile toplanır, ve alınan kararlar katılanların çoğunluğu ile

alınmaktadır. Toplantı yeter sayısı sağlanamayan hallerde on beş günü aşmayacak şekilde yeniden toplanır ve bu toplantı da yetersayısı aranmaz (4 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018: 191. Madde).

Kalkınma ajanslarının yönetsel teşkilatlanmasının içinde yer alan ‘genel kurul’ diğeri ismiyle ‘kalkınma kurulu’ bu ajansların esas amaçlarından biri olan bölge kaynaklarının ve potansiyelinin açığa çıkartılması ve bunlar arasındaki ilişkileri geliştirerek, bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasının hızlandırılması görevini üstlenmiştir. Kalkınma ajanslarının kamu kuruluşları, özel kesim, sivil toplum örgütleri (STÖ), üniversiteler ve yerel yönetimler gibi her türden kuruluşları bünyesinde bulunduran genel kurulu; hedefleri tespit etmekle görevlidir. Bu ajansların teşkilat yapısında ki en üst merci olan genel kurul (kalkınma kurulu) bölgesel hedeflerin tespit edilmesi, bölgenin gelişmesi açısından gerekli önerilerde bulunulması gibi yetkilerle donatılmıştır (Dura, 2007: 148).

Kalkınma ajanslarının büyük çoğunluğunun hükümet eliyle kurulduğu bilinse de bu ajanslar merkezi hükümetten özerk bir idari yapıda olup, bölgesel çerçevede faaliyet göstermektedirler. Dual bir yapıya sahip olan içsel örgütlenmenin yapılardan birincisi; genel kurul, genel müdür, denetim kurulu ve denetleme alt kurulundan oluşan yasal yapıdan oluşurken, ikincisi ise, genel anlamda belirli konuları inceleyen çalışma grupları veya teknik konuları baz alan konuları ele alan çalışma alt kurullarından meydana gelmektedir. Bu yapılara ek olarak kalkınma ajanslarının politikalarına yön vermek ve bu politikaları yönetmek görevini üstlenen yönetim kurulu da mevcuttur. Yönetim kurulunu, atamaları genellikle hükümet tarafından gerçekleştirilen ve ajansın kurulmasında etkisi olan ağırlığını özel kesim kuruluşlarının oluşturduğu temsilciler arasından seçilmektedir. Genel müdürü seçme görevi yönetim kuruluna aitken, genel müdürün görevlerinden önemli olanlarından birisi ise teknik ekibi yetiştirmektedir (Keleş, 2010: 25).

Kalkınma Ajansları, harcama serbestisi yönünden kamu idarelerine karşı sorumluyken, politikalarının oluşturulup uygulanması bakımından kuruluş kanunu ve mevzuatlarının izin verdiği ölçüde serbest bırakılmışlardır. Diğeri taraftan kalkınma ajanslarının tümünün kendi hükümetleriyle yakın ilişki içerisinde olması gerekmektedir. Bu yakın ilişki kimi zaman idare heyeti başkanlığına seçilecek olan üyenin hükümet üyeleri arasından seçilmesi kimi zaman bakanlardan herhangi birisinin yılda birkaç kez

yönetim kurulu toplantılarında bulunması şeklinde olmaktadır. Üst düzey bürokratlarda direkt olarak temas kurulabilme imkânının olmasının kalkınma ajanslarına ve hükümetlere faydası çok büyüktür. Bunun yanında ajansların hemen hemen hepsinin bölgesel ya da yerel idarelerle yakın ilişki içerisinde olmaları gerekmektedir. Ortak yönetim anlayışına göre Bölgesel Kalkınma Ajanslarının teşkilatlanması, bürokrasi, (mahalli ve bölgesel idare mümessilleri), sermaye grubu (ulusal ve uluslararası şirketler) ile Sivil Toplum Kuruluşları (meslek birlikleri, sermaye veya işçiler tarafından kurulan birlikler, çevre örgütleri) gibi aktörlerden meydana gelmektedir. Formasyonda, ülkelerin liberalleşme isteklerine bağlı olarak kamu veya özel sektörün payı oransal olarak değişmektedir. Bu tarz örgütlenme biçimleri önceleri yaklaşımları genel olarak ele alan yerel ve merkezi karakter özellikleri taşıırken, günümüzde bölgesel, yarı-özerk, esnek ve uzmanlaşmış bir yapıya dönüşmüştür. Personel yapısı açısından incelendiğinde, genel kurul, yönetim kurulu, denetleme alt kurulu ve genel müdürden oluşan çoklu bir yapı içerisindeki kurullarda üyeler hissedarların seçtiği politik ancak teknik olmayan kişilerden seçilmekte ve danışman olarak dışarıdan atama yapılabilmektedir. Globalleşen dünyadaki yeni sisteme uygun olarak sözleşmeli personel çalıştırabilmekte ve bu personellerin seçimlerinde bağımsız bir yapıya sahip olmaktadır (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 91).

Kalkınma ajanslarının organlarının başında 100 üyeden oluşan genel kurul gelmektedir. 100 üyeden oluşan genel kurulun üye tam sayısının yüzde 40'ını kamu kurum ve kuruluşları temsilcilerinin oluşturması ve geriye kalan yüzde 60 oranındaki üyenin özel kesim ve sivil toplum örgütleri arasından seçilmesi bizi kalkınma ajanslarının kamu kurumu niteliğine haiz olmadığı sonucunu vermektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarından gelecek 40 kişilik kontenjan için temsilci gönderecek olan kuruluşlar, merkezi idare, yerel idareler, üniversiteler ve diğer kamu tüzel kişilikleri; kurula özel kesim tarafından gelecek 60 kişi ise, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar, sendikalar, birlikler ve diğer sivil toplum kuruluşlarından gelecektir (Keleş, 2010: 26).

Kalkınma kurulu oluşturulmasında ki amaç şu şekilde ifade edilebilir; bölgesel gelişmeyi sağlayabilmek adına, bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları, özel kesim, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimler arasında entegrasyonu sağlamak ve ajansı yönlendirmektir. Ajansın karar organı yönetim kurulu iken, icra organı ise genel sekreterliktir. Yatırım destek ofisleri ise yönetim kurulu adına, özel kesimdeki

yatırımcıların kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki sahasına giren izin ve ruhsat alma işlemleri ile diğer idarî iş ve işlemleri yapmak, takibini sağlamak, koordinasyonunu yapmak ve yatırımları gözlemlemek maksadıyla meydana gelmiştir (Şinik, 2010: 132).

2.1.4. Kalkınma Ajansları ve Türkiye

Türkiye’de bölgesel gelişme politikalarına yönelik koordinasyonu sağlanması, uygulanması, kalkınmanın hızlandırılması ve sürdürülebilirliğin sağlanması, bölgeler arası ve bölge içi gelişme düzeyleri arasındaki farkın en aza indirilebilmesi amacıyla Kalkınma Ajansları kurulmuştur. Kalkınma Ajanslarının hepsinin ortak amacı yerel aktörlerle birlikte bölge ekonomisini geliştirebilmek ve sosyal anlamda gelişme seviyesini yükseltebilmek olmasına rağmen kuruluş şekli, yasal konumları ve görevleri açısından farklılık göstermektedirler. 17. yüzyıldan itibaren Türkiye’de gelişmiş ülkelerin hammadde sağlamaya yönelik kısmi ticari entegrasyon faktörü ile bazı Batı ve Güney illerinde odaklanan ekonomik gelişmeler Doğu, Güneydoğu, Karadeniz ve İç Anadolu bölgeleri aleyhine farklılıkların belirginleşmeye başlamasına neden olmuştur. Doğu bölgelerinin ise Cumhuriyet sonrası ‘ulus devlet oluşturabilme’ dönemlerinde meydana gelen sosyo-politik gelişmeler sonucunda kalkınma eksenlerinin dışında kaldığı ifade edilmektedir (Arslan, 2005: 289).

Türkiye’deki bölgeler arasında gelişmişlik düzeyleri açısından eşitsizlikler bulunmaktadır. Bu eşitsizlikleri giderebilmek ve kalkınmayı bir bütün halinde sağlayabilmek amacıyla 1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuş ve bütün ülkeyi kapsayacak şekilde beş yıllık kalkınma planları oluşturulmuştur. Bazen ülke için etkenler bazen de global ekonomik ve siyasal etkiler doğrultusunda kalkınma politikalarına ilişkin yaklaşımlar değişimler göstermiş ve dönüşüme uğramıştır. Bu dönüşümde Doğu ve Güneydoğu bölgelerinin kalkınması, kalkınmada ayrıcalıklı bölge uygulaması kapsamında ayrı bir öneme sahiptir. Bu doğrultuda uygulanan teşvik mevzuatı özellikle bazı yörelerin ve kentlerin gelişiminde önemli sayılabilecek derecede pozitif katkı sağlanmıştır. Devlet Planlama Teşkilatı bölgesel kalkınma stratejilerinin hazırlanmasında ve uygulamaya konulmasında ön plana çıkmaktadır. Geçmişten günümüze kadar geçen süre incelendiğinde küreselleşme ile birlikte Avrupa Birliğine uyum sürecinde hem yönetsel yapılanma alanında hem de yerel yönetim ve kalkınma stratejileri alanında değişiklikler ve gelişmeler yaşanmıştır (Engin, 2011: 72).

Türkiye Bölgesel Kalkınma Ajansları ile tanışması ilk kez üye adaylığının tescil edildiği 1999 Helsinki zirvesi sonrasında olmuştur. Avrupa Birliği Komisyonu tarafından hazırlanan Katılım Ortaklığı Belgesi'nde orta vadede yapılması gereken düzenlemeler içerisinde Bölgesel Kalkınma Ajanslarının oluşturulması yer almış ve bu yönde gerekli olan hukuki düzenlemelerin yapılması adına süreç başlatılmıştır. Bu kapsam da ilk olarak 22 Eylül 2002 tarihli ve 4720 sayılı BK kararıyla topluluk kurallarına uygun şekilde kısa vadede istatistiksel bölge olarak adlandırılan Avrupa Birliği (NUTS) sistemi kabul edilmiştir ve daha sonra da 2003 yılı Katılım Ortaklığı Belgesinde, katılım öncesi mali yardım programından faydalanabilmek için Bölgesel Kalkınma Ajanslarının kurulması gerektiği fikri kabul edilmiştir. Devamında ki süreçte de 31 temel ve 5 geçici maddeden oluşan Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkındaki Kanun Tasarısı gündeme getirilmiştir (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 81). Bu kapsamda 25.01.2006 tarihinde 5449 sayılı “Kalkınma Ajansları'nın, Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı” TBMM tarafından kabul edilip, 08.02.2006 tarihinde 26074 sayılı resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu süre zarfı içerisinde önce Çukurova ve İzmir Kalkınma ajansları kurulmuş, bunları takip eden diğer kalkınma ajansları da 25 Temmuz 2009 tarihine kadar kuruluşlarını gerçekleştirmişlerdir. 5449 sayılı kanuni düzenlemenin ilk maddesinde Kalkınma Ajanslarının esas amaçları “ kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak” şeklinde sıralanmıştır (Engin, 2011: 73).

2018 yılında yayımlanan 1 ve 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı kararnameleri sonucunda Kalkınma ajansları ile ilgili düzenleme ve değişiklikler yapılmıştır. Bunlar;

2018 yılında yayımlanan 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 387. maddesine göre Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ana hizmet birimi arasında bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 394. maddesine göre Kalkınma ajanları Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri;

-Bölge, il ve ilçe bazında araştırma ve planlama çalışmaları yapmak veya yaptırmak,

-Kalkınma ajanslarının genel koordinasyonunu sağlamak ve bunlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

- Yerel istihdamın ve girişimciliğin geliştirilmesi çerçevesinde küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin, esnaf ve sanatkârların ve kırsal kesimin sorunlarına yönelik politikalar geliştirmek amacıyla çalışmalar yapmak, kurumsal ve hukuki düzenlemeler ile ilgili görüş vermek, uygulamayı yönlendirmek,

- Kalkınmada öncelikli yöreleri ve ihtiyaçlarını tespit etmek, bu yörelerin özelliklerini dikkate alarak daha hızlı bir gelişme sağlanması amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, bölgesel kalkınma projeleri ile ilgili koordinasyonu sağlamak ve görev alanına giren konularda görüş vermek ve uluslararası kuruluşlarla temas ve müzakerelere iştirak etmek,

- Bölgelerin kalkınmasının hızlandırılması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşların proje ve faaliyetlerinin uyum ve bütünlük içinde yürütülmesini sağlamak,

-Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak

2018 yılında yayımlanan 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı kararnamesine göre kalkınma ajanları bölgeler esas alınarak Cumhurbaşkanı kararı ile kurulur. Ajans merkezinin bulunacağı il, Cumhurbaşkanı kararında belirtilir (4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018: 186. Madde) .

Kalkınma ajanslarının görev ve yetkileri (4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018: 188. Madde);

a) Yerel yönetimlerin plânlama çalışmalarına teknik destek sağlamak.

b) Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; bu kapsamda desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek ve sonuçlarını Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bildirmek.

c) Bölge plân ve programlarına uygun olarak bölgenin kırsal ve yerel kalkınma ile ilgili kapasitesinin geliştirilmesine katkıda bulunmak ve bu kapsamdaki projelere destek sağlamak.

ç) Bölgede kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen ve bölge plân ve programları açısından önemli görülen diğer projeleri izlemek.

d) Bölgesel gelişme hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek.

e) Bölgesel gelişmeye yönelik Ajansa tahsis edilen iç ve dış kaynaklı fonları, bölge plân ve programlarına uygun olarak kullanmak veya kullandırmak.

f) Bölgenin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik araştırmalar yapmak, yaptırmak, başka kişi, kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmaları desteklemek.

g) Bölgenin iş ve yatırım imkânlarının, ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını yapmak veya yaptırmak.

ğ) Bölge illerinde yatırımcıların, kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idarî iş ve işlemlerini, ilgili mevzuatta belirtilen süre içinde sonuçlandırmak üzere tek elden takip ve koordine etmek.

h) Yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman, örgütlenme ve işgücü eğitimi gibi konularda, ilgili kuruluşlarla işbirliği sağlayarak küçük ve orta ölçekli işletmelerle yeni girişimcileri desteklemek.

ı) Türkiye'nin katıldığı ikili veya çok taraflı uluslararası programlara ilişkin faaliyetlerin bölgede tanıtımını yapmak ve bu programlar kapsamında proje geliştirilmesine katkı sağlamak.

i) Ajansın faaliyetleri, malî yapısı ve ajansla ilgili diğer hususların güncel olarak yayımlanacağı bir internet sitesi oluşturmak.

Türkiye'de ajansların başlıca gelir kaynakları (4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018: 201. Madde);

a) Bir önceki yıl gerçekleşen genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından, vergi iadeleri ile mahallî idarelere ve fonlara aktarılan paylar düşüldükten sonra kalan tutar üzerinden, binde beş oranında her yıl ayrılacak transfer ödeneğinden,

Cumhurbaşkanlığınca her bir ajans için nüfus, gelişmişlik düzeyi ve performans ölçütlerine göre belirlenecek pay.

- b) Avrupa Birliği ve diğer uluslararası fonlardan sağlanacak kaynaklar.
- c) Faaliyet gelirleri.
- ç) Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarca yapılan bağış ve yardımlar.
- d) Bir önceki yıldan devreden gelirler.

Türkiye’de ajansların başlıca giderleri (4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018: 202. Madde);

- a) Plân, program ve proje giderleri.
- b) Proje ve faaliyet destekleme giderleri.
- c) Araştırma ve geliştirme giderleri.
- ç) Tanıtım ve eğitim giderleri.
- d) Taşınır ve taşınmaz mal ile hizmet alım giderleri.
- e) Yönetim ve personel giderleri.
- f) Görevlerle ilgili diğer giderler.

Kalkınma amaçlarının kurulmasındaki amaç daha önceleri bölgesel denklığı sağlamayı amaçlayan merkezi devlet yapılarının yerini daha rekabet edilebilir seviyeleri hedefleyen bölgesel stratejileri uygulamak üzere kamu, özel ve sivil toplum örgütlerinin yer aldığı organizasyon olarak kalkınma ajansları almıştır.

2.2. KENT KONSEYLERİ

Kent konseyleri ile katılımın yaygınlaştırılması, ortak yaşam bilincinin geliştirilmesi, uzun dönemli planların hazırlanması ve uygulanması, yerel demokrasi kültürünü geliştirmek, kentin tarihi, doğal, kültürel değerlerine sahip çıkmak, sivil toplum kuruluşlarının gelişmesinde ve kurumsallaşmasında katkıda bulunmak, kadınların, gençlerin, çocukların, engelli vatandaşların yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almasını sağlamak ve kent konseylerinde alınan kararların

değerlendirilmesi için belediyeye gönderilmesini sağlamaktır. Yasal dayanağını 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesinden alan kent konseyleri ve kent konseylerinin etkinliğini sağlayacak olan belediyeler için *“Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.”* ifadesi yer almaktadır (5393 Sayılı Belediye Kanunun 76. Maddesi).

Bu madde ile kent yönetimlerinde yönetim yaklaşımı doğrultusunda sivil toplum örgütlerinin, meslek kuruluşlarının ve sendikaların, kooperatiflerin, varsa üniversitelerin, siyasî partilerin, noterlerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin karar ve uygulamalarda yer alabilmesi için “Kent Konseyleri”nin yolu açılmıştır. Kent konseylerinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlama görevi, belediyelere aittir (Deniz, 2013: 397-398). Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir (Akdoğan, 2008: 14).

Yerel halkın kent yönetiminde daha katılımcı olmasını, kentlilik bilincinin artırılmasını, kentin tarihi dokusunun ve kültürel mirasının korunmasını, çevreye duyarlılığın artırılmasını, güçsüz grupların toplumsal rollerinin güçlendirilmesini ve kentte sosyal yardımlaşma ile dayanışmanın artırılmasını, merkezi yönetim, yerel yönetim temsilcileri, üniversiteler, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve kent halkı ile gerçekleştirmeyi amaçlayan kent konseyleri, yerel demokrasinin yaşama geçirilmesinde bir araç olup bu platformda yürütülen ilgili çalışmalar tüm kentlilere açıktır (Bozkurt, 2014: 235).

Kent Konseyleri aracılığıyla belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, bölgede bulunan üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ile mahalle muhtarlarının temsilcilerinin ve ilgililerin de katılımlarıyla oluşturulan kent konseyinin

faaliyetlerinin etkin ve verimli yürütülmesi konusunda destek vermektedir (Ergün, 2006: 76-77).

Kalkınma ve gelişim kavramlarının verimlilik ve etkinlik kavramlarıyla aynı anlamda kullanılması kent kaynaklarının etkili ve verimli biçimde kullanılmasının kalkınmanın itici gücü olması durumunu akla getirecektir. Kısaca sahip olunan kaynakların doğru yerde ve doğru şekilde kullanılması gereklidir. Zengin varlıkların fakir bekçileri olduğumuz süre boyunca sahip olunan varlıkların faydası olmayacaktır. Başarılı yönetim, sahip olduğu kaynakları âtıl durumda bulunduran değil, âtıl durumda bulunan kaynakları üretim ve yatırıma dönüştürebilen yönetimdir. Belediyelerin çok sayıda menkul ve gayrimenkule sahip olması başarı olarak nitelendirilmemelidir çünkü daha önemli olan husus ellerindeki bu varlıkları ekonomik olarak dolaşıma dahil edip, yeni yatırımların gerçekleştirilebilmesine zemin hazırlamaktır. Bunun sonucunda üretim ve dolayısıyla istihdam artarken; yapılması planlanan yatırımlar için gerekli olan kentsel cazibe sağlanmış olacaktır (Kaya, 2008: 121).

Kent konseyleri, kentlerin kalkınma önceliklerinin ve amaçlarının belirlenmesine yönelik olarak ortak bir vizyon oluşturulmasını öngören yapılardır. Kent belirlenmesine yönelik ortak bir vizyonun saptanmasında birlikte yönetim gösteren yapılardır. Kent konseyleri, saptanan vizyonun gerçekleştirilmesinde, amaca yönelik olarak stratejilerin geliştirilmesinde ve uygulanmasında sonuç olarak yerel kalkınmada başrol oynamaktadırlar. Çok önemli görevler yüklenen kent konseylerinin kuruluşu Belediye kanuna dayanmaktadır. Yerel Gündem 21 ortağı olan veya olmayan şehirlerdeki kent konseyleri aracılığıyla Binyıl Kalkınma Hedeflerinin yerelleştirilmesi ve uygulamalarının yaygınlaştırılmasındaki başarı oranının tespit edilebilmesi için birtakım göstergeler belirlenmiştir (Eroğlu, 2010: 48-50).

2.2.1. Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Uygulanmasında Kent Konseyleri

Kent konseyleri, kentin kalkınma önceliklerinin ve amaçlarının belirlenmesine yönelik ortak bir vizyonun saptanmasında birlikte yönetim gösteren yapılardır. Kent konseyleri, saptanan vizyonun gerçekleştirilmesinde, amaca yönelik olarak stratejilerin geliştirilmesinde ve uygulanmasında sonuç olarak yerel kalkınmada başrol oynamaktadırlar. Konseyler, bahsedilen görevlerini meclis ve çalışma grupları yoluyla gerçekleştirmektedir. Kent konseylerinin amacı, yerel kalkınmanın sağlanmasında ortak bir düşünce meydana getirerek merkezi- yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları ve yerel

halk arasında oluşturulacak konsensüs çerçevesinde yerel ortak bir yönetime dayalı kalkınma politikası meydana getirmektir. Çok önemli görevler yüklenen kent konseylerinin kuruluşu Belediye kanuna dayanmaktadır. Yerel Gündem 21 ortağı olan veya olmayan şehirlerdeki kent konseyleri aracılığıyla Binyıl Kalkınma Hedeflerinin yerleştirilmesi ve uygulamalarının yaygınlaştırılmasındaki başarı oranının tespit edilebilmesi için birtakım göstergeler belirlenmiştir. Bu göstergelerde ilk olarak değerlendirme yapısal olarak yapılmaktadır. Kent konseyinde görüşülen konuların belediye meclisinin gündemine alınmış olması ve belirlenen hedef ile ilgili en az bir çalışma grubunun kurulmuş olması üzerinde durulmaktadır. Daha sonra fonksiyonel olarak değerlendirme amacı taşıyan göstergeler üzerinde durulmakta, hedeflenen amaca ulaşılması ve izlenmesi ile ilgili konular görüşülmektedir (Eroğlu, 2010: 49-50).

Binyıl Kalkınma Hedeflerinin uygulanmasında Kent konseyleri, yöre halkının yaşam standartlarının yükseltmesi, yerel ortak yönetimin sağlanması ve kalkınmanın gerçekleştirilmesine yönelik olarak önemli görevler üstlenmektedir. Fakat bu çalışmaların yeterince yaygınlaştırılamaması, kent konseylerinin tümünün sürece katılamaması, zorunluluk dolayısıyla getirilen bazı düzenlemeler bu alanda özellikle işlevsel anlamda bazı aksaklıkların yaşandığını gözler önüne sermektedir. Kent konseylerinin yerel kalkınmanın gerçekleştirilme sürecinde çok önemli görevler üstlenmesine rağmen bu görevlerin yerine getirilmesindeki eksiklikler kalkınmanın önünde bir engel teşkil etmektedir (Eroğlu, 2010: 53).

2.2.2. Türkiye’de Binyıl Kalkınma Hedefleri ve Yerel Kalkınma

2000 yılı Eylül ayında gerçekleştirilen Binyıl Zirvesinde Birleşmiş milletler cemiyetine üye ülkeler tarafından kalkınmayı gerçekleştirecek özel hedeflerle şekillendirilen global yönetim vizyonu oluşturulmuştur. Özellikle Birleşmiş Milletler cemiyetine üye olan 189 ülke tarafından imzalanmış ve Binyıl Kalkınma Hedefleri olarak adlandırılan hedefler etrafında 2015 yılına dek yoksulluğun yarı yarıya azaltılması planlanmıştır. Bu hedeflere ek olarak beş yaş altı çocuklarda görülen ölüm oranlarının ve anne ölümlerinin dörtte üç oranında azaltılması da vardır. Aynı zamanda belirlenen hedefler arasında, toplumdaki herkesin temel eğitim alması ve eğitimde cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına da atıf yapılmakta, salgın hastalıklarla mücadelede kararlı adımlar atılmasından da söz edilmektedir.

Binyıl Kalkınma Hedeflerinin, çevre ve kalkınma konularında global sermayeyi hedef alan bir vizyon oluşmasında ve mevcut kalkınma politikalarının iyileştirilmesi konusundaki görevin tespit edilmesinde belirleyici rol üstlendiği görülmektedir (Eroğlu, 2010: 48).

2.3. TİCARET ODALARI

Türkiye’de Ticaret odaları 1961 yılında anayasal ilkelere bağlanmıştır. Bu ilkelere göre Ticaret odaları, Yönetmelik sistemi içerisinde hizmet yerinden yönetim ilkesine göre kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olarak örgütlenmiştir. Ticaret odaları, kendi üyeleri arasından seçilen kişiler tarafından oluşan organlar tarafından yönetilmektedir. Ticaret odalarının yönetimi yargı kararı olmaksızın, bu kuruluşların etkili kurullarını geçici ya da sürekli olarak görevlerinden uzaklaştıramaz. Buna karşın bu kuruluşların tüzükleri, yönetimleri ve işleyişleri demokratik ilkelere uygundur (Acar, 2007: 70).

Anayasal ilkeler açısından Ticaret Odaları, belirli kamu hizmetlerini gören kamu tüzel kişiliğinin sahip yerinden yönetim kuruluşlarıdır (www.baskent.edu.tr Erişim Tarihi 20.05.2019).

5174 sayılı ticaret kanunun birinci maddesine göre odaların amacı; “*ticaret ve sanayi odaları, ticaret odaları, sanayi odaları, deniz ticaret odaları, ticaret borsaları ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin kuruluş ve işleyişine ilişkin esasları düzenlemektir.*” Yine aynı kanun ikinci maddesine göre odaların kapsamı; “*ticaret ve sanayi odaları, ticaret odaları, sanayi odaları, deniz ticaret odaları, ticaret borsaları ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin kuruluşlarına, organlarının nitelikleri ve seçim usulleri ile organlık vasfını yitirme hâl ve usullerine, görev ve yetkileri ile çalışma usullerine, üyeleri ile olan karşılıklı hak ve yükümlülüklerine, gelir ve harcamaları ile bütçelerine ilişkin esasları kapsar.*”

2.3.1. Ticaret Odalarının Tarihsel Gelişimi

Dünyada, 15 Nisan 1600 tarihinde Ticaret odası adını alan ilk kuruluş Marsilya’da kurulmuştur. Daha sonraki dönemlerde İngiltere, Amerika ve Kanada gibi ülkelerde kurulan Ticaret odalarının büyük bir kısmı 19. yüzyılda kurulmaya başlamıştır (Ertüzün, 1974: 7).

Osmanlı Devleti döneminde Tanzimat dönemi; siyasal, ekonomik ve toplumsal birçok kurumun ilk kez gündeme geldiği dönem olarak batılılaşma anlayışının zirve yaptığı dönem olarak değerlendirilmektedir. Bu dönemde siyasal, hukuk, kültür ve sosyal hayat gibi birçok alanda batı kökenli kurum ve kuruluşların batı kökenli olarak kurulduğu görülmektedir. Bu dönemde bir çok alanda yapılan değişiklikler ticari ve sinai alanı da etkileyerek 19. yüzyılın ikinci yarısında batıdaki Ticaret Odalarına benzer yapılar kurulmaya başlamıştır (Acar, 2007: 71).

Osmanlı Devletinde ticaret ve sanayinin kamu yararıyla yakında ilgili oluşu ve meslek mensuplarının kamu hizmeti gördükleri düşüncesi sonucunda bu meslekle uğraşan kişilere yönelik düzenleme ve denetlemeye yöneltmiştir. Osmanlı döneminde ticaret ve sanayi ile uğraşan kişilerin birer örgüt içinde toplanmaları ve kamu yararıyla birlikte, meslek ahlak ve dayanışma içerisinde kurallara göre çalışmaları amacıyla uzun süre etkinliğini koruyan loncalar kurulmuştur (www.baskent.edu.tr. Erişim Tarihi: 21.05.2019).

Loncalar uzun yıllar üyelerinin belirli disiplin içerisinde mesleklerini sürdürmelerine imkan sağlamıştır. Yalnız Sanayi devrimi ile birlikte sanayileşmenin gelişmesi ile birlikte lonca teşkilatları giderek önemini yitirmeye başlamıştır. 19. yüzyıldan itibaren daha merkeziyetçi bir eğilim çizgisine giren Osmanlı Devleti, batı devletlerinin ulus devletlerinin gelişimine paralel olarak bürokrasi, merkez ve taşra örgütleri ile yeni yapılan içerisinde bulunarak etkinliği giderek azalan lonca teşkilatlarını kaldırarak yerine ticari ve sınınin yeni örgütlenme biçimi olarak Ticaret Odalarını Kurmaya başlamıştır (Koraltürk, 1999: 1).

Osmanlı Devletinde ticaret odalarının kurulmasından ilk defa 1856 yılında ilan edilen Islahat Fermanında, söz edilmiştir. Ferman gereği yayınlanan nizamnamelere göre ticaret ve meslek odaları kurulmaya başlanmıştır. İç ve dış ticaretin gelişmesi amacıyla odaların kurulma girişiminin gündeme gelmesiyle birlikte ilk olarak Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası kurulmuş ve daha sonra İstanbul Ticaret Odası kurulmuştur (TOBB, 1992-1993 Faaliyet Raporu:1).

Aslında, Osmanlı Devleti döneminde ilk ticaret odası, 1870 yılında Fransa'ya ihracat yapılması amacıyla Fransız bir firma tarafından özel gereksinime yanıt vermek amacıyla İnebolu'da kurulmuş yalnız bu ticaret odasının ekonomik ve yasal dayanağının olmaması nedeniyle bir süre sonra dağılmasına neden olmuştur. Ticaret

alanında yaşan boşlukları doldurmak amacıyla “Ticaret ve Ziraat Bakanlığı” 1876 yılında kurulmuştur. 1800’lü yılların sonuna doğru Avrupa’da tekstil endüstrisinin pamuk gereksinimini sağlamak amacıyla 1879 yılında Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası kurulmuştur (Koraltürk, 1999: 3).

1910 yılında Ticaret ve Sanayi odalarına ilişkin ilk yasal düzenlenmenin yapılması ile birlikte Ziraat Bakanlığının emri ile birlikte “Ticaret, Ziraat ve Sanayi Odaları” altında pek çok oda kurulmuştur (Acar, 2007: 73).

Osmanlı Devleti’nde yaşanan gelişmeler sonucunda sayıları hızlı bir şekilde 200’ü açan Ticaret ve Sanayi odalarının etkin kurumlar haline gelememesinin başlıca sebepleri arasında üye olma zorunluluğunun bulunmaması gelmektedir. Bu dönemde ticaret odalarına hükümet bütçesinden destek verilmemesi ve üye olma zorunluluğunun bulunmaması nedeniyle yeterli sayıda üye kaydı olmaması nedeniyle odalar temel işlevlerini yerini getirmekte zorlanmıştır (Koraltürk, 1999: 174-176).

İkinci meşrutiyet dönemi ile birlik milli iktisat anlayışının gelişmesi üzerine ticaret odaları devletin üzerinde etkinlik ve otorite kurma aracı olarak görölmeye başlanmıştır. Bu anlayışın Cumhuriyet döneminde artarak varlığını sürdürmesi ile Tanzimat’tan Cumhuriyet Dönemine kadar artarak gelişen merkezietçi eğilim, yeni kurulan devletin milli nitelik taşımasına neden olmuştur (Acar, 2007: 74).

Cumhuriyet Döneminde örgütsel açıdan en önemli gelişme 1925 tarihinde 655 sayılı Ticaret ve Sanayi odaları Yasası ile sağlanmıştır. Yasanın getirmiş olduğu düzenlemeler ve yenilikler içerisinde en önemli düzenleme odaların tüzel kişiliğe sahip meslek kuruluş olarak kabul edilmesidir. Yasanın getirmiş olduğu düzenlemelerden bir diğeride ticaret odalarının çalışma alanlarının yerel olmaktan çıkartılarak yöresel duruma getirilmesidir (Koraltürk, 1999: 180).

Cumhuriyet döneminde ekonomide milli iktisat anlayışının benimsenmesiyle birlikte yerli girişimcilerin desteklenmesinde Ticaret odaları önemli bir araç olarak kullanılmıştır. Bu dönemde ticaret ve sanayi kesimi ile hükümet arasında önemli bir iletişim aracı olarak kullanılarak yerli girişimcilerin ülke ekonomisinin gelişmesi için gerçekleştirilecek yatırımlarda desteklenmesinin önünü açmıştır. Bu anlayışın 1930’lu yıllarda ekonomi anlayışının devletçiliğe geçmesi ile birlikte ticaret odaları sermaye kesimi ve hükümet arasında dengenin hükümet lehine geçmesine neden olmuştur.

Özellikle 1943 yılında yapılan düzenlemelerin etkisi ile birlikte odalar giderek niteliklerini yitirerek, tek parti hükümetlerinin özel kesim nezdinde bulunan temsil büroları haline dönüşmüştür (Acar, 2007: 74).

1949 yılında 5373 Sayılı Esnaf Dernekleri yasası, esnaf niteliğindeki küçük esnaf ve sanayicilerin odalardan çıkıp dernek kurmalarını sağlamıştır. Bu durum odaların sayısının hızla artarak bugünkü durumları kazanmasına imkan sağlamıştır (TOBB, 1992-1993 Faaliyet Raporu:1).

Zaman içerisinde üyelerinin hak ve menfaatlerini daha iyi temsil edebilmek amacıyla tek bir çatı altında toplanma ihtiyacının duyulması ile birlikte 8 Mart 1950 tarihinde 5590 Sayılı TOBB Kuruluş Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte 32 Ticaret ve Sanayi Odası, 8 ticaret odası, 1 sanayi odası ve 20 ticaret borsanın temsilcilerinin bir araya gelmesiyle 7 Şubat 1952 tarihinde TOBB kurulmuştur (Acar, 2007: 74).

TOBB'nin temel amacı, odalar ve borsalar arasındaki birliği sağlayıp dayanışma ve işbirliğini geliştirerek mesleğin genel çıkarlarına uygun olarak gelişmesini sağlamak, oda ve borsa üyelerinin mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, oda ve borsa üyelerinin birbirleriyle ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni tesis edip, meslek disiplinini ve ahlâkını korumaktır. TOBB, sosyal adalet ve çoğulcu demokrasiye dayanan parlamenter, siyasal ve sosyal düzenimizin, serbest piyasa ekonomisine dayanan ekonomik sistemimizin temel dayanaklarından ve en canlı göstergelerinden biri olarak görülmektedir (www.tobb.org.tr Erişim Tarihi: 25.05.2019).

TOBB'nin gelirleri; oda ve borsalardan toplanan aidatlar, hizmetler karşılığı alınan ücretler, bağış ve yardımlar, yayın gelirleri ve diğer gelirlerden oluşmaktadır. İlgili kanunda verilmiş görevlerini yerine getirmek için bu gelirleri kullanır. Ayrıca, bütçeden belirli oranlarda Türkiye Odalar, Borsalar ve Birlik Personeli Sigorta ve Emekli Sandığı Vakfına ödenmek üzere, Bakanlık iç ticaret hizmetlerini geliştirmek üzere, Birlik personel giderleri ve temsil, gezi, konaklama, seyahat vb. giderler olmak üzere paylara ayrılmaktadır (www.tobb.org.tr Erişim Tarihi: 25.05.2019).

2.3.2. Ticaret Odalarının Fonksiyonları

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği 5174 Sayılı kanuna göre; “Odalar, üyelerinin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel

menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslekî disiplin, ahlâk ve dayanışmayı korumak ve bu Kanunda yazılı hizmetler ile mevzuatla odalara verilen görevleri yerine getirmek amacıyla kurulan, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır.”

Odalar, kanunla verilmiş olan görevlerin ifası yanında, Türkiye’de 1980 sonrası benimsenen serbest piyasa ekonomisi modelinin yerleşmesi ve sektörece benimsenmesinde çok önemli roller üstlenmiştir. Camianın odalardan ekonomik, ticari ve sınaî alanda beklentileri nedeniyle odaların görev ve fonksiyon hacimleri fevkalade artmıştır (Acar, 2007: 76).

5590 sayılı kuruluş kanundaki görev ve fonksiyonların yanı sıra Türkiye’deki meslek kuruluşları içinde ekonomik hayata, siyasal erke ve idareye etki eden en önemli baskı grubudur. Ayrıca ülkenin ve faaliyet alanlarındaki il ve ilçelerin sosyo-kültürel faaliyetlerine de birçok katkılarda bulunmaktadır.

2.3.3. Ticaret Odalarının Amaç ve Görevleri

Odaların amaçları tanımlarıyla birlikte verilmiş olup, “meslek ahlak ve uyumunu korumak”, “ticaret ve sanayinin genel çıkarlara uygun biçimde gelişmesini sağlamak” ve “bu amaçla verilecek işleri yapmaktır”. Böylece odaların iki amacı bulunmaktadır: Bunlardan birincisi kendisini oluşturan üyelerine hizmet, ikincisi de hükümetçe verilecek işleri yaparak kamuya hizmet etmektir. 1.6.2004 tarihinde kabul edilen 5174 sayılı kanunun 12. maddesine göre ticaret odalarının görevleri şunlardır;

1. Meslek ahlakı ve dayanışmayı koruyarak, ticaret ve sanayinin genel menfaatlerine uygun surette geliştirilmesi yönünde çalışmak,

2. Ticaret ve sanayi erbabının mesleklerinin icrasında ihtiyacı olabilecek her çeşit bilgiyi müracaatları halinde kendilerine vermek ve bunların elde edilmesini kolaylaştırmak, ticaret ve sanayiye ilgilendiren bilgi ve haberleri derleyerek ilgili kişilere ulaştırmak ve resmi makamlarca istenecek bilgileri vermek,

3. Ticaret ve sanayiye ait her türlü incelemeleri yapmak ve bulundukları bölge içerisinde iktisadi, ticari ve sınaî faaliyetlere yönelik endeks ve istatistikleri yapmak,

başlıca maddelerin piyasa fiyatlarını takip ve kaydetmek ve mümkün olan imkanlarla yapmış olduğu çalışmaları yaymak,

4. TTK 27. Maddesindeki belgeleri tanzim ve tasdik etmek

5. Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca sair mevzuatın verdiği görevlerle verilecek görevleri yapmak

6. Meslek faaliyetlerine ait mevzular hakkında bakanlıklara, illere ve belediyelere tekliflerde ve dileklerde bulunmak,

7. Meslek faaliyetlerine ait mevzuatlar hakkında bakanlıklara, illere ve belediyelerde tekliflerde ve dileklerde bulunmak,

8. Ticaret mallarının vasıf ve keyfiyetinin tayinine yarayıcı laboratuvarlar kurabilir veya bunlara iştirak edebilir,

9. Milli Eğitim Bakanlığının müsaadesi ve denetiminde ticaret, denizcilik ve sanayi kursları açabilirler, açılan kurslara yardımda bulunabilirler, memleket içinde ve dışında ihtiyaç duyduğu alanlar için öğrenci okutabilirler ve stajyerler bulundurabilirler,

10. İlgililerin talebi halinde, ticari ve sınai ihtilaflarda hakem olabilirler,

11. Mahalli veya bölge sergileri, panayırılar, umumi mağazalar, depolar, kredi müesseseleri ve mevzuları dahilinde kulüpler, müzeler ve kütüphaneler açabilirler veya açılmış veya açılacaklara katılabilirler,

12. Yetkili bakanlıkça tayin edilen sahalarda, sanayi siteleri veya organize sanayi bölgeleri kurabilirler ve yönetebilirler.

Kanunda belirtilen bu maddeler kapsamında ticaret odaları amaç ve görevlerini gerçekleştirmek üzere çalışmalarını sürdürmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMADA TİCARET ODALARININ ROLÜ KONYA TİCARET ODASI ÖRNEĞİ

3.1. KONYA EKONOMİSİNE GENEL BİR BAKIŞ

Konya, ticaret ve sanayi sektörlerinde başarılı bir şekilde gelişme gösteren bir şehirdir. Göstermiş olduğu bu gelişmede özel sektörün Konya ekonomisine yaptığı katkı hafife alınmayacak kadar büyüktür. Sanayi sektörü lokomotif görevi üstlenmekle beraber tarım ve hizmet sektörü gibi çok fazla sektörde yatırım imkânına ve yüzölçümü bakımından ülkemizin en geniş alanına sahip olan Konya, gelişme hızı, ihracata dayalı nitelikli ve çeşidi bol ürün üretimi, yüksek ihracat potansiyeline sahip olması, genç nüfusu ve bununla beraber tüketim potansiyeli, üniversiteleri, Teknokenti, Organize Sanayi Bölgeleri ve modern altyapısı ile bir yatırımcılar için cazibe merkezidir. Konya elinde bulundurduğu ticari ve ekonomik potansiyeli, sanayi altyapısı, farklı KOBİ'leri barındırması, büyük çaplı tarımsal arazileri, geçmişten günümüze sahip olduğu girişimcilik geçmişi, tarihi ve doğal güzellikleri sonucunda elinde bulundurduğu turizm potansiyeli nedeniyle Anadolu'nun önemli ticaret merkezleri arasında gösterilmektedir (KTO Tanıtım Kitabı, 2015: 9).

Coğrafi konumu sebebiyle diğer bölgelere olan mesafesi, Konya'yı bölgeler arası birleştirici bir güç yaparken şehrin canlılığını arttırmakta ve en eski çağlardan bu yana transit ticarete, maden ve kereste ticaretlerinde ağırlık olmak üzere hep önemli ticaret ve sanayi bölgesi olmasını sağlamaktadır. Türkiye genelinde Sosyo-ekonomik göstergelerin incelenmesi sonucunda elde edilen verilere göre Konya, Türkiye ortalamasının üzerinde ve diğer illerle yapılan karşılaştırmada üst sıralarda bulunmaktadır (KTO Tanıtım Kitabı, 2015: 10).

Ekonomik veriler karşılaştırıldığında ise günümüzde Konya, 2 milyar dolara yaklaşan ihracatı ile ekonomisi güçlü şehirler bazında sıralamada üst sıralarda yer almaktadır. Konya ili, Türkiye'nin ve İç Anadolu bölgesinin gerek ticaret, gerek tarım, gerek sanayisiyle, bunlarla beraber Dünya çapındaki turizm noktalarıyla cazip bir şehri olup hinterlandındaki şehirlere öncülük eden ve Türkiye ekonomisine ciddi katkılar sağlayan üretim merkezidir (KTO Tanıtım Kitabı, 2015: 6-7).

Konya şehri ülkenin ekonomisine, üretiminden istihdamına kadar ve yarattığı katma değer ile katkıda bulunan önemli iller arasındadır. Bununla beraber kendine has geliştirdiği girişimcilik kültürü ve ruhu ile bugün iç Anadolu’da bulunan birçok şehre örnek teşkil etmektedir. Konya sanayisi bu girişimcilik ruhu diğer şehirlere kıyasla gelişme bakımından birkaç sanayi dalı ile yetinmemiş, üretime sektörel bazda çeşitlilik kazandırılmasına ve geniş bir ürün ağında üretim yapılabilmesine imkân sağlamıştır (KTO Tanıtım Kitabı, 2015: 11).

Sahip olduğu öz sermayesi ile ekonomik kalkınmayı gerçekleştiren Konya, sahip olduğu Organize Sanayi Bölgeleri ve Özel Organize Sanayi Siteleri dolayısıyla Türkiye’de en fazla KOBİ’ye yer veren şehirler arasında gösterilmektedir. Türkiye genelinde faaliyette bulunan yaklaşık 210 bin KOBİ’nin 20 bini Konya ilinde bulunmaktadır. Sanayi ve hizmet sektörünün sağlam yapıda olması ve işlerliği; çok yönlü ve esnek bir yapı, krizlerde ayakta kalma kabiliyetine sahip olması, ihracat potansiyelinin güçlü olması ve iç ve dış piyasalar üzerinde olumlu bir izlenim bırakma gibi avantajları da peşinden sürüklemektedir (KTO Oda Faaliyetleri, 2016: 6).

Ülkede üretimi yapılan taşıtlar için gereken parça üretiminin %80’ni Konya otomotiv yan sanayinin karşılayabilecek imkânı vardır. Traktör ve tarım makinaları ve bunlara gerekli olan donanımın üretiminde Türkiye piyasasında % 65 paya sahip olan Konya, gene aynı iş kolunda yapılan dış satımın % 45’lik kısmını gerçekleştirmektedir. Döküm sanayiinde Türkiye’de gerçekleştirilen toplam döküm imalatının %18’lik kısmı Konya tarafından karşılanmaktadır. Taşımacılık hizmetleri yönünden Konya’nın coğrafi şartlarının uygunluğu, taşımacılık hususunda başlatılan; Lojistik Merkezi Projesi, Konya-Karaman-Taşucu demir yolu yük taşımacılığı projesi gibi çalışmalar, bölgenin bu konuda ana arter olmasını sağlayacaktır (KTO Tanıtım Kitabı, 2015: 4-5).

Son bir yılda gerçekleşen yüzdesel değişme Türkiye ile karşılaştırmalı biçimde bakıldığı zaman, Konya’da sigortalı çalışan sayısının % 2,6, Türkiye’de ise % 1,8 oranında arttığı görülmektedir. İlde kadınların işgücüne katılım yüzdesi Türkiye’ye oranla yüksektir. Konya’da kadın sigortalı çalışan sayısı son bir yılda, Türkiye’de ki sigortalı çalışan sayısına nispeten daha hızlı artmıştır (www.kto.org.tr Erişim Tarihi 26.04.2019)

3.2. KONYA TİCARET ODASI'NIN YEREL VE BÖLGESEL KALKINMADAKİ ROLÜ

Konya Ticaret Odası'nın hedefi, Konya'yı 2023 hedeflerini gerçekleştirebilir hale getirmektir (KTO Tanıtım Kataloğu, 2018: 2). Bu düzlemde Oda, kentin rekabet gücünü destekleyerek, KOBİ'ler tarafından meydana gelen üyelerinin büyük bir bölümüne sağladığı hizmet çeşitliliğini artırmayı ve bu hizmetlerin niteliğini geliştirmeye gayret etmektedir. Konya'nın sahip olduğu potansiyel ile ülkenin küresel oyuncularını arasında Konya Ticaret Odası'nı kilit aracı konumuna sokarak, şehrin ekonomik durumuna ek değer sağlamayı hedeflemektedir (KTO Oda Faaliyetleri, 2016: 6).

Toplumsal kalkınmanın temel öğelerinden biri olan sivil toplum örgütleri ile yerel idareler ayrılmaz bir bütündür. Hizmet etmeyi sürdüren Konya Ticaret Odası da toplumsal yapıyı ve dokuları çözümleyerek, "çok boyutlu" stratejilerle gerçekliği olan hedefler koyarak ivedi bir şekilde sonuç almayı amaçlamaktadır.

Konya Ticaret Odası, Konya ili sınırları içerisinde faaliyet gösteren işletmelerin tamamının üye olduğu, kamu kurumu niteliğinde meslek örgütü olarak sınıflandırılan bir kuruluştur. Bugün, Konya Ticaret Odası 70 Meslek Komitesi ve 20 binin üzerinde üyesiyle Türkiye'nin en büyük 6. odası unvanına sahiptir. Konya Ticaret Odası, demokratik temsil ve idari yapı şeklinde iki ayaklı bir yapı üzerine kuruludur. Demokratik temsil, oda üyelerinin oluşturduğu meslek komiteleri, meclis, yönetim kurulu ve disiplin kurulu gibi organlardan oluşmaktadır. İdari yapı ise, odanın faaliyet ve hizmetlerini yürüten birimlerden kuruludur. Hizmet birimleri doğrudan veya dolaylı olarak oda hizmetlerinin üyelere sunumu ve oda faaliyetlerini gerçekleştiren birimler; destek birimleri ise bu faaliyetlerin yürütülebilmesi için gerekli altyapıyı sağlayan idari birimlerdir (www.kto.org.tr Erişim Tarihi 27.04.2019).

3.3. BİR SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK KONYA TİCARET ODASI

Konya endüstriyel büyüme odağı iller arasında gerçekleştirilen yaşanılabilir kent sıralamasında orta sınıfta yer almaktadır. Ticaret hayatında birleştirici rolü olan Konya Ticaret Odası'nın uzun vadede ki politikaları arasında; Konya'nın tüm anlamıyla sanayii odaklı büyümesini sağlarken, şehri daha yaşanılabilir kılmak adına lüzumlu katkıyı sağlamaktadır (KTO Ekonomi Raporu, 2017: 84).

Tanzimat döneminden sonra Loncalar ile Gedik ve İltizam sistemlerinin dönemin şartlarına uyacak ve gereksinimlerini sağlayacak şekilde hizmet vermesi için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Mithat Paşa 1860 yılında gedikler için nizamname hazırlatmış 1879 yılında İstanbul Ticaret Odası, 1879 da Tarsus'ta Ticaret ve Sanayi Odası ve 1882 de Konya'da Ticaret ve Sanayi Odası kuruldu (Eminoğlu, 1997:193). Oda, 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar (TOBB) Kanunu'na tabi, kâr amacı gütmeyen, ticaret ve sanayi dünyasını temsil eden kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. Bu kanun çerçevesinde ticaretle iştigal edenlerin Odaya üyeliği zorunlu olup, örgütlenme yapısı ilgili kanunla belirlenmiştir. Oda, 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar (TOBB) Kanunu'na tabi, kâr amacı gütmeyen, ticaret ve sanayi dünyasını temsil eden kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. Bu kanun çerçevesinde ticaretle iştigal edenlerin Odaya üyeliği zorunlu olup, örgütlenme yapısı ilgili kanunla belirlenmiştir (www.kto.com Erişim Tarihi 20.06.2019).

KTO yönetimi birbirini tamamlayan iki temel yapıya dayanmaktadır: 1. Demokratik Temsil: Meslek Komiteleri, Meclis, Yönetim Kurulu. 2. İdari Yapı: Genel Sekreter (Yönetim Kurulu temsilcisi), Genel Sekreter Yardımcıları, 11 Servis. Meslek Komiteleri, gizli oylama ve hukuki denetim kapsamında ilgili meslek mensupları tarafından seçilmektedir. Meclis, Odanın en üst düzey karar ve teftiş organıdır. Her bir Meslek Komitesi kendi içerisinde gizli oylama yapmak suretiyle ve hukuki denetim kapsamında Meclisi oluşturmak üzere 2 üye seçmektedir. Meclisin süresi 4 yıldır. KTO bünyesinde 70 adet Meslek Komitesi bulunmaktadır. Odanın Yönetim Kurulu en üst düzey icra organı olup 4 yıl süreliğine Meclis üyeleri arasından seçilen 11 üyeden oluşmaktadır. Yönetim Kurulu Başkanı, Yönetim Kurulu Üyeleri tarafından seçilir. Odanın 17 bini aktif olmak üzere toplam 22 bin yakın üyesi vardır (KTO Ekonomi Raporu, 2017: 150-55).

1882 yılında kurulan Konya Ticaret Odası, Anadolu'nun ilk ticaret odasıdır. Bugün 20 bine yakın faal üyesi ile Türkiye'nin en büyük 6. Odası olan Konya Ticaret Odası, kuruluşundan itibaren edindiği misyon ile Konya ekonomisine yön veren çalışmalarına devam etmektedir. Odamız, 135 yıllık köklü geçmişiyle, şehrin sorunlarına çözüm bulmak, şehrin imaj ve itibarını yüceltmek için kendine yeni misyonlar belirlemektedir (KTO Ekonomi Raporu, 2017: 151).

2006-2016 yılları arasında Konya Ticaret Odası'na kayıt yaptıran ve kaydı silinen firma verileri incelendiğinde; 2008 yılında Türkiye'de de hissedilen küresel krizin etkileri kendisini göstermekte ve 2007'de 622 olan kayıt sildiren firma sayısı, 2008'de %298'lik bir artışla 2.481 gibi oldukça yüksek bir rakama ulaşmaktadır. İlerleyen yıllarda kayıt silinen firma rakamları yıllık ortalama 900-1.100 aralığında seyretmektedir (KTO Ekonomi Raporu, 2017: 152).

Kayıt yaptıran firma sayısına bakıldığında; 2006-2009 yılları arasında 650'li rakamlar ortalaması var iken, 2010'dan itibaren bir yükselişe geçildiği görülmüş ve 2014 yılında (2008 krizinde açılan 636 firmaya oranla) yaklaşık 4 kat artışla 2.267 firma kayıt yaptırmıştır. 2017 yılında ise 2.141 firma kaydı gerçekleşmiştir. Son beş yılın kayıt yaptıran firma sayısı ortalaması 2.050 olmuştur (KTO Ekonomi Raporu, 2017: 153).

3.3.1. Konya Ticaret Odasının Tarihçesi

Konya, ticaret açısından önemi büyük olan ipek yolu gibi çeşitli ticaret yolları üzerinde kurulu olduğu için doğu ile batı bölgeler arasında köprü oluşturmaktadır. Yerleşim merkezleri arasında en eskisi olan Çatalhöyük Konya'da bulunmaktadır. Tarihiyle, kültürüyle, ilim ve medeniyetteki öncülüğüyle ekonomide merkezi bir şehir olmuştur. Selçukluların Anadolu'yu fethetmesiyle Konya başkent olmuş ve dönemin ticari faaliyetlerinin merkezi konumuna gelmiştir (KTO Konya Tanıtım Kitabı, 2015 : 1 - 15).

İstanbul dışında Ticaret Odalarının açılışı, 1882 tarihli kararından sonradır. Odanın on maddelik kararından ikisi, “Ticaret Mektebi ve Ticaret Odaları tesis ve küşadı”nı sağlama ve “Ticaret Nezaret-i celilesince vilayata tebliğ olunduğu veçhile taşra Ticaret Odalarının bir an evvel teşkil ve küşad”dır. 1882 öncesinde İstanbul dışında yerli Ticaret Odaları açılmamıştır (Arabacı, 1999: 89). Ticaretin özendirilmesi adına Osmanlı zamanında Anadolu'da Ticaret Odalarının kurulmasına karar verilmiştir. Bu karar doğrultusunda Anadolu'daki ilk Ticaret Odası olan Konya Ticaret Odası (KTO) 1882 yılında kurulmuştur (Konya Ticaret Odası, 2016). 1926 yılına dek Ticaret Odası, eski yasa ve yönetmelik uyarınca çalışmalarını sürdürmüştür. 25 Nisan 1974 yılında Konaltaş İşhanı 4. Katta ki bir dairede 8 iş kolunda toplam 165 sanayici üye ve 200.000 lira olan bütçesi ile Konya Sanayi Odası kurulmuş ve çalışmaya başlamıştır. 1974'te 3 personeli, 139.397 TL. geliri vardır. Konya Sanayi Odası'nın kurulması, Konya Ticaret Odası'nın

yeniden re organizeye tabi tutulmasına sebep olmuştur. Odanın tarihçesinde en önemli atılımı eğitim alanındaki atağıdır (Arabacı, 2007: 11).

Kuruluşundan itibaren Konya ekonomisine yön veren oda, o günden bugüne aynı amaç için çalışmaya devam etmektedir. Konya Ticaret Odası, 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar (TOBB) Kanunu'na tabi, kar amacı gütmeyen, ticaret ve sanayi dünyasını temsil eden kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. Bu kanun çerçevesinde ticaretle iştigal edenlerin Odaya üyeliği zorunlu olup, örgütlenme yapısı ilgili kanunla belirlenmiştir. Bu kapsamda Oda, üyelerine tescil işlemleri, belgelendirme faaliyetleri, kapasite raporları, iş makinaları tescili gibi matbu hizmetlerin yanında, şirketlerin performansını artırmaya yönelik eğitim, danışmanlık, bilgilendirme, yurtiçi ve yurtdışı fuar organizasyonları, B2B organizasyonları, ekonomik ve sektörel araştırmalar ve raporlamalar, AB, Kalınma Ajansı, Euro Chambers projeleri gibi daha çok işletmeleri güçlendirmeyi, rekabet güçlerini arttırmayı, bölge ekonomisini kalkındırmayı amaçlayan yenilikçi hizmetler de sunmaktadır (KTO Ekonomi Raporu, 2017: 151).

Konya Ticaret Odası'nın, aktif olmak üzere toplam 19.339 üyesi vardır. Türkiye'deki en büyük 6 Odadan birisidir (Konya Ticaret Odası Ekonomi Raporu, 2017: 161). Konya Ticaret Odası, Konya ticaret ve sanayisinin dünyaya açılımını sağlayan öncü kurumdur. Konya'yı dünya ticaretinde söz sahibi yapmak, ekonomik ve sosyal yönden gelişmesine katkı sağlamak amacıyla 1999 yılında KTO Uluslararası Fuar Merkezini, 2005 yılında KTO Eğitim ve Sağlık Vakfını ve 2009 yılında KTO Karatay Üniversitesi'ni kurmuştur (Konya Ticaret Odası Ekonomi Raporu, 2017: 157).

Bunlara ilaveten, KTO Mesleki Eğitim Merkezi kurulmuş olup 2019 yılında faaliyete geçmektedir. Konya Ticaret Odası'nın diğer projeleri, KTO Dış Ticaret Merkezi ve KTO Stratejik Araştırmalar Merkezi, henüz projelendirme aşamasında olup önümüzdeki üç yıl içerisinde yapılandırılıp hayata geçirilecektir. Konya Ticaret Odası düzenlediği yurtiçi ve yurtdışı fuar organizasyonları ile üyelerinin yeni iş fırsatları bulmalarına yardımcı olur ve Konya ekonomisinin dışa açılımında öncü rol üstlenir. KTO, bünyesinde oluşturduğu başka bir birim olan ABİGEM (Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezi) ile de üyelerine yönelik eğitim, danışmanlık ve bilgilendirme hizmetleri sunmaktadır. Yurtdışındaki Odalarla partner olup birçok projelere imza atmaktadır. Yurtdışında ve yurtiçinde B2B etkinlikleri düzenleyerek, Konya ekonomisinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. KTO, girişimciliğin il bazında

yaygınlaşması amacıyla genç ve kadın işgücüne yönelik TOBB öncülüğünde kurulan Konya Kadın Girişimciler Kurulu ve Konya Genç Girişimciler Kurulu'nun koordinatörlüğünü yürütmektedir. Kurullar aracılığıyla hem kadın işgücünün artırılması hem de genç nüfus arasında girişimciliğin yaygınlaştırılması hedeflenmektedir (Konya Ticaret Odası Tanıtım Kataloğu, 2018).

Konya Ticaret Odası ilk kurulduğu yıldan bu yana 133 yıl geçmiştir. Bu beş çeyrek asırlık zaman içinde yaşanan değişim büyüktür. Ticaret Odası, işlev itibariyle gelişmelerin sağlıklı yürütülmesini kolaylaştırmak, önünü açmak yönünde çabalar sarf etmektedir. Dışa açılmak için de oda faaliyetlerinin; ticaret erbabı yanında, önünde olması önemlidir. Oda, kitap, dergi vb. yayınları, açtığı kursları, sosyal faaliyetleri ile göz ardı edilemez bir görevi ifa etmektedir. Tabandaki gelişme doğrultusunda, tarihi misyonuna uygun olarak gelişmesine devam edebilmesi için ufuklu çalışmaların; herhangi bir kısır döngüye dönüşmesine meydan verilmeden sürdürülmesi gerekmektedir (Arabacı, 2007: 14).

3.3.2. Konya Ticaret Odasının İştirakleri

Konya Ticaret Odasının iştirakleri; Konya Ticaret Odası Eğitim ve Sağlık Vakfı, KTO Karatay Üniversitesi (KTO Stratejik Araştırmalar Merkezi- planlanan bir projedir), KTO Mesleki Eğitim Merkezi, Yüksek Öğrenim Erkek Öğrenci Konukevi, KTO Dış Ticaret Merkezi (henüz plan aşamasında uygulamaya geçmedi) ve Konya Ticaret Odası Uluslararası Fuar Merkezi oluşturmaktadır (www.kto.org.tr Erişim Tarihi 27.04.2019).

Konya Ticaret Odası iştirakleri aracılığıyla ülke ve Konya ekonomisinin kalkınması ve gelişmesi ile birlikte gerçekleştirmiş olduğu projeleri hayata geçirmek ve üyelerine daha iyi hizmetler verebilmek amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

3.4. KONYA EKONOMİSİNE KATMA DEĞER SAĞLAYAN PROJELER

Konya Ticaret Odası Konya ticaretinin ve sanayisinin ihtiyaçlarını gidermek amacıyla önemli bir takım projeler geliştirerek eğitim, bilim ve araştırma merkezleri kurmuştur. Bu projelerden en önemlileri (KTO Ekonomi Raporu, 2017: 84);

- KTO Karatay Üniversitesi
- KTO Uluslararası Fuar Merkezi
- KTO Mesleki Eğitim Merkezi
- KTO Dış Ticaret Merkezi

➤ KTO Stratejik Araştırma Merkezi

3.4.1. KTO Karatay Üniversitesi

Konya Ticaret Odası, bünyesinde barındırdığı Karatay Üniversitesi iş birliği ile akademik dünyanın bilgi havuzunu, üyelerin ve halkın tümünün faydalanabilmesi çabasını taşımaktadır. Karatay Üniversitesinin geliştirdiği bu stratejik plan, bilimsel potansiyeli çağın mecbur kıldığı teknoloji ile birleştirerek araştırma – geliştirme ve İnovasyon çalışmalarının modernizasyonunu da daha üst seviyelere taşıyacaktır. Bu bağlamda çağın en önemli zorunluluklarından birisi olan Üniversite-Sanayi ortaklığı ile hizmeti birleştirme amacı içindedir (<http://www.kto.org.tr> Erişim Tarihi 27.04.2019).

İsmi, 1251 yılında Selçuklu devleti tarafından yaptırılmış ve ilk Vakıf Yükseköğretim Kurumu özelliği taşıyan Karatay Medresesi'nden almış olan KTO Karatay Üniversitesi, Türkiye'nin en köklü ticaret odaları arasında gösterilen 1882'de kurulan Konya Ticaret Odası tarafından 2009 yılında kuruldu. KTO Karatay Üniversitesi, amacı kar elde etmek olmadan, tüm sektörlerle ortak çalışma içerisinde; sorunları çözebilme yeteneğine sahip, yoğun bir uygulama içerisinde verilen eğitim sonucunda en az iki yabancı lisans bilen, nitelikli, piyasaya hâkim ve iş bulma konusunda çekincesi olmayan mezunlar vermeyi kendisine ilke edinmiştir. Karatay Üniversitesi'nde; Mühendislik Fakültesi'nde; Bilgisayar Mühendisliği, Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Mekatronik Mühendisliği, Makine Mühendisliği, İnşaat Mühendisliği bölümü, Malzeme Bilimi ve Nanoteknoloji Mühendisliği bölümü, Tıp Fakültesi, Hukuk Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde; İşletme ve Uluslararası Ticaret bölümü, Enerji Yönetimi Bölümü, Sigortacılık ve Sosyal Güvenlik bölümü, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi'nde; Sosyal Hizmet bölümü, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi'nde; İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı, Mimarlık, Grafik Tasarım ile Geleneksel Türk Sanatları, Adalet Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu ve Yüksek Lisans programları bulunmaktadır (Konya Ticaret Odası, 2015: 21). KTO Karatay Üniversitesi'nde, ön lisans, lisans ve yüksek lisans alanlarında toplamda 4.029 öğrenci eğitim görmektedir. 2013- 2014 döneminde 2.800 olan öğrenci sayısı 2015 – 2016 döneminde 4200'e, 2017 – 2018 döneminde ise 8000'e, 2014'te 130 olan akademisyen sayısı 2018 'de 400'e, idari personel sayısı 60'dan 265'e yükselmiştir. Üniversite kampüsünde 90.133 m² eğitim alanında, 93 Derslik, 2 Laboratuvar, 5 Atölye, 17 Amfi, 5

Bilgisayar Laboratuvarı, 7 Çizim Sınıfı ve 1 Duruşma Salonu bulunmaktadır (www.karatay.edu.tr Erişim Tarihi 29.04.2019).

2015 yılı itibariyle ikinci eğitim bloğu hizmet vermeye başlamıştır. Kampüste bir merkezi derslik inşaatı da 2015-2016 akademik yılı sonunda tamamlanmış ve eğitime başlamıştır. KTO Karatay Üniversitesi kendisine hedef olarak; liderlik edebilme özelliğine haiz, yenilikçi, müteşebbis ve eleştirel düşünce yeteneği gelişmiş vasıflı mezunlar veren ve global yaklaşımı ilke edinmiş, bilimsel alanda lokomotif görevi gören üniversite haline gelmek olarak belirlemiştir (www.karatay.edu.tr Erişim Tarihi 29.04.2019).

KTO Karatay Üniversitesi'nin vizyonu, evrensel düzeyde kaliteli eğitim, öğretim ve bilimsel araştırmalarla topluma yön veren saygın bir kurum olarak kalkınma projelerinde önemli roller üstlenmek ve daha iyi bir gelecek için çalışmalarda bulunmak suretiyle katkı sağlamaktır (www.karatay.edu.tr Erişim Tarihi 29.04.2019).

KTO Karatay Üniversitesi için önemli konulardan bir tanesi de eğitim alan öğrencilerin, teoride aldıkları eğitimi kendi alanlarında faaliyette bulunan özel veya kamu kuruluşlarında pratiğe dökmeleri konusudur. Bu nedenle mühendislik fakültelerinde eğitim gören öğrencilerin, sanayi kollarındaki şirketlerle birlikte hareket edilerek pratik anlamda bilgi ve becerilerini artırmaları sağlanmaktadır. Buna ek olarak, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesinde eğitim gören öğrencilerin ticaret konusunda pratik yapmaları sağlanırken, Hukuk Fakültesinde eğitim gören öğrencilerin ise Adalet Sarayı ve hukuksal alt yapıya sahip kurumsal şirketlerde uygulamalı olarak öğrenim görmeleri sağlanmaktadır (www.karatay.edu.tr Erişim Tarihi 29.04.2019).

Dünyanın çeşitli yerlerindeki üniversitelerle yapılan anlaşmalarla, öğrenciler ve öğretim üyeleri, İngiltere'den Malezya'ya kadar uzanan üniversitelere lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleri almak üzere gönderilmektedirler.

3.4.2. KTO Uluslararası Fuar Merkez

Oda, 2013 yılında sahibi olduğu mevcut fuar merkezini modernize ve alanını daha genişletmek adına gerekli çalışmalara başlamıştır. 1999'da yapılmış olan merkez günümüz Konya'sının ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Nitekim fuar alanının inşa edildiği zamanda 85 milyon dolar dış satım yapan Konya'nın ihracatı günümüzde 15 kat artmıştır. Gelecek 10 yılda ise ihracatını 15 milyar dolara çıkarmayı hedeflemektedir.

Bu hedefe ulaşmak için daha büyük ve daha modern bir fuar alanı yapılması noktasında proje yürütülmektedir. Fuar merkezinde iki marka fuar düzenlenir bunlardan birincisi tarım diğeri ise makine fuarıdır. Bu fuarların ekonomik olarak Konya'ya yapmış olduğu katkı 40 milyon TL civarındadır. Mevcut hol sayısı altıya yükseltilmesiyle beraber fuar merkezinde minimum 5 marka fuar düzenleyebilir düzeye gelecektir. Bu sayede düzenlenen bu organizasyonlarla Konya ekonomisinin canlanmasında ki payı artacaktır (KTO Ekonomi Raporu, 2017: 1-2).

Fuar merkezi 2014 yılında yapılan eklemeler sonucunda 6 hol ile 66 bin metrekare kapalı alan, 20 bin metre kare açık alan, olmak üzere 86 bin metrekareden oluşarak Ülkemizin 4. Büyük fuar merkezidir. KTO Uluslararası Fuar Merkezinde her yıl artarak gerçekleştirilen fuarlar şehir ve bölge ekonomisine büyük katkılar sağlamaktadır ((KTO Ekonomi Raporu, 2017: 1-2).

3.4.3. KTO Mesleki Eğitim Merkezi

İş dünyası tarafından talep edilen nitelikli işgücü, mevcut işgücünün içerisinde olan niteliksiz kesimin varlığı ve işsizlik hadlerinin zamanla artması, özel kesim ve okul arasında ki işbirliğinin yetersiz olması, okullarda verilen pratik uygulama eğitimlerinin özel sektörün ihtiyacını karşılayamaması gibi sebeplerden dolayı Konya'da bir Mesleki Eğitim Merkezi kurulması gerekli görülmüştür (KTO, Konya Tanıtım Kitabı, 2015: 10).

Bu doğrultuda Konya Ticaret Odası Mesleki Eğitim Merkezi; Mevlana Kalkınma Ajansı'nın idaresinde olan projeler kapsamında Konya Ticaret Odası önderliğinde ve Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya İl Özel İdaresi, Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, KOP Bölge Kalkınma İdaresi, Konya Ticaret Borsası, Konya Sanayi Odası, Konya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliğinin ortaklığında kurulacaktır (KTO Ekonomi Raporu, 2017).

Konya Ticaret Odası Mesleki Eğitim Merkezi iş dünyası tarafından talep edilen nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılayacak kısa süreli eğitimler vererek bu elemanları yetiştirecek bir kurs merkezi olarak faaliyet gösterecektir. Merkezin Konya Ticaret Odası Eğitim ve Sağlık Vakfı'na bağlı bir iktisadi işletme olması öngörülmektedir. Hannover TSO ile Oda arasında 24.09.2012 tarihinde yapılan protokole binaen Mesleki Eğitim Merkezinde Eğitim Materyali Desteği, Bilgi ve Tecrübe (Know-How) Transferi, Eğitimcilerin Eğitimi, Avrupa'da Geçerli Sertifikasyon Yapısının Kurulması ve Eğitim

ve Danışmanlık Desteği alanlarında işbirliği yapılacaktır. KTO Mesleki Eğitim Merkezi'nde, 28 derslik, 1.500 m² atölye alanı ve 5 bilgisayar laboratuvarının yer aldığı toplam 8.000 m² eğitim merkezi olacaktır. Bu merkezde yılda 1.500 kursiyere 50.000 saat teorik ve pratik eğitim verilmesi planlanmaktadır. Ayrıca 130 kişi kapasiteli 4.600 m² konaklama merkezi, spor salonu ve konferans salonu yapılacaktır. Merkez sayesinde bir taraftan mevcut durumda mesleği olan işgücü mesleki gelişimini sağlayacak, diğer taraftan ise işsiz olanların iş sahibi olmalarını sağlayacak ve bu sayede nitelikli iş gücüne sahip olacaktır (KTO Oda Faaliyetleri, 2015: 11).

Mevlana Kalkınma Ajansı'nın yönetimindeki projeler çerçevesinde Konya Ticaret Odası liderliğinde hazırlanan proje Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya İl Özel İdaresi, Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, KOP Bölge Kalkınma İdaresi, Konya Ticaret Borsası, Konya Sanayi Odası, Konya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliğinin işbirliğini planlanmaktadır. Projenin maliyet yükü 15 milyon TL olup, MEVKA'nın bu maliyetler için desteği 6 milyon TL'dir. Mesleki Eğitim Merkezi, Konya ekonomisinde lokomotif görevi gören toptan perakende, ticaret, imalat, inşaat, ulaştırma ve depolama sektörlerinin yanında diğer sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişimine katkıda bulunarak, Konya şehrini önce bölge daha sonra da ülke düzeyinde sektörel bazda geniş iş hacmine sahip olan önemli bir merkez haline getirecektir. Sektörel alanlarda üretim ve hizmet kalitesini arttıracaktır. Mesleki Eğitim Merkezi'nin katkısıyla, teoride meslek sahibi olan işgücünün pratik olarak da mesleki gelişiminin sağlanması sonucunda işgücünün nitelik kazanması sağlanacak ve işsiz durumda olanlarının meslek sahibi olacaktır. Bunun sonucunda bölge halkının sosyo-ekonomik gücü artacaktır (MEVKA Stratejik Plan, 2013: 3-4).

3.4.4. KTO Dış Ticaret Merkezi

KTO yapmış olduğu çalışmaları daha iyi noktalara taşımak amacıyla 10 yıl önce Çin'de yapılarak başarılı olunan ticari istihbarat projesini benzer bir yapıyı Konya bölgesi içine kurulması düşüncesiyle “Konya Bölgesi Dış Ticaret Merkezi” fizibilite çalışmalarına başlanıp 2019 yılı içerisinde faaliyete geçmesi planlanmaktadır.

3.4.5. KTO Stratejik Araştırma Merkezi

Konya Stratejik Araştırma Merkezinin amacı; Ulusal, bölgesel ve uluslararası sorunlara yönelik çalışmalar, siyaset, ekonomi ve toplum-kültür alanlarında bilgi üretmek ve üretilen bilgiyi çözüm yolu halinde sunmak, Ulusal ve küresel sorunları tarihi ve

kültürel bir derinlik içerisinde ele almak ve geleceğe yönelik projeksiyonlarda bulunmak amacıyla 2020 yılında kurulması beklenmektedir.

3.5. KONYA TİCARET ODASININ ORTAK DÜZENLEDİĞİ PROJELER

Konya Ticaret Odasının düzenlemiş olduğu projeleri; Konya İnnopark (Konya Organize Sanayi Bölgesinde kurulan ve Konya Sanayi Odası'nca yürütülen yerel manadaki ilk inovasyon merkezidir), Konya Bilim Merkezi (Konya Büyükşehir Merkezi tarafından yürütülen Türkiye'nin ilk bilim merkezidir), Konya Teknokent (Türkiye'deki üç büyük teknoloji geliştirme merkezlerinden birisidir (www.kto.org.tr/ Erişim Tarihi 29.04.2019).

3.5.1. Konya İnnopark

Konya Organize Sanayi Bölgesi'ne kurulan ve Konya Sanayi Odası (KSO) aracılığıyla yürütülen bölgesel manada Türkiye'nin sahip olduğu ilk yenilik merkezi olan Konya Bölgesel İnovasyon Merkezi'nin protokolü imzalanmıştır. Konya Bölgesel İnovasyon Merkezi, MEVKA'nın destekleri, KSO'nun sevk ve idaresinde; Konya Ticaret Odası, Konya Ticaret Borsası, Konya Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü, Konya Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezi, Selçuk Üniversitesi İleri Araştırma ve Uygulama Merkezi ile Necmettin Erbakan Üniversitesi kolektif çalışması sonucu yaşama geçmiştir (www.kso.org.tr Erişim Tarihi 29.04.2019).

Konya Bölgesel İnovasyon Merkezi'nin bünyesinde Konya'ya rekabet etmede üstünlük yaratacak Kümelenme Koordinatörlüğü Merkezi, Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Merkezi, Girişimcilerle Konya ekonomisinde canlılık yaratacak Kuluçka Merkezi, Ekonomiye yeni ürünler kazandırmak adına Tasarım ve İş Geliştirme Proje Merkezi, Mesleki Yeterlilik Merkezi, Uygulama Laboratuvarı ve Üniversite Sanayi işbirliği merkezlerini barındıracaktır (www.innopark.com.tr Erişim Tarihi 29.04.2019)

Projenin asıl amacı, Bölgenin küresel düzeyde rekabetçilik oranının artması ve küresel pazarda aktif rol alması, inovasyona dayalı büyüme fırsatlarının oluşturulması ve inovasyon potansiyelinin harekete geçirilmesidir. Merkezin misyonu; merkeze aldığı iş kolların da çalışmalarını sürdüren işletmelerin global seviyede rekabet edebilme gücüne sahip; daha çabuk ve sağlam biçimde büyüyen, daha fazla değer üreten ve daha çok istihdam sağlayan işletmeler olmaları adına İnovasyona yönelik gereksinimleri karşılamak ve İnovasyon için ortak çalışma yürütmektir. Hizmet ve faaliyetler; İnovasyon

Farkındalığı Oluşturma, Veri, Bilgi Toplama ve Yayma Hizmeti, İnovasyon Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri, İnovasyon Ortaklıkları Oluşturma Hizmeti, Ar-Ge ve inovasyon Projesi İhtiyaçlarının Belirlenmesi, Projelerin Hazırlanması, Bölgesel, Ulusal ve Uluslararası Proje Pazarları Düzenlenmesi, Sektörün inovasyon Faaliyetlerinin Tanıtılması, İnovasyon Sonuçlarının Pazarlanması, İnovatif Kamu Alımlarının Gerçekleşmesi Yönünde Çalışma, Ulusal ve Uluslararası inovasyon Ağlarına Entegrasyon, Laboratuvar Hizmetleri ve Ortak Altyapı Kullanımı. Konya Organize Sanayi Bölgesinde yer alacak Bölgesel İnovasyon Merkezi, tahsis edilen 20.000 m²'lik arazi içerisinde, 4109 m²'lik kapalı alana sahiptir ((KTO Oda Faaliyetleri, 2015: 13).

3.5.2. Konya Bilim Merkezi

TÜBİTAK desteğiyle 2008 yılında başlayan Konya Bilim Merkezi Projesi, Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülmektedir. 2014 yılında hizmete giren Türkiye'nin TÜBİTAK destekli ilk bilim merkezinde planetaryum, gözlemevi, sergi salonları, laboratuvarlar, Konya kültürünü anlatan bölümler, bilimsel gelişmelerin aktarılabilceği ortamlar ve ziyaretçileri çekecek çevre düzenlemeleri yer almaktadır. TÜBİTAK destekli ilk Türkiye'nin İlk Bilim Merkezi olan KBM, Konya Organize Sanayi Bölgesi'nde 99. 347 m² bir arazide 26.500 kapalı alan ve 6.100 m² sergi alanı bulunmaktadır. Bu Merkez için bir şirket kurulmuş ve Bakanlar Kurulu tarafından izin alınmıştır. Şirkete Konya Ticaret Odası, Konya Sanayi Odası, Konya Ticaret Borsası, Konya Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü ve Konya İl Özel İdaresi ortak olmuştur. Bilim Merkezi şirketinin yönetimi ortaklar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bilim Merkezi'nin inşası Konya Büyükşehir Belediyesi'nce, sergiler ve eğitim programlarının temin edilmesi de TÜBİTAK aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bilim Merkezinin Konya'nın Mevlana Müzesi'nden sonra en büyük cazibe merkezi olması beklenmektedir. Türkiye'de TÜBİTAK'ın desteğiyle oluşturulan ilk Bilim Merkezi'nin, doğru bir pazarlama stratejisiyle markalaşma yolundaki Konya'ya büyük avantaj sağlayacağını söylemek mümkündür (www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/ Erişim Tarihi 29.04.2019).

3.5.3. Konya Teknokent

Konya Teknokent, Türkiye'deki büyük teknoloji geliştirme merkezlerinden birisidir, aynı zamanda İspanya'da bulunan uluslararası Teknokentler Kurumu'nun da üyesidir. 2004 yılında kurulan Konya Teknokent, Türkiye'de en hızlı gelişen Teknokent'dir (Odalar ve OSB Sunumu, 2014). Konya Teknokent'in amacı Araştırma ve

Geliştirme çalışmaları yapan, bilhassa yeni ve ileri teknoloji ile uğraşmakta olan teknoloji şirketlerine global düzeyde teknopark hizmeti vermektir. Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi (Konya Teknokent), bünyesinde barındırdığı firma sayısı baz alındığında ülkede 26 tanesi aktif çalışan 38 Teknoloji Geliştirme Bölgesi içinde en büyük ilk 5 arasında yer alır. Konya Teknokent, bünyesinde yer alan firma ve girişimci sayısı 107'dir. Konya'nın bölgesel nitelikleri ve geleceğe ilişkin amaçları dikkate alınarak Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesinde daha çok Bilişim Teknolojisi, Tarımsal Teknolojiler, Biyoteknoloji, Tasarım Teknolojileri, Çevre ve Enerji Teknolojileri, Savunma Sanayi sektörlerinde ARGE çalışmaları yapmak isteyen kuruluşlara öncelikli olarak yer verilmek istenmektedir (Keskin ve Önen, 2012: 104).

3.6. KONYA TİCARET ODASI ÖRNEĞİ

Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Ticaret Odalarının rolünü belirlemek amacıyla Konya Ticaret odasını örnek alınmış olup; kuruluş amacından görevlerine ve yapmış olduğu çalışmalardan bahsedilerek bölge ekonomisine olan katkıları değerlendirilmektedir.

Bu araştırmada Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Ticaret Odalarının Rolünün belirlenmesi amacıyla KTO Yönetimiyle nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Nitel araştırma yaklaşımının özellikleri (Yıldırım ve Şimşek, 2005);

- Bütüncül yaklaşıma sahip olması,
- Araştırmacının katılımcı rolü olması,
- Tümevarımcı bir analize sahip olması,
- Elde edilen verilen herhangi bir şekilde istatistiksel işlem veya sayısal araca gerek kalmadan sunulma özelliğine sahip olması,

Yarı yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmış görüşmeden biraz daha esnektir. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir. Eğer kişi görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı

zamanda esneklik nedeni ile eğitim bilim araştırmalarında daha uygun bir teknik görünümü vermektedir. Bu görüşme, nitel araştırma içerisinde görülebilir (Erbakırcı, 2005: 5).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeni ile daha sistematik ve karşılaşılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2004: 183).

Bu özellikler nedeniyle kullanılan araştırma yönteminde nitel araştırma yaklaşımının mülakat veri toplama aracı seçilerek yarı yapılandırılmış görüşmeleri gerçekleştirilmiştir.

Yapılan Görüşmelerde Yer Alan Katılımcılar; KTO Yönetim Kurulu Başkanı: Selçuk Öztürk, KTO Genel Sekreteri: Mustafa Ödemiş, KTO Genel Sekreter Yardımcısı: Recep Baltacı, KTO Dış Ticaret Müdürü: Hüsamettin Güngör, KTO Ekonomik Araştırma ve Proje Müdürü: Nazlı Üstün, KTO Yönetim Kurulu Üyesi: Ramazan Erkuş, KTO Yönetim Kurulu Üyesi: Fahreddin Özkul, KTO Yönetim Kurulu Üyesi: Mehmet Çakır

3.6.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı; yerel ve bölgesel kalkınma ticaret odalarının rolünün belirlenerek ticaret odalarının bölgesel kalkınmaya olan katkılarının neler olduğunu incelemektedir.

Bu araştırma Yerel ve bölgesel kalkınmada Ticaret odalarının rolünün belirlenmesi açısından taşıdığı önemle birlikte ortaya koyulan sonuçlarla bölgesel kalkınmanın önemli bir aktörü olarak belirtilen ticaret odalarının bölgesel kalkınmaya olan katkıları, ticaretle ilgilenen firmalara yönelik yol göstermesi açısından ve akademik alanda ilerleyen dönemde bu konuda yapılacak olan çalışmalara yol göstermesi açısından önemlidir.

3.6.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmada ticaret odalarının yerel ve bölgesel kalkınmadaki rolleri ele alınmaktadır. Bütün ticaret odalarının yerel ve bölgesel kalkınmadaki katkılarının

incelemesi zaman ve maliyet açısından zor olacağı için örneklem olarak Konya Ticaret Odası belirlenmiştir.

3.6.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında veriler ses kayıt cihazıyla kaydedilerek elektronik ortama aktarılmıştır. Elektronik ortamdaki veriler transkript edilerek yazılı dokümanlara dönüştürülmüş ve bu dokümanlar katılımcılara sunulurken doğruluğu onaylatılmıştır. Bu kapsamda yazılı dokümanlar tekrar tekrar okunarak araştırmanın kapsamı dışında kalan konular çıkartılarak veriler sadeleştirilmiştir.

Bu kapsamda mülakat verileri betimsel analize tabii tutulmuştur. Betimsel analizde, verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi, yorumlanması ve katılımcıların görüşlerinin birebir aktarılması amacıyla aynen kayda geçirilmiştir. Betimsel analizde; fark edilmeyen kavram ve temaları ortaya çıkarmak, verileri daha derin bir işleme tabi tutmak için yöneltilecek sorular ve cevap belirtildikten sonra veriler değerlendirmeye alınmıştır.

3.6.4. Bulguların Yorumlanması

Görüşmeden elde edilen bulgular; ticaret odaları ne iş yapar ve görevleri, Türkiye’de Ticaret Odalarının yerel ve bölgesel kalkınmada rolleri, Türkiye’de Ticaret Odalarının ekonomiye katkıları, Dünyada bulunan benzeri kuruluşlarla Türkiye’deki Ticaret Odalarının kıyaslanması, katılımcıların gerçekleştirmeyi planladıkları hedef ve projeleri, katılımcıların daha önceki gerçekleştirmiş oldukları projeler, Konya Ticaret Odasının Uluslar Arası Fuar Merkezinin Dış Ticaret Merkezi KTO Mesleki Eğitim Merkezi Projeleri Sayesinde Konya İline Katkıları ve En son durumda da Konya ticaret odası olarak kalkınma ajanslarıyla iş birliğinin boyutları ve gerçekleştirilen ortak projeler şeklinde 9 ana başlık altında incelenecektir.

3.6.4.1. Ticaret Odalarının Görevleri

Yapılan araştırma kapsamında katılımcılara *meslek kuruluşları olarak ticaret odalarının ne yapar ve görevleri nelerdir?* sorusu sorulmuştur.

KTO Yönetim Kurulu Başkanı şu şekilde cevap vermiştir:

“Şimdi ticaret odasının görev tanımı ben iki başlıkta ele alıyorum.

- *Kanunen yapmaları gerekenler; devletin kendisine kanunların çerçevesinde verdiği işler; ticaret sicil, oda sicil, gibi belgeleri ve değişik zamanlarda devletin vermiş olduğu bazı görevleri yapmaktadır.*
- *Odaların sosyal sorumluk olarak yapması gerekenler; Odalar kendi şehirlerinin ve ülkelerinin hem ekonomik anlamda hem de sosyo-kültürel anlamda kalkınmasına katkı sağlaması gereken konular ikinci görevi de bu”*

KTO Genel sekreteri şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret Odaları, 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Kanunu’na tabi kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır. Bu kanun çerçevesinde ticaretle iştigal edenlerin Odaya üyeliği zorunlu olup, örgütlenme yapısı ilgili kanunla belirlenmiştir. Odaların faaliyetleri iki temel başlık altında toplanabilir: Matbu Hizmetler ve sürdürülebilir rekabet gücü sağlamaya yönelik hizmetler.

Bu çerçevede Odalar üyelerine yönelik bir yandan tescil işlemleri, tasdik işlemleri ve belgelendirme hizmetleri gibi 5174 sayılı kanunla kendisine verilen hizmetleri yerine getirirken, diğer yandan da şirketlerin performansının artırılmasını amaçlayan eğitim, proje, bilgilendirme ve danışmanlık, yurtiçi ve yurtdışı fuar organizasyonları, ihracatı artırmaya yönelik çalışmalar, ekonomik ve sektörel araştırmalar, raporlamalar gibi sürdürülebilir rekabet gücü sağlamaya yönelik hizmetler sunmaktadır.”

KTO Genel sekreter Yardımcısı şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret odalarının temelde görevlerini ikiye ayırabiliriz. Bir yasadaki kaynaklanan yerine getirmesi zorunlu olan görevler bunlar en basta şirketlerin sicil işlemleri olmak üzere dış ticarete yönelik belgelerin verilmesidir. İç ticaret servisi bünyesinde kapasite raporu, iş makinası işlemlerinin yerine getirilmesini sayabiliriz. Bunun dışında odaların yasa dışında üyelerinin ticareti faaliyetlerini geliştirmesine dönük bir takım faaliyetleri vardır.”

Faaliyet olarak; Konya Ticaret Odasının Fuar Merkezi, KTO Karatay Üniversitesi ve düzenlemiş olduğu konferans, seminer, toplantı ve görüşmelerden bahsedilmiştir.

KTO Dış Ticaret Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret ve meslek odası olup resmi olmayan ama devlet adına resmi işlem yapan meslek odalarıdır. Görevlerine gelinecek olursa üyelerine yönelik onların bilgi, tecrübe, teknolojik gelişmelerine ve ilerlemelerine yön vermektedir.”

KTO Ekonomik Araştırma ve Proje Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret odalarının görevleri saymakla bitmez aslında. Çok geniş bir alanda faaliyetleri bulunmaktadır. Örneğin; bizim odamız 11 birimden oluşmakta ve her birimin kendi içlerinde birimleri vardır. Bunları tek tek saymak zor olduğu için genel olarak bakarsak hizmetlerimizi üç kategoride toplayabiliriz”.

- *Tescil işlemleri; bilindiği üzere ticari işlerle uğraşan yani ticaret yapan her tacirin ticaret odasına üye olma zorunluluğu vardır. Biz öncelikle bu firmalar, işletmeler, şahıs ya da şirketlerin tescil işlemlerini gerçekleştiriyoruz.*
- *Tasdik işlemleri; Konya Ticaret Odası tarafından sicil belgelerinin onayı, dış ticaret evraklarının onayı, fatura suretlerinin onayı gibi faaliyetleri kapsamaktadır.*
- *Belgelendirme hizmetleri; Ticaret Odası olarak bütün birimlerimiz tarafından çeşitli belgeler; iş ticaret belgeleri, dış ticaret belgeleri, oda sicil belgeleri, ticaret sicil belgeleri verilmektedir.”*

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (1) şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret odasının görevlerini iki başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar;

- *Kanunen yapılması gereken görevleri*
- *Ticaret odalarının faaliyetleri açısından yapması gereken sorumlulukları açısından”*

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (2) şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret odaları Kanun ve yönetmelikle belirlenmiş olan; belge tanzimi, belge tasdiki gibi kanunla yüklenmiş olan görevlerinin yanında, meslek birlikteliğini tesis etmek, meslek birlikteliği ile beraber meslektaşların arasındaki ilişkileri organize etmek, meslek ahlakını yükseltici çalışmalar ve faaliyetler yürütmek, aynı zamanda meslektaşlarla yani meslek erbaplarıyla vatandaş arasındaki ilişkide oluşacak aksaklıklara müdahale etmek, bunun yanında birde farklı meslek gruplarından olan kişilerin kollektif hareket edebileceği kurumlardır.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (3) şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret odaları, ticaretin ve sanayinin gelişmesine katkı verir. Ticaret, tüccarlar arasındaki dayanışmayı sağlar. Tüccarların sorunlarını çözmek için yerel yönetimlerle ve üst yönetimler boyutunda gerekli girişimlerde bulunur. Üyelerinin işlerini geliştirmek için yurt içinde ve yurt dışında fuarlar organize eder. Tüm ticari alanlarda incelemelerde bulunarak istatikselleri üyeleri ile paylaşır. Ticaretin gelişmesi ile ilgili eğitimler düzenler. Bunun yanı sıra üyelerinin faaliyetleri ile alakalı bazı belgelerin verilmesi için aracılık eder.”

3.6.4.2. Türkiye’de Ticaret Odalarının Yerel Ve Bölgesel Kalkınmadaki Roller

Yapılan araştırma kapsamında katılımcılara *Türkiye’de Ticaret Odalarının yerel ve bölgesel kalkınmada rollerini tanımlar mısınız?* sorusu sorulmuştur.

KTO Yönetim Kurulu Başkanı şu şekilde cevap vermiştir:

“Çok önemli olduğunu düşünüyorum hem yerel anlamda diyelim ki ilçe ise ve bir ilçe odasını konuşuyorsak kendisinin ilçesinin kalkınmasında. Hem il odasını konuşuyorsak hem de ilin kalkınmasında. Birde tabi ki tüm bunların çatı örgütü olan Odalar ve Borsalar birliği üstünden de ülkenin kalkınmasına en önemli dinamikleridir.”

KTO Genel sekreteri şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret Odaları, bulunduğu ilde ve bölgede ekonomiye yön veren kuruluşlardır. Bölge ekonomisinin kalkınmasında etkin rol oynarlar. Meslek komiteleri ile sektörlerin gelişmesini, sorunların çözüme kavuşturulmasını sağlar. Yerel ve bölgesel düzeyde firmaların ihracat kapasitelerinin artmasına yönelik etkin faaliyetler yürütürler. İş dünyasının yaşadığı sorunların çözüme kavuşturulması için bölgesel ve ulusal düzeyde kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapar, lobi çalışmalarında bulunur. Odalar ekonomik olduğu kadar sosyal ve kültürel alanda da yerel ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlar.”

KTO Genel sekreter Yardımcısı şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret Odaları, bulunduğu ilde ve bölgede ekonomiye yön veren kuruluşlardır. Bölge ekonomisinin kalkınmasında etkin rol oynarlar. Meslek komiteleri ile sektörlerin gelişmesini, sorunların çözüme kavuşturulmasını sağlar. Yerel ve bölgesel düzeyde firmaların ihracat kapasitelerinin artmasına yönelik etkin faaliyetler yürütürler. İş dünyasının yaşadığı sorunların çözüme kavuşturulması için bölgesel ve ulusal düzeyde kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapar, lobi çalışmalarında bulunur. Odalar ekonomik olduğu kadar sosyal ve kültürel alanda da yerel ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlar.”

KTO Dış Ticaret Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret odalarının rolleri odaların aktif olması ile ilgili bir durumdur. Eğer ticaret odaları bulundukları bölge ile ilgili aktif rol almak isterlerse bu durum üyeleri ve bölgenin gelişmesine ve kalkınmasına büyük katkı sağlar. Yalnız pasif durumda olan odalar bulundukları bölgenin gelişimine katkı sağlayamazlar. Odalar, çağımızda yaşanan gelişmeleri ve yeni

durumları üyelerine iyi bir şekilde aktarabilirse hem bölge hem de üyelerine tecrübe anlamında önemli katkılar sağlayacaktır.”

KTO Ekonomik Araştırma ve Proje Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Türkiye’de çok fazla oda ve borsa bulunmaktadır(365 tane oda ve borsa var bu sayının çok fazla olduğu belirtilmiştir). Ticaret, sanayi borsa olarak 3 kategoride yer alan bu kuruluşların il düzeyinde olanların gücü vardır. Küçük il ve ilçelerde bulunan ticaret odalarının maddi kaynaklarının yetersiz olmalarından dolayı pasif kalabilmektedir. Ticaret Odalarının maddi kaynaklarının büyük bir kısmını üye aidat ve gelirleri oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak örneğin; bizim 20.000 üyemiz var. Bizim gibi büyük rakamlar elde eden odalar belirli proje ve kaynaklar üreterek bölge kalkınmasına katkı sağlayabilirken, üye sayısı 1000-2000 gibi üyesi olan odalar yeni bir şeyler üreterek bölgelerine katkı sağlaması çok zor görünmektedir. Bu nedenle şahsi görüşüm bu durumun sadeleştirilmesine yöneliktir. Açıkça bilirim ki; ülke düzeyindeki(büyük ilçelerde dahil olmak üzere) ilçe odalarının illere yönlendirilerek il odalarını güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Böylece bölge odaları biraz daha gelişip Avrupa’daki gibi güçlenerek bulunduğu bölgenin kalkınmasına hatta ülke ekonomisinin kalkınmasında daha iyi katkılar sağlayacak bir sistemi oluşturulması gerekir. Örneğin; İtalya ve Avusturya’da olduğu gibi(gidip gördüğünüzde) Avusturya’da 6, İtalya’da sadece 5 tane oda bulunmaktadır. Hepsi bir arada ticaret, sanayi, borsa, ziraat ve denizcilik çalışmalarını gerçekleştirmektedir. Odaların sayısı az olarak bütün faaliyetleri bir arada gerçekleştirmesi odaları çok kılarak Hükümet ve Karar alıcılar üzerinde çok büyük etkileri bulunmaktadır. Bizim odalarımızın etkisi biraz daha temsil gücüne bakıyor ve toplum nezdinde daha etkili olunabiliyor. Konya Ticaret Odası olarak güçlü bir odayız.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (1) şu şekilde cevap vermiştir:

“Türkiye’de Ticaret Odalarının yerel ve bölgesel kalkınmada; iyi yönetilebilir. Mükelleflerine ve üyelerine güzel hizmet verilebilir ve meslek, meclis komitesi üyeleri yönetimde aktif olarak görevlerini kullanabilirse kalkınmada çok etkili rol oynayabilirler.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (2) şu şekilde cevap vermiştir:

“Açıkçası yerel ve bölgesel kalkınma noktasında ticaret odalarının sorumlu kurumlar olmamasından dolayı çok faal bir işlev göremiyoruz ancak bu noktada yaptığımız neler var; bakanlık gibi üniversiteler gibi bölgesel ve yerel kalkınmada rolümüz icracı olan kurumların yapacakları ya da öngördükleri veya hali hazırda yapmakta bulundukları bu kalkınmaya yönelik hamlelere katma değer sağlayarak bunların gelişimlerini yönlendirebiliriz. Yani fiili

olarak bir bölgesel kalkınmaya ve yerel kalkınmaya direk bir etkimiz olmaz ama biraz önce bahsettiğim şekliyle belki kollektif hareketle, kollektif hareket edebilme kabiliyetiyle beraber bir katma değer sağlarız. Bunun yanında da icracı olan kurumlara bakanlık gibi müdürlükler gibi yerlere oluşturacakları kalkınma planlarında ön görümüzü vererek, ön görümüzü sunarak bu kalkınma hamlelerine katma değer sağlayabiliriz.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (3) şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret odaları bulunduğu yerin coğrafi ve fiziki konumuna göre doğru yerde, doğru yatırımlar yapılması hususunda gerekli araştırmalar ve yönlendirmeler yaparak kalkınmada büyük rol oynarlar.”

Buna göre katılımcıların hepsinin ortak görüşüne göre Türkiye Ticaret odalarının yerel ve bölgesel kalkınma açısından rolleri son derece önemlidir. Yerel ve bölgesel kalkınmanın gelişmesi ve ülke ekonomisinin gelişmesine katkı sağlama açısından Ticaret odaları yerel ve bölgesel kalkınmanın en önemli aktörlerinden birisi olarak yerel ve bölgesel kalkınma konusunda ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi için çalışmakta ve bu konuda önemli rol oynamaktadır. Katılımcılarımızdan Genel Sekreterinin belirttiği gibi;

“Ticaret Odaları, bulunduğu ilde ve bölgede ekonomiye yön veren kuruluşlardır. Bölge ekonomisinin kalkınmasında etkin rol oynarlar. Meslek komiteleri ile sektörlerin gelişmesini, sorunların çözüme kavuşturulmasını sağlar. Yerel ve bölgesel düzeyde firmaların ihracat kapasitelerinin artmasına yönelik etkin faaliyetler yürütürler. İş dünyasının yaşadığı sorunların çözüme kavuşturulması için bölgesel ve ulusal düzeyde kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapar, lobi çalışmalarında bulunur. Odalar ekonomik olduğu kadar sosyal ve kültürel alanda da yerel ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlar.”

Katılımcılardan Genel Sekreter Yardımcısı, KTO Dış Ticaret Müdürü ve Yönetim Kurulu Üyesinden ikisi Ticaret odalarının yerel ve bölgesel kalkınmadaki rollerinin önemini belirtirken Ticaret odalarının bu görevleri yerine getirmek amacıyla aktif bir şekilde öncü rol oynayabilmesi için özel sektörü ve kamu işbirliğinin geliştirilerek ticaret odalarının görevlerinin geliştirilmesi ve odaların daha aktif rol oynaması için gerekli imkanların sunulması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Katılımcılardan Ekonomik Araştırma ve Proje Müdürü ticaret odalarının yerel ve bölgesel kalkınmada aktif bir şekilde önemli rol oynayabilmesi açısından Türkiye’de bulunan Ticaret Odalarının fazla olmasından ve bütün il ve ilçelerde ticaret odaları

bulunmasından kaynaklı olarak ortaya çıkan sorunlardan ve Diğer Ülkelerde Ticaret odalarının yerel ve bölgesel kalkınmadaki rollerinden bahsetmiştir. Ülkede bulunan Ticaret odalarının sayısının fazla olmasından dolayı yerel ve bölgesel kalkınmaya etkilerinin az olduğunu belirtmiştir. Bunun için yasal düzenlemelerin gerçekleştirilerek Ticaret Odalarının belirli bir sistem halinde daha aktif rol oynamaları açısından sayılarının azaltılmasını savunmaktadır.

Katılımcıların vermiş olduğu cevapların değerlendirilmesi sonucunda yerel ve bölgesel kalkınma açısından önemli bir aktör olarak Ticaret odalarının bölge ekonomisinin kalkınması ve gelişmesi açısından önemi ortaya çıkmaktadır. Özellikle giderek küreselleşen dünyada ticaret alanında önemli bir konu sahip olan “rekabet” gücünün kullanılması ve bölge ekonomisinin güçlendirilmesi açısından Ticaret odalarının görev ve sorumluluklarının bilincinde olarak bölge ekonomisinin gelişmesi için kamu, özel sektör iş birliğini geliştirerek sürekli çalışması ve yeni projeler gerçekleştirmesi gerekmektedir.

3.6.4.3. Türkiye’de Ticaret Odalarının Ekonomiye Katkıları

Yapılan araştırma kapsamında katılımcılara *Türkiye’de Ticaret Odalarının ekonomiye katkıları nelerdir?* sorusu sorulmuştur.

KTO Yönetim Kurulu Başkanı şu şekilde cevap vermiştir:

“Ekonomiye çok önemli katkıları olduğunu düşünüyorum. Buradaki en önemli zaten odaların işte 1. Bölümü az önceki şeyden sonra diyelim ki; iş alemi ile ülke yönetenler arasında siyaset arasında hükümet arasında köprü rolü oluşturmak ve ülkenin gelişmesi için o ülkenin ekonomik anlamda neler yapması gerektiğine müşterek karar vermelerini temin etmek. Bununla beraber tabi ki ülkeyi yurt dışında temsil etmek. Yurt dışı bağlantıları oluşturmak. Veya Türkiye içerisinde bu bağlantılar değerlendirmek diye tanımlayabiliriz.”

KTO Genel sekreteri şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret Odaları, ülke ekonomisinin gelişmesine ve büyümesine katkı sağlayan en önemli yerel aktörlerdir. Ulusal ekonomi stratejilerinin yerel düzeyde uygulayıcısı rolüne sahiptirler. İç ticaretten dış ticarete, istihdamdan ulusal ve uluslararası yatırımların artmasına kadar birçok alanda etkin rol oynamaktadır. İmkani olan Odalar bulundukları ilde fuar merkezleri, ticaret merkezleri, ihracat merkezleri, eğitim kurumları, kongre merkezleri gibi yatırımlar yaparak ekonomiye katkı sağlarlar.”

KTO Genel Sekreter Yardımcısı şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret odalarının ekonomiye katkıları doğrudan parasal anlamda veya üyelerinin finansal ihtiyaçlarının karşılanması noktasında yapabileceği çok fazla bir şey yok. Odalar burada ancak aracılık yapabilir. Dolayısıyla bu noktada baktığımız zaman ekonomiye katkı anlamında üyelerin biraz önce de söyledim en başta ihracatla ilgili belirli bir noktaya gelmeleri, ihracata başlayabilmeleri gerekmektedir. Sadece kendi adıma düşündüğüm zaman; odada 23. Yılımdayım 1996’da ben odaya dahil olduğum zaman Konya’nın ihracat rakamları 100milyon dolarlar seviyesinde, ihracatçı üye sayısı yanlış hatırlamıyorsam 400-500 aralığında falan idi. Ama şuan geline nokta da 2018 yılını 2milyar dolara yaklaşık ihracatla Konya kapattı. İhracatçı firma sayımız 1500leri geçti. Dolayısıyla üyelere bu vizyonun oluşturulması noktasında Konya Ticaret Odasının da ciddi katkısı olduğunu düşünüyorum. Bunun dışında fuar merkezimiz itibari ile baktığımız zaman tarım fuarı zaten sektöründe artık Türkiye’de birinci sıraya oturmuş bir fuar. Bu fuar organizasyonu döneminde Konya’da fuarlar dolu oluyor, restoranlar dolu oluyor, bir hafta boyunca şehrin tüm dikkati bu fuara yönelmiş durumda. Bütün bunları birlikte değerlendirdiğimiz zaman odaların şehrin ekonomik gelişimi anlamında üyelerini harekete geçirmek, üyelerini daha farklı noktalara taşıyabilmek, onların ihtiyaç duyduğu bilgilendirme faaliyetleri ile ilgili katkı sağlamak noktasında önemli görevler icra ettiğini düşünüyorum.”

KTO Dış Ticaret Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret odalarının ekonomiye katkıları doğrudan parasal anlamda veya üyelerinin finansal ihtiyaçlarının karşılanması noktasında yapabileceği çok fazla bir şey yok. Odalar burada ancak aracılık yapabilir. Dolayısıyla bu noktada baktığımız zaman ekonomiye katkı anlamında üyelerin biraz önce de söyledim en başta ihracatla ilgili belirli bir noktaya gelmeleri, ihracata başlayabilmeleri gerekmektedir. Sadece kendi adıma düşündüğüm zaman; odada 23. Yılımdayım 1996’da ben odaya dahil olduğum zaman Konya’nın ihracat rakamları 100milyon dolarlar seviyesinde, ihracatçı üye sayısı yanlış hatırlamıyorsam 400-500 aralığında falan idi. Ama şuan geline nokta da 2018 yılını 2milyar dolara yaklaşık ihracatla Konya kapattı. İhracatçı firma sayımız 1500leri geçti. Dolayısıyla üyelere bu vizyonun oluşturulması noktasında Konya Ticaret Odasının da ciddi katkısı olduğunu düşünüyorum. Bunun dışında fuar merkezimiz itibari ile baktığımız zaman tarım fuarı zaten sektöründe artık Türkiye’de birinci sıraya oturmuş bir fuar. Bu fuar organizasyonu döneminde Konya’da fuarlar dolu oluyor, restoranlar dolu oluyor, bir hafta boyunca şehrin tüm dikkati bu fuara yönelmiş durumda. Bütün bunları birlikte değerlendirdiğimiz zaman odaların şehrin ekonomik gelişimi anlamında üyelerini harekete geçirmek, üyelerini daha farklı noktalara taşıyabilmek, onların ihtiyaç

duyduğu bilgilendirme faaliyetleri ile ilgili katkı sağlamak noktasında önemli görevler icra ettiğini düşünüyorum.”

KTO Ekonomik Araştırma ve Proje Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Ticaret Odalarının birebir ekonomiye katkısı projeler üzerinden sağlanmaktadır. Örneğin; açtığınız fuar merkezi sayesinde bizim ekonomiye katkımız 60000 dolar gibi çok büyük bir rakam, Mevlana Festivalleri zamanında tüm Konya’nın kazandığı gelirden daha fazla olan bir rakam tarım fuarı sayesinde kazanarak yerel ekonomiye katkı sunmaktadır.

Aynı zamanda Ticaret Odaları Lobi faaliyetleri yürüterek üyelerinin mali çıkarlarını korumak amacıyla kanun yapıcı nezdinde önemli kararlar alınmasını teşvik etmektedir. Ekonomik anlamda ihracatta ciddi destekleri bulunmaktadır. Üyelerimizin ihracatını arttırmak için çeşitli organizasyonlar gerçekleştirmekteyiz. Bu organizasyonlar sayesinde ülkemizin ve ilimizin ihracatçı firma sayısı artarak ülke ve Konya ekonomisine katkı sağlamaktadır.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (1) şu şekilde cevap vermiştir:

“Ekonomiye katkısı büyüktür. Ticaret erbaplarının bulunduğu şehirdeki mükellefleriyle, iş adamlarıyla, sanayicilerle buluşmasında, aktif ticaret yapmalarında büyük rol oynayabilirler. Yurt dışından gelecek heyetlerin ve buradan gidecek olan heyetlerin hedef iş adamlarıyla kontak kurmalarına yardımcı olurlarsa ekonomiye katkıları kat kat artar.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (2) şu şekilde cevap vermiştir:

“Aslına bakarsak ikinci sormuş olduğunuz soruyla bir nevi benzer. Bu noktada yine biraz önce söylediğim şekli ile ancak katma değer sağlayabiliriz. Çünkü icracı olmayan kurumların direkt katkıları olmaz, dolaylı katkıları olabilir. Biz belirleyici değiliz, yön verici değiliz veya icracı değiliz. İfade ettiğim gibi ekonomik noktada da birlikte hareket edebilme kabiliyeti buralarda geliştiği zaman zaten kalkınmaya veya ekonomiye direkt katkı sağlanıyor. Birlikte iş yapabilme kabiliyetleri gelişiyor oda ve benzeri kurumlarda bu bağlamda belki dolaylı ekonomiye katkımız söz konusu olabiliyor.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (3) şu şekilde cevap vermiştir:

“Türkiye ticaret odaları, üretim ve ihracatın artması yönündeki çalışmaları ile ülke ekonomisine oldukça fazla katkı sağlar. Yani ihracat bu konuda çok önemli, bilhassa cari açığın fazla olduğu ülkemizde üretimin ve ihracatın gelişmesi ve artması, gelişmesi için odalar öncülüğünde düzenlenen fuar organizasyonları, eğitim programları ve bazı odalar bünyesinde bulunan dış ticaret merkezlerinin çalışmaları ülke ekonomisi için oldukça faydalıdır. Yani bu

Çalışmaların meyvesi olarak işsizlik de çok önemli. Burada ticaret odalarına büyük bir görev düşmektedir.”

Katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda değerdirdiğinde ticaret odalarının ekonomiye doğrudan bir katkısı olmadığı yalnız dolaylı olarak yapmış olduğu faaliyetler ile ülkenin belirlemiş olduğu ekonomik politikalar doğrultusunda köprü görevi işlevi görerek ülke ekonomisine yerel ekonomiye çok önemli katkıları bulunmaktadır. Ayrıca ticaret odaları yapmış olduğu faaliyetler ile ülke ekonomisinin kalkınmasında lokomotif görevini üstlenerek üretimin gelişmesi, ihracatın artırılması, istihdamın artırılması, işsizliğin azaltılması gibi konularda ülke ekonomisine dolaylı yollardan katkı sağlamaktadır. Ülke ekonomisinin gelişmesinde önemli kuruluşlar olan Ticaret odalarının Ülke ekonomisinin daha iyi noktalara ulaşmasını sağlamak amacıyla kamu ile işbirliğini geliştirerek faaliyetlerini daha geniş alanlara yayma çabası içerisinde olması gerekmektedir.

3.6.4.4. Dünyada Bulunan Benzeri Kuruluşlarla Türkiye’deki Ticaret Odalarının Kıyaslanması

Yapılan araştırma kapsamında katılımcılara *Türkiye’de Ticaret Odalarının ekonomiye katkıları nelerdir?* sorusu sorulmuştur.

KTO Yönetim Kurulu Başkanı şu şekilde cevap vermiştir:

“Şimdi tabi dünyada iki tane odacılık sistemi var. Bir tanesi kıta Avrupası modeli dediğimiz bizimde içinde bulunduğumuz üyelik mecburiyeti olan odacılık sistemi. İkincisi Anglosakson modeli dediğimiz odaların dernek statüsünde kabul edebileceğimiz ve üyelik mecburiyeti olmayan model iki tane model var. Ancak dünyadaki gelişmeler kıta Avrupası modeline doğru yani her gecen gün daha da fazla Başka daha önce üyelik mecburiyeti olmayan odalarda yavaş yavaş buna doğru geçiyorlar. Anglosakson modeli dediğimiz İngiltere Amerika ve Rusya’dan dağılan yani eski SCCB den çıkan devletlerdi ama her birisi yavaş yavaş üyelik mecburiyetine doğru geçiyor. Türkiye bu bağlamda kıyasladığımızda tabi ki biz kıta Avrupası dediğimiz modelle üyelik mecburiyeti olan ülkelerle kıyaslamamız gerekiyor. Genel anlamda odaları Avrupa bazında değerdirdiğimizde çok başarılı bulunduğumu söyleyebilirim. Elbette Türkiye’deki odalarında birçok gideceği daha mesafe var ama genel anlamda başarılı buluyorum diğerlerine göre..”

KTO Genel sekreteri şu şekilde cevap vermiştir:

“Türkiye’de Odalar 5174 sayılı Oda ve Borsalar kanununa tabi olarak faaliyetlerini yürüten, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları olarak tanımlanmaktadır. Şirketlerin Odalara üyeliğı kanunen zorunludur. Dünyada da bazı ülkelerde Ticaret Odalarına üyelik zorunlu, bazılarında ise zorunlu değildir. Avrupa’da birçok ülkede üyelik zorunlu değildir. Oda yapılanması farklı olup, Odalar kar amacı güden kurum niteliğindedir. Bu hukuki yapısal farklılık onlarda farklı bir yapılanma oluşturmalarına sebep olmuştur. Türkiye’de Oda ve Borsaların çatı kuruluşu olan TOBB, dünya ülkelerindeki benzer kuruluşlarla kıyaslandığında, faaliyetleri ve ülke ekonomisinin gelişmesindeki etkinliğı açısından oldukça iyi bir konumdadır. Dünya Ticaret Odaları Birliğı ve Avrupa Odalar Birliğı gibi önemli kuruluşların yönetimlerinde görev almaktadır. Türkiye’deki Odalar, Avrupa’daki Odalarla kıyaslandığında, dijitalleşme, inovasyon ve uluslararasılaşma faaliyetleri dışında oldukça iyi bir konumdadır. Hatta Avrupa’daki Odalarda daha iyi hizmetler sunmaktadır. Türkiye’deki Odalar da hali hazırda dijitalleşmeye, inovasyona ve uluslararasılaşmaya yönelik faaliyetleri yürütse de henüz yeterli düzeyde değildir. Ancak önümüzdeki 10 yıl içerisinde bu konularda da çok iyi seviyelere geleceğimize inanıyorum.”

KTO Genel sekreter Yardımcısı şu şekilde cevap vermiştir:

“Bu anlamda baktığımız zaman dünyada diğeri benzer kuruluşlarla ilgili şunu söyleyebilirim; kâğıt üzerinde bire bir rapor kaynaklı değil ama birebir kendi tecrübe ettiğim bir durum var: 2005 yılında biz Leonardo Da Vinci Projesi kapsamında odadan on tane personel, alman odası sistemi ile Türk oda sistemini karşılaştırmasını yapmak üzere Almanya’ya gittik. 3 haftalık bir programdı. Bu program kapsamında Leipzig Ticaret ve Sanayi Odası ve Ceglitz Ticaret ve Sanayi Odasında incelemelerde bulunduk. Orda birebir gördüğümüz şu: Almanya’daki oda sisteminde odaların iki tane temel işlevi var;

➤Üyelerine danışmanlık

➤Mesleki eğitim

Mesleki eğitim noktasında zaten Almanya’nın dünyada oturmuş bir modeli var. Leipzig Ticaret Ve Sanayi Odasının bulunduğu bölgede, Leipzig Doğı Almanya sınırları içerisinde olmasına rağmen odanın bünyesinde altı tane mesleki eğitim merkezi faaliyet gösteriyordu. Dolayısıyla bizim oda sisteminden temel farklılık anlamında bizde mesleki eğitim noktasında birkaç tane odanın ve bizim de artık yeni başladığımız mesleki eğitime yönelik bir takım çabalarımız gayretlerimiz var ama Almanya’daki odaların temel işlevlerinden biri mesleki eğitim. Danışmanlık anlamında baktığımız zaman onlar danışmanlığı üyelerine çok daha fazla konularda ve ücreti mukabilince sunuyorlar. Bu anlamda baktığımız zaman da bizdeki yapılar

da buraya doğru zamanla evrilecek diye düşünüyorum. Çünkü TOBB'un da artık dış ticaretle ilgili Ticareti Geliştirme Merkezi bizdeki ismi ile Dış Ticaret Merkezi dediğimiz yapılarda aslında netice itibariyle danışmanlığa giden yolda kilometre taşları diye düşünüyorum.”

KTO Dış Ticaret Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Bu konuda odamızın daha önce yurt dışında bulunan bazı büyük odalarla karşılaştırma modeline gidilmiştir. Yurt dışındaki bulunan odalarla Konya Ticaret Odasının faaliyetleri karşılaştırıldığında faaliyetlerin eş değer(birbirine benzeyen) olduğu görülmüştür. Avrupa ve Amerika’da olan bazı odaların gelişmiş düzeyleri ile alakalı olarak bizden daha fazla proje ürettiklerini gördük.”

KTO Ekonomik Araştırma ve Proje Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Dünyada bulunan Ticaret Odaları, Kara Avrupası dediğimiz Almanya, Avusturya gibi ülkelerde zorunlu üyelik sistemi bulunmaktadır. Atlantik ötesi dediğimiz İngiltere ve ABD gibi ülkelerde üyelik gönüllülük esasına dayanmaktadır. Gönüllülük esasına dayanan ülkelerde üye sayısı az olmasına rağmen ciddi aidatlar ödenmektedir. Yalnız bu ülkelerde odalar ciddi anlamda hizmet sunmakta ve özel şirketler gibi çalışarak Pazar araştırması ve ürünlerin tanıtımı gibi benzer faaliyetleri sunmaktadır. Bir önceki soruda belirttiğim gibi oda sayısının azalması ve güçlenmesi ile yabancı ülkelerdeki odaların güçlerine ulaşabileceğini düşünüyorum, Türkiye’de bulunan odalar şuanda o güçte değildir.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (1) şu şekilde cevap vermiştir:

“Dünyadaki diğer sivil toplum örgütlerini ve ticaret odalarını pek tanımıyorum ama KTO’nun içerisinde bulunan biri olarak şunu söyleyebilirim; hem ulusal hem uluslararası sahnede çok aktif çalıştığını görüyorum. Türkiye’de en aktif çalışan ticaret odasının KTO olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Bunu kendim içinde bulunduğum için değil yürekten söylüyorum. Başkanımızın, görülme de hissedilme de Konyayı yüzyıllar sonrasına taşıyacak altyapıları oluşturduğunu tereddüt etmeden söyleyebilirim. Gelecek nesiller bu altyapılar sayesinde şehir adına çok büyük ekonomik katkılar sağlayacağına eminim.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (2) şu şekilde cevap vermiştir:

“Baktığınızda odacılık faaliyetleri Türkiye’de, Türkiye’nin kuruluşundan daha eski aslında bizim odacılık faaliyetlerimiz. Biliyorsunuz Osmanlıda lonca teşkilatları vardı. Bizler bir nevi bu lonca teşkilatlarının günümüze uyarlanmış hali gibiyiz. Dolayısıyla çok köklü kurumlarız. Bakıldığı zaman ve bu türlü kurumların eski olması da bizim çalışabilme vizyonumuzu geliştirdi ancak sonradan gelişmiş ülkeler de bizim bu lonca teşkilatlarımızı

benzer teşkilatlar kurduktan sonra bizi biraz daha geçtiler biz birazcık daha geride kaldık. İnşallah bunu zaman içerisinde o eksiklerimizi de tamamlayarak gelişmiş ülkelerdekine benzer odacılık sistemleri ve faaliyetleri yürütebiliriz. Çünkü biz daha eskiyiz daha eski olmamıza rağmen birazcık geride kaldığımızı düşünüyorum.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (3) şu şekilde cevap vermiştir:

“Dünyadaki örneklerine göre Türkiye’deki ticaret odaları bence daha çalışkan. Çünkü bizim çok çalışmaya ihtiyacımız var. Böyle olduğu içinde daha hızlı çözüm üretebiliyoruz dünyadaki örneklerle göre.”

Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar değerlendirildiğinde bir takım farklılar ortaya çıkmaktadır.

Yönetim Kurulu Başkanı, Genel Sekreteri ve Ekonomik Araştırma ve Proje Müdürü ticaret odalarının üyelik sistemlerine göre değerlendirmiş ve ticaret odalarında iki sistemin olduğunu ve bu durumun üyelik sisteminin zorunlu olup olmasına göre değiştiğini ifade etmişlerdir.

Genel Sekreter Yardımcısı; ticaret odasını Almanya ticaret odaları ile karşılaştırmasın yaparak Almanya’da bulunan ticaret odalarının üyelerine danışmanlık ve Mesleki eğitim olmak üzere iki temel işlevini belirterek; *“TOBB’un da artık dış ticaretle ilgili Ticareti Geliştirme Merkezi bizdeki ismi ile Dış Ticaret Merkezi dediğimiz yapılarda aslında netice itibariyle danışmanlığa giden yolda kilometre taşları diye düşünüyorum.”* ifadesi ile Türkiye’de Ticaret Odalarının Danışmanlık Hizmetlerine giderek ağırlık vermeye başladığını ifade etmiştir.

Dış Ticaret Müdürü Avrupa ve Amerika’da bulunan ticaret odalarının gelişmiş düzeyleri ile ilgili olarak bize göre daha fazla proje ürettiklerini şu şekilde ifade etmektedir; *“Yurt dışındaki bulunan odalarla Konya Ticaret Odasının faaliyetleri karşılaştırıldığında faaliyetlerin eş değer(birbirine benzeyen) olduğu görülmüştür. Avrupa ve Amerika’da olan bazı odaların gelişmiş düzeyleri ile alakalı olarak bizden daha fazla proje ürettiklerini gördük.”*

Ekonomik Araştırma ve Proje Müdürü, Avrupa ve Amerika’da bulunan ticaret odalarının Pazar araştırması ve ürün tanıtımı faaliyetlerinde bulunduğunu ve bizim odalarımıza göre sivil toplum kuruluşu olarak daha güçlü olduklarını şu şekilde ifade etmektedir; *“bu ülkelerde odalar ciddi anlamda hizmet sunmakta ve özel şirketler gibi*

çalışarak Pazar araştırması ve ürünlerin tanıtımı gibi benzer faaliyetleri sunmaktadır. Bir önceki soruda belirttiğim gibi oda sayısının azalması ve güçlenmesi ile yabancı ülkelerdeki odaların güçlerine ulaşılabileceğini düşünüyorum, Türkiye’de bulunan odalar şu anda o güçte değildir.”

Yönetim Kurulu Üyesi (1), dünyadaki diğer ticaret odalarını pek tanımadığını ifade ederek KTO Konya ticaret odasının aktif bir şekilde çalıştığını şu şekilde ifade etmektedir; *“Dünyadaki diğer sivil toplum örgütlerini ve ticaret odalarını pek tanımıyorum ama KTO’nun içerisinde bulunan biri olarak şunu söyleyebilirim; hem ulusal hem uluslararası sahnede çok aktif çalıştığını görüyorum. Türkiye’de en aktif çalışan ticaret odasının KTO olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Bunu kendim içinde bulunduğum için değil yürekten söylüyorum. Başkanımızın, görülme de hissedilme de Konya’yı yüzyıllar sonrasına taşıyacak altyapıları oluşturduğunu tereddüt etmeden söyleyebilirim. Gelecek nesiller bu altyapılar sayesinde şehir adına çok büyük ekonomik katkılar sağlayacağına eminim.”*

Yönetim Kurulu Üyesi (2), Türkiye’de ki odacılık faaliyetlerinin Avrupa ülkelerine göre daha eski olduğunu belirterek lonca teşkilatlarından bahsederek Avrupa ülkelerinin bu konuda Türkiye’yi geçtiğini şu şekilde ifade etmektedir; *“Baktığınızda odacılık faaliyetleri Türkiye’de, Türkiye’nin kuruluşundan daha eski aslında bizim odacılık faaliyetlerimiz. Biliyorsunuz Osmanlıda lonca teşkilatları vardı. Bizler bir nevi bu lonca teşkilatlarının günümüze uyarlanmış hali gibiyiz. Dolayısıyla çok köklü kurumlarız. Bakıldığı zaman ve bu türlü kurumların eski olması da bizim çalışabilme vizyonumuzu geliştirdi ancak sonradan gelişmiş ülkeler de bizim bu lonca teşkilatlarımıza benzer teşkilatlar kurduktan sonra bizi biraz daha geçtiler biz birazcık daha geride kaldık. İnşallah bunu zaman içerisinde o eksiklerimizi de tamamlayarak gelişmiş ülkelere benzer odacılık sistemleri ve faaliyetleri yürütebiliriz. Çünkü biz daha eskiyiz daha eski olmamıza rağmen birazcık geride kaldığımızı düşünüyorum.”*

Yönetim Kurulu Başkanı, Yönetim Kurulu Üyesi (1) ve Yönetim Kurulu Üyesi (3) Türkiye’de bulunan ticaret odalarının daha başarılı bulurken Genel Sekreteri *“Türkiye’deki Odalar, Avrupa’daki Odalarla kıyaslandığında, dijitalleşme, inovasyon ve uluslararasılaşma faaliyetleri dışında oldukça iyi bir konumdadır. Hatta Avrupa’daki Odalarda daha iyi hizmetler sunmaktadır. Türkiye’deki Odalar da hali hazırda dijitalleşmeye, inovasyona ve uluslararasılaşmaya yönelik faaliyetleri yürütse de henüz yeterli düzeyde değildir. Ancak önümüzdeki 10 yıl içerisinde bu konularda da çok iyi seviyelere geleceğimize inanıyorum.”* Demektedir. Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürü Avrupa’daki ticaret odalarının

daha güçlü olduğunu ve Yönetim Kurulu Üyesi (2) de Türkiye’deki ticaret odalarının Avrupa’nın gerisinde olduğunu ifade etmektedir.

3.6.4.5. Konya Ticaret Odasını Diğer Odalardan Farklı Kılan Yönleri

Yapılan araştırma kapsamında katılımcılara ***Konya Ticaret Odasını diğer Odalardan farklı kılan yönleri var mıdır?*** sorusu sorulmuştur.

KTO Yönetim Kurulu Başkanı şu şekilde cevap vermiştir:

“Konya ticaret odasının elbette tabi diğer odalara göre önemli işler gördüğüne inanıyorum. Her şeyden önce bir sistem kuruluyor. Biliyorsunuz Konya Ticaret Odasının bir eğitim ve sağlık vakfı var, bir üniversitesi var, bu üniversitesine ait üniversiteye hizmet etmek üzere vakıf tarafından kurulan yurtları var, bir dış ticaret merkezini çok kısa sürede faaliyete geçireceğiz. 2019 yılı içerisinde, bir fuar alanı var Türkiye’nin dördüncü büyük fuar alanına sahip, mesleki eğitim merkezini de yine 2019 yılı içerisinde faaliyete geçirmiş olacağız. Tüm bunları aslında üst üste değerlendirdiğimizde Konya Ticaret Odasının yürüttüğü süreç işte üniversitesi, mesleki eğitim merkezi, fuar alanı, dış ticaret merkezi, vakfıyla beraber öncelikle tabi ki Konya’nın ekonomisini beşeri sermayesini güçlendirmek, tabi ki beraberinde ülkenin beşeri sermayesine ve ülkenin ekonomik gücüne de bir ciddi katkıda sağlamak olarak değerlendirmeliyiz. Bu noktada baktığımızda diğer birçok odaya göre daha iyi hizmet ürettiğimizi söyleyebilirim.”

KTO Genel sekreteri şu şekilde cevap vermiştir:

“Odamız Türkiye’nin en büyük 6. Odasıdır. Kurulduğu günden bugüne Konya ekonomisine yön vermiş, ekonominin gelişmesine yönelik faaliyet yürütmüş ve yürütmeye devam etmektedir. Konya’daki diğer Odalar başta olmak üzere kamu kurumları ve STK’larla birlik ve beraberlik içerisinde, ortak bir paydada, öncü kuruluş olarak hareket etme kültürüne ve kabiliyetine sahiptir. Odamız büyük bir organizasyonel yapıya sahiptir. Üniversitesiyle, fuar merkeziyle, mesleki eğitim merkeziyle, vakfıyla, dış ticaret merkeziyle ilklere imza atmış ve Türkiye’deki diğer Odalara örnek teşkil etmektedir. Özellikle Konya ekonomisinin gelişmesine yönelik yürüttüğü birçok ulusal ve uluslararası projeye, ihracatının artmasına yönelik yürüttüğü uluslararası faaliyetlerle lider Oda konumundadır.”

KTO Genel sekreter Yardımcısı şu şekilde cevap vermiştir:

Katılımcıya bu soru sorulmamıştır¹.

KTO Dış Ticaret Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Tabi ki vardır; Konya Ticaret Odası Türkiye’de bulunan odalar içerisinde ilk 5 oda içerisinde yer almaktadır. Konya Ticaret Odasının diğer odalardan en büyük farkı sürekli olarak üyelerine yönelik farklı projeler üreterek bu projeleri hayata geçirmesidir.”

KTO Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Hedefimiz İstanbul Ticaret Odası ile yarışmak olduğunu biliyorsunuzdur. Yani; kendini sürekli yenilemek isteyen, vizyonunu geniş tutan ve sürekli projelerle daha iyi neler yapabiliriz diye çalışan bir oda olarak farkımızın olduğu düşünüyorum. Diğer farkımız ise Türkiye’nin hem üye sayısı hem de güç anlamında üniversitesi, fuar merkezi, yeni kuracağımız dış ticaret merkezi ve mesleki eğitim merkezi altıncı büyük odasıyız. Yeni kuracağımız merkezler eksikliklerimizi tamamlayarak bölgemiz açısından farklı yönlerimizi zaman içerisinde ortaya koyacağımızı düşünüyorum.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (1) şu şekilde cevap vermiştir:

Katılımcıya bu soru sorulmamıştır.²

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (2) şu şekilde cevap vermiştir:

“Spesifik olarak baktığınızda şunu söyleyebiliriz. Konya ticaret odası çok eski bir kurum 1800’lerin sonlarında kurulmuş bir kuruluş. Dolayısıyla baya köklü, köklü olmasının verdiği avantajları şu: oturmuş bir sistemi var, belli bir çalışma düzeni var bunun yanında Türkiye’nin sayılı büyük odalarından bir tanesi. Hem üye sayısı olarak hem faaliyet alanı olarak en büyük avantajımızın bu olduğunu düşünüyorum. Köklü bir kuruluş olmamızın vermiş olduğu artıları yani geçmişten gelen kültürü devam ettiriyoruz. Bunun yanında da Türkiye’deki diğer odalardan hem daha eski olmamız hem de daha büyük olmamız sebebiyle bana sorarsanız çok önemli katma değerler üretebiliyoruz. Tabi bizi bir de diğer odalardan ayrı kılan en büyük özelliğimiz başkanımız bana sorarsanız. Çok çalışkan bir başkanımız var işini de çok iyi yapıyor. Allah selamet versin Allah gücünü kuvvetini arttırsın. En büyük artımızın hem eski

¹ Bu soruya ait cevabı bir önceki “Türkiye’de Ticaret Odalarının ekonomiye katkıları nelerdir?” sorunun açıklamasında belirttiği için katılımcıya bu soru tekrar sorulmamıştır.

² Bu soruya ait cevabı bir önceki “Türkiye’de Ticaret Odalarının ekonomiye katkıları nelerdir?” sorunun açıklamasında belirttiği için katılımcıya bu soru tekrar sorulmamıştır.

olmamız hem de güzel bir yönetim ile yönetiliyor olmamız olduğunu düşünüyorum diğerlerinden ayıran özellik olarak.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (3) şu şekilde cevap vermiştir:

“Bence fazlasıyla var. Konya ticaret odası üye ilişkilerini iyi yöneten bir oda. Konya’nın ekonomik göstergelerini hep yukarıya taşıyan önce memleket diyen bir oda. Dürüst çalışan bir ekibe sahip olan bir oda. Yani Konya ticaret odası yaptığı işlerde hep öncü ve örnek olan bir oda. Kesinlikle diğer odalardan çok büyük farkı var.”

Katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda KTO diğer ticaret odalarından farklıları bulunmaktadır. KTO Türkiye’ni ticaret odaları sıralamasından 5. Veya 6. Sırada yer alarak diğer ticaret odalarına göre görev ve sorumluluklarını bilincinde olarak diğer ticaret odalarına kıyasla daha çok faaliyet düzenlemekte, daha çok projeyi hayata geçirmekte, üye ilişkilerine önem vermekte ve daha çok çalışmaktadır. Ayrıca Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürünün belirttiğine göre KTO hedefi Türkiye’nin en büyük ticaret odası olan İstanbul Ticaret Odası ile yarışmaktır.

Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar ve Konya Ticaret Odasının çalışmaları ve faaliyetleri ile ilgili literatürde vermiş olduğumuz bilgiler ışığında KTO diğer ticaret odalarına göre gerçekleştirmiş olduğu projeler ve faaliyetler açısından diğer odalara göre çok farklı projeler gerçekleştirdiği ve Konya ekonomisinin gelişmesi ve kalkınması açısından çalışmalarına devam ettiği görülmektedir. Özellikle Konya Ticaret Odasının diğer ticaret odalarına göre KTO Karatay Üniversitesi, KTO Uluslararası Fuar Merkezi, KTO Mesleki Eğitim Merkezi, KTO Dış Ticaret Merkezi ve KTO Stratejik Araştırma Merkezi gibi kendi bünyesinde bulunan kurumlarla daha iyi konumda olduğu söylenebilir.

3.6.4.6. Gerçekleştirmeyi Planladıkları Hedef ve Projeler

Yapılan araştırma kapsamında katılımcılara ***Ticaret Odasında Bulunmuş Olduğunuz Görevle İlgili Olarak Gerçekleştirmeyi Planladığınız Hedef Ve Projeleriniz Var Mıdır?*** sorusu sorulmuştur.

KTO Yönetim Kurulu Başkanı şu şekilde cevap vermiştir:

“2019 yılı içerisinde dış ticaret merkezini ve mesleki eğitim merkezini tamamladıktan sonra 2020 2021 yılları içerisinde stratejik araştırma merkezini kurmayı hedefliyoruz. Stratejik

araştırma merkezini kurduğumuzda da aslında artık kendi iklimini ve ekonomisini oluşturmuş bir yapıyı tamamlamış olmayı düşünüyorum.”

KTO Genel sekreteri şu şekilde cevap vermiştir:

“Konya Ticaret Odası olarak şimdiye kadar birçok projeyi hayata geçirdik. Hali hazırda yapılanması devam eden Mesleki Eğitim Merkezi ve Dış Ticaret Merkezi projelerimiz vardır. Önümüzdeki birkaç ay içerisinde kurulum faaliyetlerine başlayacağımız Üye Hizmet Merkezi ve Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi projelerimiz de Odamızın yeni projeleri içerisinde yer almaktadır. Birkaç yıl içerisinde de Türkiye’de ilk yerel düşünce kuruluşu olma özelliğine sahip olacak Stratejik Araştırmalar Merkezi projemizi hayata geçireceğiz.”

KTO Genel sekreter Yardımcısı şu şekilde cevap vermiştir:

“Burada Genel Sekreter Yardımcısı olarak zaten odanın mevcut kurumsal yapısından farklı düşünmek mümkün değil. Bu anlamda da baktığımız zaman başkanımızın döneminde koymuş olduğu bir hedef var. Bu hedef ne? Konya Ticaret Odasının 6 ayak üzerine inşa edilmesi. Nedir bu 6 ayak? TÜYAP Uluslararası Fuar Merkezi, KTO Karatay Üniversitesi, üniversitenin kurucusu olan KTO Eğitim Ve Sağlık Vakfı, meslek eğitim merkezi, beşinci ayak Dış Ticaret Merkezi, altıncı ayakta da Konya Ticaret Odası Stratejik Araştırma Merkezi. Bu ayaklardan ilk dördü; Şuan itibariyle artık ayakları yere basmış durumda faaliyete geçmiş durumda. Dış ticaret merkeziyle ilgili onu da yarı yarıya ayakları yere basmış diyebiliriz çünkü projemiz kabul edildi. Uygulamaya geçti. Yakın zamanda personel istihdamı sağlanarak orada da hareketlenme başlayacak. Dolayısıyla şuan itibari ile henüz uygulamaya geçemeyen stratejik araştırmalar merkezi var. Bundan sonraki hedef de stratejik araştırmalar merkezinin hayata geçirilmesidir. Dolayısıyla bizde genel sekreter yardımcısı olarak, genel sekreterlik olarak bu hedeflere katkı sağlamak için elimizden gelen gayreti sunacağız.”

KTO Dış Ticaret Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Tabi ki her odanın, kurumun veya birimin hedefleri bulunmaktadır. Bizimde hedefimiz; özellikle ihracat yapan üyelerimizin ihracat rakamlarını maksimum düzeye çıkarmaktır. Ülkemizin 2023 hedefi olarak 500 milyar dolarlık bir ihracat hedefi bulunmaktadır. Bu hedef doğrultusunda Konya Ticaret Odasının hedefi 15 milyar dolardır. Bu hedefe ulaşmak amacıyla; dış ticaret birimi olarak üyelerimizin ihracatını artırmaya yönelik faaliyetlerde bulunularak ne kadar fazla ikili iş görüşmeleri yapmak veya dışarıdan daha fazla alım heyeti ağırlamak kaydıyla ihracat hacmini daha yüksek seviyelere çıkarmak olabilir.”

KTO Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

Katılımcıya bu soru sorulmuştur yalnız verilen cevap bir sonra ki sorunun cevabı olarak değerlendirilmiştir.³

KTO Yönetim Kurulu yesi (1) şu şekilde cevap vermiştir:

“Tabi ki biz bugün varız yarın yokuz. Bizden sonra geleceklerin burayı 2ye 3 e katlayabilecek düşüncelere sahip olabileceklerini burayı geliştirebileceklerini düşünüyorum. Burada hiçbir zaman yatırım bitmez, hedef bitmez, hedefi her zaman en yukarı ıkartabilecek insanlar vardır.”

KTO Yönetim Kurulu yesi (2) şu şekilde cevap vermiştir:

“Geręekleřtirmeyi planladığımız hedef adı altında şu anda ben mesleki eğitim merkezinden sorumluyum. Mesleki eğitim merkezimizin kuruluş aşamasına geldik. Fiziki alt yapılar tamamlandı. Artık işlevsel hale getirilecek pozisyonda. Mesleki eğitim merkezinden fiziki şartlarının eksiklerinin tamamlanması hem de bunun yanında işlevsel hale getirilmesiyle ilgili projeyi yürütüyorum.”

KTO Yönetim Kurulu yesi (3) şu şekilde cevap vermiştir:

“En büyük projemiz bence Konya’yı ihracatta Türkiye’de lider bir il yapmak. Yani bunu yaptığımızda zaten diğer hepsini başarmış oluruz.”

Verilen cevaplar doğrultusunda KTO gelecekte geręekleřtirmeyi planladığı projeler arasında Konya Dış Ticaret Merkezi, KTO Stratejik Araştırma Merkezi, ye Hizmet Merkezi Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi ve Konya ilinin ülke ihracatındaki payının artırılmasına yönelik projeleri ön plana ıkılmaktadır.

3.6.4.7. Geręekleřtirilen Projeler

Yapılan araştırma kapsamında katılımcılara ***Peki Konya Ticaret Odasında almış olduğunuz görevle ile ilgili olarak bu zamana kadar geręekleřtirmiř olduğunuz projeleriniz nelerdir?*** sorusu sorulmuştur.

³ Katılımcının sormuş olduğumuz soruya vermiş olduğu cevap, “Konya Ticaret Odasında almış olduğunuz görevle ile ilgili olarak bu zamana kadar geręekleřtirmiř olduğunuz projeleriniz nelerdir?” Sorusu içerisinde değerlendirilmiştir.

KTO Yönetim Kurulu Başkanı şu şekilde cevap vermiştir:

“Fuar alanını Türkiye’nin dördüncü büyük fuar alanı haline getirdik, bir vakıf vasıtasıyla üniversitemizi şuanda çok büyük bir üniversite haline getirdik, vakıfta öğrenci yurtlarımızı açtık, az önce söylediğim 2019 yılının içerisinde dış ticaret merkezini tamamlamış olacağız. 2019 yılı içerisinde mesleki eğitim merkezini de tamamlamış olacağız. Beraberinde Türk...? İhracatına yönelik olarak çok önemli faaliyetler gerçekleştirdik. Ve Konya’nın ihracat artışı zaten şuanda rakamlara da yansımış durumda ayrıca üyelerimizin merkezi hükümetten talepleri olsun yerel yöneticilerden talepleri olsun çok ciddi toplantılar zincirleriyle ilettik.”

KTO Genel sekreteri şu şekilde cevap vermiştir:

“Konya Ticaret Odası olarak şimdiye kadar birçok projeyi hayata geçirdik. Hali hazırda yapılanması devam eden Mesleki Eğitim Merkezi ve Dış Ticaret Merkezi projelerimiz vardır. Önümüzdeki birkaç ay içerisinde kurulum faaliyetlerine başlayacağımız Üye Hizmet Merkezi ve Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi projelerimiz de Odamızın yeni projeleri içerisinde yer almaktadır. Birkaç yıl içerisinde de Türkiye’de ilk yerel düşünce kuruluşu olma özelliğine sahip olacak Stratejik Araştırmalar Merkezi projemizi hayata geçireceğiz.”

KTO Genel sekreter Yardımcısı şu şekilde cevap vermiştir:

“Burada Genel Sekreter Yardımcısı olarak zaten odanın mevcut kurumsal yapısından farklı düşünmek mümkün değil. Bu anlamda da baktığımız zaman başkanımızın döneminde koymuş olduğu bir hedef var.

Bu hedef ne?

Konya Ticaret Odasının 6 ayak üzerine inşa edilmesi. Nedir bu 6 ayak?

TÜYAP Uluslararası Fuar Merkezi, KTO Karatay Üniversitesi, üniversitenin kurucusu olan KTO Eğitim Ve Sağlık Vakfı, meslek eğitim merkezi, beşinci ayak Dış Ticaret Merkezi, altıncı ayakta da Konya Ticaret Odası Stratejik Araştırma Merkezi. Bu ayaklardan ilk dördü; Şuan itibariyle artık ayakları yere basmış durumda faaliyete geçmiş durumda. Dış ticaret merkeziyle ilgili onu da yarı yarıya ayakları yere basmış diyebiliriz çünkü projemiz kabul edildi. Uygulamaya geçti. Yakın zamanda personel istihdamı sağlanarak orada da hareketlenme başlayacak. Dolayısıyla şuan itibari ile henüz uygulamaya geçemeyen stratejik araştırmalar merkezi var. Bundan sonraki hedef de stratejik araştırmalar merkezinin hayata geçirilmesidir. Dolayısıyla bizde genel sekreter yardımcısı olarak, genel sekreterlik olarak bu hedeflere katkı sağlamak için elimizden gelen gayreti sunacağız.”

KTO Dış Ticaret Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Tabi ki her odanın, kurumun veya birimin hedefleri bulunmaktadır. Bizimde hedefimiz; özellikle ihracat yapan üyelerimizin ihracat rakamlarını maksimum düzeye çıkarmaktır. Ülkemizin 2023 hedefi olarak 500 milyar dolarlık bir ihracat hedefi bulunmaktadır. Bu hedef doğrultusunda Konya Ticaret Odasının hedefi 15 milyar dolardır. Bu hedefe ulaşmak amacıyla; dış ticaret birimi olarak üyelerimizin ihracatını artırmaya yönelik faaliyetlerde bulunularak ne kadar fazla ikili iş görüşmeleri yapmak veya dışarıdan daha fazla alım heyeti ağırlamak kaydıyla ihracat hacmini daha yüksek seviyelere çıkarmak olabilir.”

KTO Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

➤ *Elbette var; biz yenilik anlamında kurum olarak plan, proje ve yıllık iş planlarımızı hazırlıyoruz. Bunların haricinde;*

➤ *Odanın stratejik planını da biz hazırlıyoruz, mesela bu günlerde 2019-2023 yılları strateji planımızı hazırlamaya başlamış bulunmaktayız. Bu kapsamda gerek başkanımız gerekse genel sekreterimiz ile istişare içerisinde olarak stratejik planımızı oluşturacağız.*

➤ *Bu sene AB destekli bir proje ile Ticaret Odası bünyesinde Bilgi Merkezi kuracağız. Bu bilgi merkezi ile üyelerimizin ve üye olmayan yatırımcı ve girişimcilerin her türlü bilgiyi alabileceği bir hizmet sistemi kuracağız(mail ve telefonla gelen her kişinin odaya kayıt numarası üzerinden bütün işlemlerini takip edebileceğimiz bir sistem).*

Memnuniyet oranlarının, şikâyetlerin ve her şeyin takip edileceği performans sistemi üzerine Aksaray Ticaret Odası kurucu ortaklarımız arasında yer almaktadır.

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (1) şu şekilde cevap vermiştir:

“Doğrusu gerekirse burada projelerimizin büyük bir kısmını kendi yönetim kurulu faaliyetlerimizin içerisinde başkanımız, büyük bir kısmını kendisi üstün gayretleri ile getirmiş, bizlerle de istişare etmiş bizlerle yaptığı istişarelerle de bizlerin fikirlerini ve düşüncelerimizi göz önünde bulundurarak projeleri hayata geçirdik.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (2) şu şekilde cevap vermiştir:

Katılımcıya bu soru sorulmuştur yalnız verilen cevap bir önceki sorunun cevabı olarak değerlendirilmiştir.⁴

⁴ Katılımcının sormuş olduğumuz soruya bir önceki “Ticaret Odasında Bulunmuş Olduğunuz Görevle İlgili Olarak Gerçekleştirmeyi Planladığınız Hedef Ve Projeleriniz Var Mıdır?” soruda belirttiğini söyleyerek, soruya cevap verilmemiştir.

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (3) şu şekilde cevap vermiştir:

“Konya ticaret odasının çok büyük bir Uluslararası Fuarı Merkezi mevcut. Dış ticareti geliştirme merkezi, mesleki eğitim merkezi, çok önemli bir üniversitemiz var: Karatay Üniversitesi ve son olarak kurduğumuz tahkim ve arabuluculuk merkezi, bunlar yapmış olduğumuz projelerden.”

Konya Ticaret Odası geçmişten günümüze kadar Konya ilinde birçok projeyi hayata geçirmiştir. Bu projeler içerisinde öne çıkan projeler; TÜYAP Uluslararası Fuar Merkezi, KTO Karatay Üniversitesi, KTO Eğitim ve Sağlık Vakfı, Mesleki Eğitim Merkezi ve bu sene hayata geçecek olan KTO Dış Ticaret Merkezi'dir.

3.6.4.8. Konya Ticaret Odasının Projeleri Sayesinde Konya'ya Katkıları

Yapılan araştırma kapsamında katılımcılara ***Konya Ticaret Odasının Uluslararası Fuar Merkezinin Dış Ticaret Merkezi KTO Mesleki Eğitim Merkezi Projeleri Sayesinde Konya İline Katkıları Neler Olmuştur Ve Olacaktır Bilgi Verebilir Misiniz?*** sorusu sorulmuştur.

KTO Yönetim Kurulu Başkanı şu şekilde cevap vermiştir:

“Öncelikle aslında en önemli değer beşeri sermaye dediğimiz insan kalitesi. İnsan beşeri sermayemizi çok güçlendirdik daha da güçlendiriyoruz. Beraberinde Konya'nın gerçekten ihracata çok fazla ihtiyacı var çok düşük bir ihracatımız var. Ona çok ciddi katkılar sağlayacağına inanıyorum ve tabi ki Konya ekonomisini daha da ileri götüreceğimize inanıyorum.”

KTO Genel sekreteri şu şekilde cevap vermiştir:

“Konya Ticaret Odası olarak şimdiye kadar birçok projeyi hayata geçirdik. Hali hazırda yapılanması devam eden Mesleki Eğitim Merkezi ve Dış Ticaret Merkezi projelerimiz vardır. Önümüzdeki birkaç ay içerisinde kurulum faaliyetlerine başlayacağımız Üye Hizmet Merkezi ve Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi projelerimiz de Odamızın yeni projeleri içerisinde yer almaktadır. Birkaç yıl içerisinde de Türkiye'de ilk yerel düşünce kuruluşu olma özelliğine sahip olacak Stratejik Araştırmalar Merkezi projemizi hayata geçireceğiz.”

KTO Genel sekreter Yardımcısı şu şekilde cevap vermiştir:

“Burada uluslararası fuar merkezinin katkısıyla ilgili biraz önce bahsettim. Özellikle Tarım fuarı tam kapasite gerçekleştiriliyor. KONMAK kısmı ile Makine Fuarı en son 5 holde gerçekleştirildi. Yanlış değilse iki yılda bir yapılıyor. Dolayısıyla 5 hol itibarıyla baktığımız zaman o da çok ciddi bir kapasiteye ulaştı. İnşaat, Gayrimenkul, Belediye İhtiyaçları şeklinde birleştirilen bir fuar var o da iyiye doğru gidiyor. Bu anlamda baktığımız zaman şehre ciddi manada katkı sağladığını düşünüyorum. Dış ticaret Merkezi itibarıyla baktığımız zaman dış ticaret merkezi şehrin gelişiminde dış ticaretle ilgili bundan sonra artık yeni bir ivme kazandırmasını beklediğimiz merkez biraz öncede söylediğim gibi 1996 da 100 milyon dolarlardan bu gün 2 milyar dolarlara geldik. Bu rakam yalnız Konya için yeterlimi asla yeterli olduğunu düşünmüyorum. Çünkü Türkiye’deki sıralamamıza bakıyoruz 14. Sıradayız. 14.sıra Konya açısından hak ettiği yer değil bana göre çünkü Konya’nın sanayi yapısına, organize bölge yapılanmasına, sektörlerin dağılımına baktığımız zaman Konya çok daha iyi noktalarda olabilecek bir potansiyele sahip. Bu noktada dış ticaret merkezi yeni bir sekme, yeni bir ivme yakalama noktasında katkı sağlayacağını düşünüyorum. Üniversitede de netice itibari ile ilk öğrenci alımından bu yana yanılmıyorsam 8. Yıldayız 8 Yılda 9000 öğrenciyi yakalayan artık ciddi manada bölge açısından önem taşıyan bir üniversite haline geldi. Hali hazırda 90.000 metre karelik bir kampüse sahip. Daha önce bakanlığa tahsis olan arazinin de yanılmıyorsam 3’de 2’ ye yakın kısmı üniversitemize tahsis edildi. Dolayısıyla o bölgenin de Üniversitenin fiziki yapılanmasına dahil edilmesiyle birlikte üniversite artık çok ciddi manada bir kampüs üniversitesi haline gelecektir. Mesleki eğitim merkeziyle ilgili de aynı dış ticaret merkezi gibi çok fazla şey söylemek mümkün değil çünkü orada fiziki yatırımımız tamamlandı ancak hareket henüz başlamadı. Bugüne kadar zaten mesleki eğitim merkeziyle ilgili yatırıma girmemizin nedeni, üyelerle yapılan anketlerde üyelerin en başta dile getirdikleri sorun nitelikli eleman sorunu idi. Dolayısıyla buradan hareketle MEVKA’dan güdümlü proje olarak bir destek alınmış olmasına rağmen MEVKA’dan alınan desteğin de oda tarafından şu ana kadar 3 katı harcandı. Dahası makine teçhizatı da harcanacak.”

KTO Dış Ticaret Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Saymış olduğunuz projelerin hepsi Konya’daki işletme ve firmaların ufkunu açarak bakış açılarını değiştirerek onlara katkı sağlayabilecek kurumlardır. Çünkü her kurum ya da her birim farklı alanlarda üyelere, firmalar ve işletmelere yön verecektir.”

KTO Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Konya’daki fuar sayısını arttırmak için çalışmalar devam ediyor. Bu anlamda; Türkiye’nin en büyük tarım fuarı Konya’da yapılıyor. Makine fuarımız günden güne güçlenerek

hizmetlerine devam ediyor. Gayrimenkul ve inşaat fuarlarına da sahibiz, fakat bunların güçlendirilmesi gerekiyor. Öyle ki bu konu üzerine bir komite kuruldu, bu fuarlar nasıl artırılabilir, nasıl daha verimli hale getirilebilir diye sadece KTO'dan oluşmayan diğer sivil toplum kuruluşlarının da içinde olduğu bir komisyon hali hazırda çalışmaktadır. Bu komisyon hızlı bir şekilde çalışmalarına devam etmekte ve ekonomiye katkı sağlamaktadır. Çünkü dış ticaret merkezimiz bu sene hizmete girecek ve özellikle üyelerimizin ihracat kapasitesini arttırmaya yönelik hizmetler sunacaktır. Bu hizmetler sadece Konya için değil bölge ve ülke ekonomisi adına da önemli olacaktır.

KTO Karatay Üniversitesi ise 2010 yılında faaliyetine başlamış olup, günümüzde 8500 öğrenci sayısına ulaşmış bulunmaktadır. Üniversitenin faaliyetleri Konya'ya öğrenci ve iş gücü bakımından katkı sağlamaktadır. Bir diğer kanayan yaramızda mesleki eğitim konusudur. Bu konu hakkında projemizde; bu sene faaliyete geçirmeyi planladığımız mesleki eğitim merkezimizdir.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (1) şu şekilde cevap vermiştir:

“Biraz önce bahsettim. Başkanımız aslında Konya'ya çok büyük bir alt yapı yapıyor demiştim. Bugün belki bunlar hissediliyor ama için de yaşadığımız için hissetmeyebiliriz. Gelecek yüzyılı şehrin bir vizyon ötesine taşıyabilecek çok güçlü bir alt yapı gerçekleştirmiş oldu sayın Selçuk Öztürk başkan. Bunda büyük emek kendisine aittir. Tabi ki biz de burada yönetim kurulu olarak istişare ederek fikir ve düşüncelerimizi söylemekten ibaret gayretlerde bulunduk. Bu yapılan faaliyetlerin hepsi saymış olduğumuz iştirak ettiğimiz şirketler ve oluşumlarımızın hepsi şehrimize büyük fayda sağladığı gibi Türkiye'nin birçok alanına katkı sağlayacak ve Türkiye'ye örnek olabilecek çalışmalar var burada.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (2) şu şekilde cevap vermiştir:

“Şimdi, bunların her birini tek tek ele alacak olursak aslında 3. Soruda sorduğunuz KTO'NUN Türkiye'deki ekonomiye katkısının bir yansıması diye görebiliriz. Uluslararası fuar merkezinin avantajı nedir? Konya ve bölgesinde üretilen ürünlerin piyasaya arzında, tanıtımında büyük rol oynuyor hem de uluslararası olması sebebiyle de dış pazarlarda da aynı rolü üstlenmektedir. Ürünlerin sunulması, tanıtılması noktasında faydalar sağlıyor. İç Anadolu'nun en büyük fuar merkezi şu anda bizim uluslararası fuar merkezimiz. Dış ticaret merkezimizi hayata geçirmek üzereyiz. O da inşallah yine merkezi eğitim merkezimizin içerisinde olacak. Onun da fiziki alt yapısı ile ben ilgileniyorum. Hem personel hem de diğer fiziki şartların oluşturulmasıyla alakalı tüm sorumluluk bana ait. Bu da Konya'daki firmaların ürünlerini yurt dışı pazarlarına ulaştırması konusunda çok önemli bir rol üstlenecek. İnşallah bittikten sonra Karatay Üniversitemiz Konya sanayisine hatta Türkiye sanayisine özellikle

beyaz yaka noktasında çok ciddi kalifiye eleman yetiştiriyor, yetiştirmeye de devam edecek. Belli bir noktaya geldik özel üniversiteler arasında gerçekten Türkiye’de hatırı sayılır bir noktadayız. Mesleki eğitim merkezi de biraz önce ifade ettiğim gibi yeni kurulmakta olan bir birimimiz. Burada Karatay Üniversitesinde nasıl beyaz yaka yetiştiriyorsak Meslek eğitim merkezimizde de mavi yaka dediğimiz ara elaman noktasında sanayimize, işverenlerimize ciddi bir insan kaynağı yetiştirmeyi planlıyoruz. Bunların tamamı dikkat ederseniz Konya ilinin hem ekonomik anlamda gelişimine hem de insan kaynağı gelişimine katma değer üretecek kurumlar. Konya iline bizimle ilgili olan kısmıyla her şeyi ile hizmet ettiğimizi düşünüyorum. Daha da bunların sayısını arttırarak bu türlü kurumların ileriye dönük planları mevcut. Daha farklı çeşitli kurumlarla da Konya iline her alanda hem ekonomik hem sosyo-kültürel alanda faydamız olacağını düşünüyorum.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi şu şekilde cevap vermiştir:

“Aslında bunları şöyle maddeleyebiliriz;

- *Uluslararası fuar merkezimiz dünyanın dört bir yanından katılımcı çekiyor. Ziyaretçi ağırlıyor. Tabi bu Konya’nın ekonomisine çok büyük fayda sağlıyor.*
- *Dış ticaret merkezimize gelirse üyelerimizin yapmış olduğu yabancı müşteriler ile diyaloglarını geliştirmek için Konya’nın ihracatını hedefine ulaştırmak için bu yolda büyük katkı sağlıyor.*
- *Karatay Üniversitesi yaklaşık 9000 öğrencisi ve kaliteli kadrosu ile Konya’nın reklamını yapmaya ve kalkınmasına büyük katkı sağlıyor büyük rol oynuyor.*

Yeni açılacak olan mesleki eğitim merkezimiz var. Burada tüccar ve sanayicimizin kanayan yarası olan kalifiye eleman problemi var. İnşallah bu problemi de çözerek ekonomiye büyük bir doping sağlayacaktır.”

Konya Ticaret Odasının Uluslar Arası Fuar Merkezinin Dış Ticaret Merkezi KTO Mesleki Eğitim Merkezi Projeleri Sayesinde Konya İline Katkılarının neler olduğu ile ilgili olarak katılımcılar görüşleri alınmıştır. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda sayılan projeler ve KTO’nun Konya ilinin bölgesel ve yerel kalkınmasında etkili olduğu ve Konya ekonomisine çok büyük katkılar sağladığı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca bu sayılan projelerin yanı sıra gerçekleştirilecek projelerle birlikte KTO Konya ilinin kalkınmasında önemli rol oynamaya devam edecektir.

3.6.4.9. Kalkınma Ajanslarıyla İş Birliğinin Boyutları Ve Gerçekleştirilen Ortak Projeler

Yapılan araştırma kapsamında katılımcılara *Konya ticaret odası olarak kalkınma ajanslarıyla iş birliğiniz ne boyuttadır ortak projeleriniz var mıdır?* sorusu sorulmuştur.

KTO Yönetim Kurulu Başkanı şu şekilde cevap vermiştir:

“Biz memnunuz kalkınma ajansıyla yaptığımız çalışmalardan gerçekten problemsiz güzel bir iş birliği içerisinde çalışıyoruz.”

KTO Genel sekreteri şu şekilde cevap vermiştir:

“Konya Karaman (TR 52 Bölgesi) bölgesinin Kalkınma Ajansı Mevlana Kalkınma Ajansı’dır. Bizler Oda olarak Mevlana Kalkınma Ajansı ile hem projeler konusunda hem de organizasyonlarda paydaş olarak çok iyi bir işbirliği içerisindeyiz. Konya İli Yatırım Rehberi, Konya İli İhracat Analizi I ve II, Mesleki Eğitim Merkezi, Konya İmalat Sanayi Envanteri gibi projelerimizi Mevlana Kalkınma Ajansı’nın destek programları kapsamında gerçekleştirdik. Önümüzdeki dönemlerde de bu yakın işbirliğimiz devam edecektir.”

KTO Genel sekreter Yardımcısı şu şekilde cevap vermiştir:

“Elbette Var. MEVKA’nın kurulduğu ilk günden bu yana birçok noktada ortaklık yaptık. Biraz önce bahsettiğimiz mesleki eğitim merkezi zaten güdümlü proje olarak 6 milyonluk bir hibe desteği MEVKA tarafından sağlandı. Onun dışında MEVKA’nın olduğu iş üyelerimize yönelik hibe, destek programları ile ilgili gerek bunların duyurulması gerek üyelerimizin buna aktif katılımını sağlanması noktasında da gereken desteği veriyoruz. Artı özellikle dış ticarete yönelik yurt dışından getirilen heyetler noktasında bu heyetlerin Konya’da ağırlanması ikili iş görüşmelerinin yapılması noktasında son dönemdeki Konya’da en önemli partnerimiz artık MEVKA. Dolayısıyla Mevlana Kalkınma Ajansı Konya Karaman açısından önemli bir görevi ifa ediyor. Bana göre yola çıkış mantığıyla bugün geldiği noktada yeterli mi? Ben yeterli olduğunu düşünmüyorum. Ama buradaki soru çerçevesinde baktığımız zaman biz oda olarak kalkınma ajansı ile ilk günden bu yana ciddi iş ilişkisi içerisinde olmaya gayret ediyoruz.”

KTO Dış Ticaret Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Kalkınma ajanslarıyla sıkı bir iş birliğimiz bulunarak ortak projeler gerçekleştiriyoruz. En son yaptığımız dış ticaret merkezinin kurulması projesinin mali desteğin bir kısmını

kalkınma ajansından sağladık. Daha öncesinde de çeşitli projelerde ortaklaşa hareket ettiğimiz durumlar olmuştur.”

KTO Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürü şu şekilde cevap vermiştir:

“Özelikle Mevlana Kalkınma Ajansı ile sıkı bir iş birliği içerisindeyiz. Birçok çalışmamızı birlikte gerçekleştirdik. Öyle ki; KTO’nun web sitesini birlikte tasarladık. İkincisini geçen sene gerçekleştirdiğimiz ihracat çalıştayını da, beraber organize etmiş bulunduk. Mesleki Eğitim Merkezini güdümlü proje kapsamında MEVKA ile birlikte gerçekleştiriyoruz. Sadece proje anlamında değil toplantı, seminer, konferans gibi her türlü organizasyon desteğini alıyoruz.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (1) şu şekilde cevap vermiştir:

“Ortak projelerimiz vardır. MEVKA ile başkanımızın diyalogu çok güçlü gidiyor. MEVKA ile birçok projeleri gerçekleştiriyoruz. Seminerler, toplantılar her boyutta imkanlar nezdinde ekonomik iş birliğimizin her geçen gün daha güçlenerek devam ettiğini düşünüyorum.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (2) şu şekilde cevap vermiştir:

“Çok faal şekilde çalıştığımızı biliyorum. Hatta dış ticaret merkezimizle alakalı bir proje yazdık dış ticaret merkezimizi Mevlana Kalkınma Ajansı mıydı? KOP muydu? Tam bilmiyorum. MEVKA ile ortaklaşa gerçekleştiriyoruz. Yani projenin bir kısmının finans desteğini oradan aldık dolayısıyla bu bile başlı başına somut bir örnektir. Hem kalkınma ajanslarıyla hem KOP idaresiyle fiili olarak çalışıyoruz. Projeler üretiyoruz. Bu ürettiğimiz projeleri de hem finansal kaynak noktasında diğer noktalarda kalkınma ajanslarıyla iş birliği halinde çalışıyoruz.”

KTO Yönetim Kurulu Üyesi (3) şu şekilde cevap vermiştir:

“Evet, kalkınma ajanslarıyla ilgili ortak projelerimiz var. Konya Mevlâna Kalkınma Ajansı ile belirli projeler yürütüyoruz.”

Katılımcılara göre KTO Mevlana Kalkınma ajansı ile birçok projede beraber hareket ettikleri ve kurumlar arası sıkı bir iş birliği içerisinde çalıştıkları ve Mevlana Kalkınma Ajansının, KTO’nun faaliyetlerine mali destekte bulunduğu görülmektedir. Yerel kalkınmanın önemli aktörü olarak gösterilen Kalkınma ajansları ve Ticaret Odalarının iş birliği yerel ve bölgesel kalkınma açısından son derece önemlidir. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda Konya Ticaret Odasının ve Mevlana Kalkınma ajansının Konya ili bölgesinin kalkınma ve gelişmesini sağlamak amacıyla birçok projede işbirliği içerisinde olduğu görülmüştür.

SONUÇ

Bölgesel kalkınmanın gerçekleşmesi için artık merkezi yönetimin tek başına yeterli olmadığı yeni birçok aktöründe başrolde yer aldığı süreçler ortaya çıkmıştır. Bunun en başında ise mahalli yönetimler gelmektedir. Mahalli yönetimler, teknik anlamda devlete ait bir parça olarak kabul edilse de bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilebilmesinde başrolde olacak kadar mahalli topluluklara yakındırlar. Yerel yönetimlerin, yerel katılım ve girişiminin gerçekleşmesindeki etkinliği göz önüne alındığında bölgesel kalkınma ile olan ilişkisi daha da bir önem kazanacaktır. Yerel ve bölgesel yönetimler bölgenin fiziksel çevresinin şekillenmesine ve nüfusun dağılışına etki edebilecek çeşitli araçlara sahiptir. Bu araçların etkili bir şekilde kullanılabilmesi ise bölgesel planlamaların doğru bir şekilde yapılmasıyla olabilir. Merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin karşılıklı etkileşimle uygulandığı takdirde bölgesel planlar başarıya ulaşip bölgenin kalkınması sağlanabilir.

Bölgesel kalkınma anlayışında esas amaç bölgenin sahip olduğu doğal, ekonomik, kültürel ve teknolojik kaynakların kullanarak bölgesel olanaklardan en iyi şekilde yararlanmaktır. Bu maksatla, yerel yönetimler, işletmeler, sivil toplum kuruluşları, yerel istihdam büroları, sosyal taraflar, eğitim ve öğretim kurumları, yerel siyasetçiler ve finans çevreleri gibi aktörler birlikte çalışmaktadır. Yerel kuruluşları harekete geçirecek bölgesel kalkınmaya ise hız kazandıracak kalkınma ajansları da yerinden yönetimi tasarlayan bir model olarak kullanılmaktadır.

Mahalli bölgede, gelişme üzerinde etkisi olan çok yönlü belirleyici birimlerin bir araya getirilmesi sonucu etkin hale gelmelerini sağlayarak başarıya ulaşabiliriz. Yerel gelişmede çok boyutluluğu arttırması ve katılımcı demokrasinin gerçekleşmesinde yönetim kavramının önemi ortaya çıkmaktadır. Yönetişim, katılımcıların ve yöneticilerin şeffaf ve hesap verilebilir bir yönetim uygulandığı açık bir platform olma özelliği taşımaktadır. Demokrasi kavramının içeriğini oluşturan Katılım, yönetim ve yerel halkın katılımı unsurları küreselleşmeyle devamlı gelişim gösteren ve önem arz eden kavramlar olmuştur. Yerel halkın katılımını ve yönetimde söz hakkını arttıran yönetim araçları demokrasinin uygulanabilirliğini arttırmıştır.

Kamu yönetimi kavramının bir dönüşüm ve değişim yaşadığı günümüzde yerel ve bölgesel kalkınma ne tek bir merkezi örgütle ne de yerel bir kurumla başarılmayacağı görülmektedir. Bu sebepten yerel aktörler ile merkez yönetimler birbirlerini rakip

kuruluşlar olarak görmekten ziyade bir arada ulusal kalkınmayı hedef alan kuruluşlar olarak hareket etmeleri küreselleşen dünyada gerekli olmaktadır.

Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Ticaret Odalarının rolünü belirlemek amacıyla yapmış olduğumuz çalışma neticesinde Konya Ticaret odasını örnek alarak Konya Ticaret odasının kuruluş amacını, görevlerini ve yapmış olduğu çalışmalar sonucunda bölge ekonomisine katkısını değerlendirmeye çalışmaktayız. Bu sebeple yapmış olduğumuz araştırmaları desteklemek ve Konya Ticaret Odasının bölge ekonomisine katkıları, görevleri ile birlikte gerçekleştirmiş olduğu projeler, gerçekleştirmeyi planladığı projeleri öğrenmek amacıyla Konya Ticaret Odası yönetimi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

Konya Ticaret Odasının görevleri, yerel ve bölgesel kalkınmadaki rolleri, Konya Ticaret odasının Dünyada bulunan benzeri kuruluşlarla karşılaştırılması, Diğer odalardan farklı olan yönleri, katılımcıların gerçekleştirmiş olduğu ve gerçekleştirmeyi planladığı projeler, Konya Ticaret odasının Uluslararası Fuar Merkezi, Dış Ticaret Merkezi, Karatay Üniversitesi ve Mesleki Eğitim Merkezi projeleri ile Konya ekonomisine katkılarının neler olduğu ve Konya Ticaret Odasının Kalkınma ajanslarıyla olan işbirliğinin boyutunu öğrenmek amacıyla sorular sorulmuştur.

Araştırmada Veri toplama aracı olarak Yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında veriler ses kayıt cihazıyla kaydedilerek elektronik ortama aktarılmıştır. Elektronik ortamdaki veriler transkript edilerek yazılı dokümanlara dönüştürülmüş ve bu dokümanlar katılımcılara sunulurken doğruluğu onaylatılmıştır. Bu kapsamda yazılı dokümanlar tekrar tekrar okunarak araştırmanın kapsamı dışında kalan konular çıkartılarak veriler sadeleştirilmiştir.

Araştırmada toplanan verilerin analiz edilmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz ile analiz için çerçeve oluşturulmuş ve oluşturulmuş çerçeveye göre veriler okunarak düzenlenmiş ve işlenmiş, tematik çerçeveye göre düzenlenen bulgular tanımlanarak alıntılarla desteklenmiş, tanımlanan bulguların açıklanarak ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması yolları izlenmiştir.

Yapılan araştırma neticesinde; Ticaret Odalarının görevlerine ilişkin 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Kanununda ticaret odalarının görevleri ile ilgili düzenlemeler olması ve ticaret odalarının görev alanlarının belirli olmasından

kaynaklı, katılımcıların vermiş olduğu cevaplar birbirleri ile benzerlik göstermesine rağmen katılımcıların ticaret odasının görevleri hakkında ağırlık verdiği görev konuları arasında farklılar bulunduğu görölmektedir.

Türkiye’de Ticaret Odalarının yerel ve bölgesel kalkınmada rolleri hakkında katılımcıların hepsinin ortak görüşüne göre Türkiye Ticaret odalarının yerel ve bölgesel kalkınma açısından rolleri son derece önemlidir. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar değerlendirildiğinde Yerel ve bölgesel kalkınmanın gelişmesi ve ülke ekonomisinin gelişmesine katkı sağlama açısından Ticaret odaları yerel ve bölgesel kalkınmanın en önemli aktörlerinden birisi olarak yerel ve bölgesel kalkınma konusunda ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi için çalışmakta ve bu konuda önemli rol oynamaktadır.

Katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda ticaret odalarının doğrudan ekonomiye bir katkılarının olmadığı, yalnız dolaylı olarak yapmış olduğu faaliyetler ile ülkenin belirlemiş olduğu ekonomik politikalar doğrultusunda köprü görevi işlevi görerek ülke ekonomisine yerel ekonomiye çok önemli katkıları bulunmaktadır. Ayrıca ticaret odaları yapmış olduğu faaliyetler ile ülke ekonomisinin kalkınmasında lokomotif görevini üstlenerek üretimin gelişmesi, ihracatın artırılması, istihdamın artırılması, işsizliğin azaltılması gibi konularda ülke ekonomisine dolaylı yollardan katkı sağlamaktadır. Ülke ekonomisinin gelişmesinde önemli kuruluşlar olan Ticaret Odalarının Ülke ekonomisinin daha iyi noktalara ulaşmasını sağlamak amacıyla kamu ile işbirliğini geliştirerek faaliyetlerini daha geniş alanlara yayma çabası içerisinde olması gerekmektedir.

Dünyada bulunan benzeri kuruluşlarla Türkiye’deki Ticaret Odalarının kıyaslanması konusunda katılımcıların vermiş olduğu cevaplar değerlendirildiğinde yapılan kıyaslamalar açısından bir takım farklılar görölmektedir.

KTO diğ er ticaret odalarından ayıran farklılar bulunmaktadır. KTO Türkiye’ni ticaret odaları sıralamasından 5. Veya 6. Sırada yer alarak diğ er ticaret odalarına göre görev ve sorumluluklarını bilincinde olup daha çok faaliyet düzenlemekte, projeyi hayata geçirmekte, üyeleriyle olan ilişkilerine önem vermektedir. Ayrıca Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürü’nün belirttiğine göre KTO hedefi “*Türkiye’nin en büyük ticaret odası olan İstanbul Ticaret Odası ile yarışmaktır*”.

KTO odasında yönetici olarak görev yapan katılımcıların görevleri ile ilgili olarak gelecekte gerçekleştirmeyi planladıkları hedef ve projeleri; Konya Dış Ticaret Merkezi, KTO Stratejik Araştırma Merkezi, Üye Hizmet Merkezi, Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi ve Konya ilinin ülke ihracatındaki payının artırılmasına yönelik projeleri ön plana çıkarmaktadır.

Konya Ticaret Odasının gerçekleştirmiş olduğu projeler ile ilgili olarak katılımcıların cevapları; Konya Ticaret Odası geçmişten günümüze kadar Konya ilinde birçok projeyi hayata geçirmiştir. Bu projeler içerisinde öne çıkan projeler; Tüyap Uluslararası Fuar Merkezi, KTO Karatay Üniversitesi, KTO Eğitim ve Sağlık Vakfı, Mesleki Eğitim Merkezi ve bu sene hayata geçecek olan KTO Dış Ticaret Merkezi'dir.

Konya Ticaret Odasının Uluslar Arası Fuar Merkezinin Dış Ticaret Merkezi KTO Mesleki Eğitim Merkezi Projeleri Sayesinde Konya İline Katkılarının neler olduğu ile ilgili olarak katılımcıların vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda sayılan projeler, KTO Konya ilinin bölgesel ve yerel kalkınmasında etkili olduğu ve Konya ekonomisine çok büyük katkılar sağladığı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca bu sayılan projelerin yanı sıra gerçekleştirilecek projelerle birlikte KTO Konya ilinin kalkınmasında önemli rol oynamaya devam edeceği düşünülmektedir.

Katılımcıların verdiği cevaplara göre; KTO' nun Mevlana Kalkınma Ajansı ile birçok projede sıkı işbirliği içerisinde çalıştığı ve kalkınma ajansının KTO'ya mali destekte bulunduğu görülmektedir.

Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Ticaret Odalarının rolünü belirlemek amacıyla yapmış olduğumuz çalışma neticesinde Konya Ticaret Odasını örnek alarak Konya Ticaret Odasının kuruluş amacını, görevlerini ve yapmış olduğu çalışmalar sonucunda bölge ekonomisine katkısını değerlendirmiş bulunmaktayız. Bu sebeple yapmış olduğumuz araştırmaları desteklemek ve Konya Ticaret Odasının bölge ekonomisine katkıları, görevleri ile birlikte gerçekleştirmiş olduğu projeler, gerçekleştirmeyi planladığı projeleri öğrenmek amacıyla Konya Ticaret Odası yönetimi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu yapılan araştırma ve görüşmeler sonucunda Konya Ticaret Odasının yerel ve bölgesel kalkınmada önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir.

Konya Ticaret Odasının yönetiminin bir mesleki kuruluş olarak Ticaret Odası Kanununda belirtilen görevleri düzenli bir şekilde yerine getirdiği ve disiplinli bir şekilde çalışmalarına devam ederek Konya ekonomisi ve ülke ekonomisine katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirmiş olduğu projeler ve gerçekleştirmeyi planladığı projelerle Türkiye’deki en önemli Ticaret Odaları arasında olduğu anlaşılmıştır.

Konya Ticaret Odasının KTO Karatay Üniversitesi, KTO Uluslararası Fuar Merkezi, KTO Mesleki Eğitim Merkezi, KTO Dış Ticaret Merkezi ve KTO Stratejik Araştırma Merkezi gibi gerçekleştirmiş olduğu projeler ve ortak düzenlemiş olduğu Konya İnnopark, Konya Bilim Merkezi ve Konya Teknokent projeleri ve düzenlemiş olduğu eğitimler ve yayınlarla diğer ticaret odalarına nazaran daha iyi bir konumda olduğu grlmektedir.

Konya Ticaret Odasının hedefi, Konya’yı 2023 hedeflerini gerçekleştirebilir hale getirmektir. Bu düzenle Oda, kentin rekabet gücünü destekleyerek, KOBİ’ler tarafından meydana gelen üyelerinin büyük bir bölümüne sağladığı hizmet çeşitliliğini artırmayı ve bu hizmetlerin niteliğini geliştirmeye gayret etmektedir. Konya’nın sahip olduğu potansiyel ile ülkenin küresel oyuncularını arasında Konya Ticaret Odası’nın kilit aracı konumuna sokarak, şehrin ekonomik durumuna ek değer sağlamayı hedeflemektedir.

KAYNAKÇA

Acar, Elif (2007). *Yarı Resmi Bir Örgütte Stratejik Planlama Uygulaması: Aydın Ticaret Odası Örneği*. T.C. Adnan Menderes Üniversitesi SBE, İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Akdoğan, Yalçın (2008). *Yerel Siyaset Kavramlar*. Yerel Siyaset. (1. Baskı). Okutan Yayıncılık, İstanbul

Akgül, Birol. Uzun, Nispet. Özsoy, Osman ve Dağlı, Abdulkadir (2010). *Yerel Aktörlerin Gölgesinde Kalkınma Ajansları: Yeni Bir Model Önerisi “Kalkınma AŞ. Modeli*. Kalkınma Ajansları Üzerine Seçme Yazılar. (1. Baskı). Ekin Yayınevi, Bursa

Arabacı, Caner (1999). *Geçmişten Günümüze Konya Ticaret Odası 1882-1999*. Konya Ticaret Odası Yayını. ss.1-384

Arabacı, Caner (2007). *125. Yıldönümünde Konya Ticaret Odası*. KTO-Basın. ss. 1-18

Arslan, Kahraman (2005). “Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama ve Bölgesel Kalkınma Ajansları”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı, 7. ss. 275-294

Aykan, Ebru (2010). *Sürdürülebilir Kalkınma Bakış Açısı ile Kalkınma Ajansları ve Ekolojik Modernizasyon Uygulamalarında Kalkınma Ajanslarının Rolü*. Kalkınma Ajansları Üzerine Seçme Yazılar. (1. Baskı). Ekin Yayınevi, Bursa

Berber, Metin ve Çelepci, Ebru. “Türk Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yeni Arayışlar: Kalkınma Ajansları ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”. www.iktisatyazilari.net (Erişim tarihi: 24.04.2015)

Beyhan, Burak (2008). *Üst Ölçek Planların İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Üzerine: Kentsel ve Bölgesel Gözlemlerinin Gerekliliği*. 3. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu “Planlamadan Uygulamaya” Bildiri Kitabı (1. Basım) TEPAV Yayınları, Mersin

Bilgin, Mustafa (2002). “Yerel Yönetimlerin Bölgesel Kalkınmadaki Etkinliği: Göller Bölgesi Uygulaması”. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, C.7, S.2, ss. 313-330

Bozkurt, Yavuz (2014). “Yerel Demokrasi Aracı Olarak Türkiye’de Kent Konseyleri: Yapı, İşleyiş ve Sorunlar”. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 40. ss. 229-240

Büyükaslan, M. Ali (1995). “Toplumsal Kalkınma ve Eğitim”. Eğitim Yönetimi Dergisi Yıl:1, Sayı:4. ss.1-10

Çağlar, Ramazan (2008). *Bölgesel Kalkınma Planlamasında Yeni Bir Fikir ‘Yerelde Merkezileşme’*. 3. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu “Planlamadan Uygulamaya” Bildiri Kitabı (1. Basım) TEPAV Yayınları, Mersin

Çetin, Murat (2006a). “Teori ve Uygulamada Bölgesel Sürdürülebilir Kalkınma”. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 7, Sayı 1. ss.1-20

Çetin, Murat (2006b). “Yerel Kalkınma Ajansları”. Ege Akademik Bakış, Cilt 6, Sayı 2. ss. 127-139

Çukurçayır, M. Akif ve Sipahi, Esra B (2003). “Yönetişim Yaklaşımı ve Kamu Yönetiminde Kalite”. Sayıştay Dergisi, Sayı 50-51. ss.35-66

Çukurçayır, M. Akif (2008). *Yerel Demokrasi ve Yerel Siyaset*. Yerel Siyaset. (1. Baskı). Okutan Yayıncılık, İstanbul

Deniz, Taşkın (2013). “Kentleşme, Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri”. Turkish Studies- International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/12. ss.391-402

Dura, Yahya Can (2007). “Dünya Uygulamaları Bağlamında Kalkınma Ajanslarının Yapısal Analizi”. Türk İdare Dergisi (TİD). Sayı 455, Haziran. ss.141-171

Eminoğlu, Mehmet (1997). *Konya Ticaret Teşkilatı Dünü ve Bugünü*. Konya Ticaret Odası Baskı Damla Ofset, Konya Yayın No:16. ss.1-256

Engin, Cem (2011). “Kalkınma Ajansları: Türkiye ve İngiltere Ülke Örnekleri”. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi Cilt 3, No 2. ss.65-77

Eraydın, Ayda (2010). *Bölgesel Kalkınmanın Yönetişim Çerçevesinde Kurumlaşması: Kalkınma Ajansları*. Kalkınma Ajansları Üzerine Seçme Yazılar. (1. Baskı). Ekin Yayınevi, Bursa

Ergün, İsmail (2006). “Yerel Yönetimlerde Yönetişim Kavramı ve Avrupa Birliği ile Kıyaslanması”. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. ss.1-92

Erkan, Hüsnü ve Erkan, Canan (2010). *Kalkınma Ajanslarına Düşen Roller*. Kalkınma Ajansları Üzerine Seçme Yazılar. (1. Baskı). Ekin Yayınevi, Bursa

Eroğlu, H. Tuğba (2010). “Sürdürülebilir Yerel Kalkınma ve Kent Konseyleri”. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 26. ss. 44-55

Esen, Adem (2008). *Kent Yönetimlerinde Katılım*. Yerel Siyaset. (1. Baskı). Okutan Yayıncılık, İstanbul

Erbakırcı, A. Müge (2015). “Eğitimde Araştırma Yöntemleri Dersi Ödevi”
Yayınlanmış Yüksek Lisans Ödevi <http://www.ankara.edu.tr> Erişim Tarihi 20.06.2019

Geray, Cevat (1964). “Toplum Kalkınması ve Ulusal Kalkınma”. Ankara
Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi. Cilt:19, Sayı:2, ss. 45-58

Gündoğdu, İbrahim (2009). “Sermayenin Bölgesel Kalkınma Eğilim(ler)i:
Kalkınma Ajansları Yasası Üzerine Tarihsel-Coğrafi Materyalist Bir İnceleme”.
Parksis, Sayı 19. ss.267-302

Gündüz, A. Yılmaz (2010). *Bölgesel Kalkınmada Kalkınma Ajanslarının Rolü
ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi*. Kalkınma Ajansları Üzerine Seçme Yazılar. (1. Baskı).
Ekin Yayınevi, Bursa

Hasanoğlu, Mürtaza ve Aliyev, Ziya (2006). “Avrupa Birliği ile Bütünleşme
Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları”. Sayıştay Dergisi, Sayı 60. ss.81-
103

<http://www.innopark.com.tr> Erişim Tarihi 29.04.2019

<https://www.baskent.edu.tr/tr> Erişim Tarihi 21.05.2019

<https://www.karatay.edu.tr> Erişim Tarihi 29.04.2019

<https://www.kso.org.tr> Erişim Tarihi 29.04.2019

<https://www.kto.org.tr> Erişim Tarihi 25.05.201

<https://www.tobb.org.tr> Erişim Tarihi 25.05.2019

Kaya, Erol (2008). *Yerel Kalkınma ve Siyaset*. Yerel Siyaset. (1. Baskı). Okutan
Yayıncılık, İstanbul

Kaya, Kılıç (2007). “Bölgesel Kalkınmada Yeni Bir Model; Kalkınma Ajansları
ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu
Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. ss.1-262

Kayıkçı, Sabrina (2003). “Federal Almanya Cumhuriyeti’nde Mekan Planlama
Sistemi”. Planlama Dergisi, Sayı 26, ss. 1-17

Keleş, Ruşen (2010). *Kalkınma Ajansları Üzerine Gözlemler*. Kalkınma
Ajansları Üzerine Seçme Yazılar. (1. Baskı). Ekin Yayınevi, Bursa

Keskin, Filiz ve Önen M. Oğuzhan (2012). “Konya İli Uygun Yatırım Alanları
Araştırması Ön Fizibilite Raporu”. Türkiye Kalkınma Bankası, Ankara. ss. 1-256

Kılıç, Sibel Ecemiş (2004). “Türkiye’de Bölgesel Planlama ve Bölgesel Örgütlenmeye İlişkin Sorunlar”. Planlama Dergisi. Sayı 1. ss.67-78

Konya Ticaret Odası Konya Tanıtım Kitabı, (2015). <http://www.kto.org.tr> Arşivi Erişim Tarihi: 02.02.2016.

Konya Ticaret Odası Faaliyet Raporu, (2015). Konya Ticaret Odası Arşivi <http://www.kto.org.tr> Erişim Tarihi: 08.02.2016.

Konya Ticaret Odası Oda Faaliyetleri, (2016). www.kto.org.tr Erişim Tarihi 30.04.2019.

Konya Ticaret Odası Ekonomik Raporu (2017). www.kto.org.tr Erişim Tarihi 30.04.2019.

Konya Ticaret Odası Tanıtım Kataloğu (2018). www.kto.org.tr Erişim Tarihi 30.04.2019.

Köse, Seyit ve Konur, Fatih (2011). “Avrupa Birliği ve Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Rolü ve Etkinliği: Ülke Deneyimlerinin Karşılaştırılması”. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 7, Yıl:7, Sayı:1, ss. 95-137

Miser, Rıfat (1999). “Kalkınma, Toplum Kalkınması Yöntemi ve İnsanın Gelişimi”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt:35, Sayı:1. ss. 101-112

Özen, Pelin A. ve Özmen, Yılmaz (2010). “Öğrenen Bölgeler” *Perspektifinde AB Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Gelişimi, Mevcut Durumu ve Türkiye’nin Alacağı Dersler*. Kalkınma Ajansları Üzerine Seçme Yazılar. (1. Baskı). Ekin Yayınevi, Bursa

Özer, Yunus Emre (2007). “Küresel Rekabet-Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye”. Review of Social, Economic & Business Studies, Vol.9/10. ss.389-408

Özgür, Ertuğrul Murat (2010). *Bölgesel Kalkınma*. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Bölümü Ders Notları. ss. 1-90

Özmen, Yılmaz ve Özen, Pelin A. (2009). “Kalkınma Metolojileri- Kalkınma Ajansları İlişkisi ve TR32 Bölgesi Uygulama Arayışı”. Denizli İl Özel İdaresi. ss.1-14

Özyücel, Mustafa (2008). “Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye’de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikaları”. Süleyman Demirel Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, ss.1-98

Paksoy, Sadettin ve Aydoğdu, Mustafa H. (2010). “Bölgesel Kalkınmada Girişimciliğin Geliştirilmesi Gap-Gidem Örnekleri”. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (5:1), ss.113-134

Palabıyık, Hamit (2004). “Yönetimden Yönetişime Geçiş ve Ötesi Üzerine Kavramsal Açıklamalar”. Amme İdaresi Dergisi, TODAİE, Cilt 37, sayı 1. ss.63-85

Pehlivan, Pınar (2013). “Türkiye’de Kalkınma Ajanslarının Yerel Ekonomi Üzerine Etkileri: Zafer Kalkınma Ajansı Örneği”. CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt 11, Sayı 3. ss.412-438

Sinemillioğlu, M. Oğuz (2009). “Sürdürülebilir Bölgesel Kalkınma ve Türkiye Süreci”. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. C.8, S.27. ss. 245-268

Şinik, Bilal (2010). “Anayasa Mahkemesi Kararı Işığında Türkiye’de (Bölge) Kalkınma Ajansları”. Megaron Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi E-Dergisi. Cilt 5, Sayı 3. ss.128-136

Taş, Seyhan. Kara, Mehmet Akif. Türkmen, Sena ve Günay, Enver (2014). “Bölgesel Ekonomik Politikalarda Devletin Değişen Rolü”. International Conference on Eurasian Economies, ss.1-10

Tutar, Filiz ve Demiral, Mehmet (2007). “Yerel Ekonomilerin Yerel Aktörleri: Bölgesel Kalkınma Ajansları”. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi. Cilt 2, Sayı 2-1. ss.65-83

Tutar, Filiz. Tutar, Erdinç ve Eren, Mehmet Vahit (2011). “Bölgesel/Yerel Ekonomik Kalkınmanın Popülürleşen Yeni Aktörü: Kümelenme”. Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi. C.3, S.2, ss. 94-116

Uçkan, Özgür (2002). “E-Devlet, E-Demokrasi ve E-Yönetişim Modeli: Bir İlkel Öncelik Olarak Bilgiye Erişim Özgürlüğü”. VIII. Türkiye’de İnternet Konferansı. ss.1-22

Uzay, Nispet (2010). *Kalkınma Ajanslarına Genel Bir Bakış*. Kalkınma Ajansları Üzerine Seçme Yazılar. (1. Baskı). Ekin Yayınevi, Bursa

Ülker, Halil İbrahim ve Şahin, Savaş Zafer (2010). *Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Bölgesel Kalkınma Çerçevesinin Belirlenmesine Katkıları*. Kalkınma Ajansları Üzerine Seçme Yazılar. (1. Baskı). Ekin Yayınevi, Bursa

Varol, Çiğdem ve Özelçi Ecerel, Tanyeli (2008). *Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Çalışmalarının Uygulanma/Uygulanma Süreçleri*. 3. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu “Planlamadan Uygulamaya” Bildiri Kitabı (1. Basım) TEPAV Yayınları, Mersin

Yiğit, Mehmet (2008). “Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Katılım, Demokrasi ve AB Sürecinin Etkileri”. Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. ss.1-112

Yıldırım Ali ve Şimşek, Hasan (2004). “*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*” Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Zengin, Eyüp. Başkurt, Mustafa ve Es, Muharrem (2014). “Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma”. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt 3, Sayı 2. ss.95-124

ÖZ GEÇMİŞ

Tuğçe Merve BARİP 18.07.1987 yılında Samsun'un ilçesi Alaçam'da doğdu. İlk öğrenimin ilk yıllarını Samsun'da orta öğrenim ve lisede dahil eğitimini Ankara'da tamamladı. Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F Fakültesi, Kamu Yönetimi bölümünden 2010 yılında mezun oldu. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim dalında yüksek lisans eğitimine başladı.

İletişim Bilgileri:

Adres: Feritpaşa mh. Gürağaç sk. Lalegül Apt. N:20 Selçuklu/KONYA

E-posta: baripmerve@hotmail.com